ſecat vſqȝ ad talos totũ corpus tegentẽ. Geñ.xxx
vij. Et nota φ pſeuerãtia ẽ virtus ſpãlis put im/
portat ꝓpoſitũ pſiſtendi in bono: nec deficiendi
ꝓp aduerſa vllo tpe: ſȝ put importat ipam actua/
lẽ ꝯtinuationẽ in bõis opib⁹ vſqȝ in finẽ vite: nõ
ptinet hoc ad ỽtutẽ ſpãlem. Et de hac dic̃ Aug. ꝺ
pe.di.iiij. Si ex bono. Cur hoc vt hõ finiat hanc
vitã añqȝ ex bono muteẽ in malum cur aũt illud
alijs doneẽ alijs ñ doneẽ: ignoraẽ. Id tñ donum
dei eẽ in bono pſeuerantiã ſm ſcripturas fateaẽ
nobiſcum. Et cur alijs deẽ: alijs ñ deẽ: ſine mur
mure aduerſus deũ dignẽtur ignorare nobiſcũ

¶ Titulus quartus de tpantia. ¶ Quid ſit tẽpe
rantia: ⁊ circa quã materiã verſatur. c.i.

Poſt hoc agen/

dũ eſt de tpantia. De q̃ quatuoꝛ
videnda ſũt. ¶ Et primo qd ſit:
⁊ circa quã materiã verſatur.
Secundo de ptibus eius inte
gralibus. ſ. verecundia ⁊ honeſtate. ¶ Tertio de
ptibus ſubiectiuis. ſ. abſtinẽtia: ſobrietate ⁊ caſti
ſtate. ¶ Quarto de ptibus potẽtialibus. ſ. ꝯtinẽ
tia: mãſuetudine: clemẽtia: modeſtia: eutropelia
ſtudioſitate: ⁊ hũilitate. ¶ Ad primi euidentiam
duo breuiẽ ſũt vidẽda. ſ. de rõne appropriatõis
h⁹ nois tpantia ad ſpãlẽ virtutẽ: ⁊ ꝺ ipa materia
ſeu obiectione ỽtutis. Sciendũ eſt igiẽ φ ſm cõ/
ſuetudinẽ hũane locutiõis: aliq̃ noĩa cõĩa reſtri/
gunẽ ad ſignandũ ea ſolũ q̃ ſũt pcipua inter illa
q̃ ſub tali cõi ſignatõe ꝯtinenẽ: ſicut nomẽ vrbis
qꝺ cõiter ⁊ indr̃nter ſignificat q̃libet ciuitatem.
Anthonomatice accipiẽ ꝓ ciuitate rome. Scõm
hoc ḡ nomen tpantia dupl̃r põt accipi. Uno mõ
ſm cõitatem ſue ſignificatiõis: ⁊ ſic tpantia nõ ẽ
ỽtus ſpãlis: ſȝ potius gñalis. Uel põt dici ꝯditio
ſequẽs oẽm virtutẽ: ſm qꝺ quedã moderatio re
gritur in q̃libet ỽtute morali. Hoc.n. iportat no/
mẽ tpantia. Significat.n. quandã temperiẽ: quã
rõ põt in hũanis opationibus ⁊ paſſionib⁹. Alio
mõ ꝯſideraẽ q̃ſi ãthonomatice: ſm qꝺ ſignificat
moderationẽ in his q̃ hñt maxĩe hoĩem allicere
⁊ a bono rõnis abducere cuiuſmõi ſũt delectati
ones ciboꝝ ⁊ venereoꝝ. Et hoc mõ tpantia ẽ vir
tus ſpãlis. ¶ Ex hoc autẽ faciliter apparet circa
quã materiã exiſtit. Dictũ eſt.n. ſupra: φ ad virtu
tem moralẽ ptinet ꝯſeruare bonũ rõnis ꝯ paſſi/
ones eius ordini repugnãtes. Concupiẽ aũt dele
ctationũ tact⁹: circa q̃s tpantia ꝯſiſtit: maxĩe ſunt
rõni repugnãtes. Nã delectatio tãto ẽ vehemẽ/
tioꝛ: q̃nto ꝯſeqtur opationẽ magis ꝯnaturalem.
Maxime aũt aĩalibus naturales ſũt opationes:
q̃bus ꝯſeruaẽ hũana natura: hec aũt ꝯſeruatio
ꝯſideraẽ vel ĩ indiuiduo: ⁊ hoc fit ꝑ cibũ ⁊ potũ.
Uel in ſpecie: ⁊ hoc fit ꝑ ꝯiunctionẽ maris ⁊ feĩe
Ꝺtiõ circa delectatiões ⁊ ꝯcupias reprimẽdas:

ciboꝝ ⁊ potuũ ac etiã venereoꝝ ꝓprie hȝ cõſiſte/
re tpantia. Uñ dicit Aug. in li. de lib. ar. Tpantia
eſt affectus coercẽs ⁊ cohibẽs appetitũ ab his re
bus q̃ turpiter appetunẽ. Et Tullius in.i. rheto.
dicit. Tpantia ẽ rõnis in libidine atqȝ alios ñ re
ctos aĩmi impet⁹: firma ⁊ moderata dñatio. San
cta iudith tpantiſſima fuit in oĩ gñe tpantie. Nam
ſicut dic̃ Hiero. Ieiunijs erat ꝯfecta: lugubri ha
bitu ſordidabat: ciliciũ hñs ſup lumbos ſuos: ſe
cretũ cubiculũ in ſupioribus dom⁹ fecerat: vbi
clauſa mãebat cũ puellis ſuis. Sicqȝ ſuã vidui/
tatem in ſãcta puritate ducebat Iudith. viii. ⁊ ix.
Et Aug. Princeps oĩm vicioꝝ: dũ videret adam
ex limo terre ad imaginẽ dei factũ pudicitia oꝛ/
natũ: tpantia cõpõitũ: charitatis ſplẽdidũ: pmos
pntes illis donis ac tantis bonis ſpoliauit piter
ac pemit: de pe. di. ij. .§.I.

De partibus tẽperan

tie integralibus. Nota ſm b. Tho. 2ª 2ᵉ. q. cxliiij.
arti.i. in coꝛ. q. φ alicui⁹ ỽtutis cardinalis tripli/
ces ptes eſſe pñt. ſ. integrales: ſubiectiue ⁊ poten
tiales. Partes integrales alic⁹ ỽtutis dicunẽ ꝯdi
tiões q̃s neceſſariũ ẽ ꝯcurrere ad virtutẽ: ⁊ ſm
hoc due ſũt ptes integrales tpantie. ſ. verecũdia
ꝑ quã aliqs refugit turpitudinẽ tpantie ꝯtrariã
⁊ honeſtas ꝑ quã aliqs amat pulchritudinẽ tem
perãtie. Nã inter ỽtutes pcipue tpantia vẽdicat
ſibi quedã decoꝛẽ: ⁊ vicia intpantie maxĩe turpi
tudinẽ hñt. Partes aũt ſubiectiẽ h⁹ virtutis ſũt
ſpẽs eius. Oȝ aũt diuerſificare ſpẽs virtutũ ſm
diuerſitatem materie vel obiecti. Eſt aũt tpantia
circa delectatiões tact⁹: q̃ diuidũtur in duo gña.
Nã q̃dã ordinãtur ad nutrimẽtũ: ⁊ in his q̃tũ
ad cibũ ẽ abſtinẽtia: q̃tum ad potũ eſt ſobrietas
Quedã ordinãtur ad vim gñatiuã: ⁊ in his q̃tuȝ
ad delectationẽ pncipalẽ ipius cõiter ẽ caſtitas:
q̃tũ ad delectatiões q̃ ſunt in tactu ⁊ oſculis et
amplexibus ⁊ hi⁹ ẽ pudicitia. Partes potẽtiales
virtutis dicunẽ virtutes ſcõarie: q̃ modũ quem
pncipalis ỽtus obſeruat circa aliquã materiam
ille idẽ obſeruaẽ in q̃buſdã alijs materijs: in q̃/
bus ñ eſt ita difficile. Pertinet aũt ad tpantiam
moderari delectatiões tact⁹: q̃s difficili⁹ ẽ mode
rari. Uñ q̃cunqȝ virtus moderationẽ aliquam
opaẽ in aliq̃ materia: ⁊ refrenatõnẽ appetitus in
aliqꝺ tendẽtis ponaẽ ps potẽtialis tpantie: ſicut
ỽtus ei adiũcta. Qꝺ contingit tripl̃r. Uno mõ in
interiorib⁹ motib⁹ aĩmi. Alio mõ in exterioribus
motib⁹ ⁊ actib⁹ corpis. Tertio mõ ex iterioribus
reb⁹. Preter motũ aũt ꝯcupie quẽ moderaẽ ⁊ re
frenat tpantia tres mot⁹ inueniũẽ in aĩa tenden/
tes in aliqd. Prim⁹ qdẽ ẽ motus volũtatis ꝯmo
te ex ipetu paſſiõis: ⁊ hũc modũ refrenat ꝯtinen
tia: ex q̃ fit vt lȝ hõ imoderat⁹ ꝯcupias patiaẽ: nõ
tñ volũtas vinciẽ ſȝ reſiſtit. Ali⁹ mot⁹ interioꝛ in
aliqꝺ tendẽs ẽ mot⁹ ſpei ⁊ audacie q̃ ipam ꝯſeqẽ
Et hũc motũ moderaẽ ſeu refrenat humilitas.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Tertiꝰ motꝰ eſt ire tēdētꝭ in vindictā: quā refrenat māſuetudo ſiue clemētia. Circa aūt motus corꝑales moderatiōes ⁊ refrenatiōes facit modeſtia: quā androīcꝰ in tria diuidit. Ad quoꝝ primus ꝑtinet diſcernere qd ſit faciēdū: ⁊ qd dimittēdū ⁊ qd quo ordīe agēdū: ⁊ in hoc firmiť ꝑſiſtere. Et quātū ad hoc poīt bonā ordinatiōes. Aliud ē ꝙ homo in eo qđ agit decētiā obſuet: ⁊ quantū ad hoc poīt ornatū. Tertiū eſt in colloquijs amicorū ⁊ quibuſcūqꝫ alijs: et quātū ad hoc pōiť auſteritas. ¶ Circa exteriora vō duplex moderatō eſt adhibēda. Prio quidē vt ſupflua ñ reqrāť: ⁊ quātū ad hoc poītur a Macro pcitas ⁊ ab andronico per ſe ſufficiētia. Secūda vt nō nimis exqſita reqrat: ⁊ quātū ad hoc pōit macrobius moderatiōem: andronicꝰ ſufficiētiā. Et ſic cum Tulliꝰ non ponat in rethoꝛ. ſua ptes tpātie niſi cōtinētiā: clemētiā: et modeſtiā: ꝯprehēdit ipē ſub modeſtia oīa illa que pertinēt ad moderatiōem corꝑaliū motuū ⁊ reꝝ exterioꝝ: ⁊ et moderatiōnē ſpei. i. humilitatē. §. II.

De verecundia que ē

ps integralis tpātie quid ſit ⁊ de q̄ ⁊ vtrū ſit virtꝰ. Eſt aūt verecūdia ſm pħm in. iiij. ethi. timor ignominis. Scđm Dama. aūt ē timor ī turpi actu vł de turpi ꝑpetrato. Pro cuiꝰ declaratiōe ſciēdū ſm b. Tho. 2ᵃ 2ᵉ. q. cxliiij. arti. ij. ꝙ timor ꝓprie eſt de malo arduo: qđ difficile vitať. Eſt aūt duplex turpitudo. Vna vicioſa: q̄. ſ. conſiſtit in defoꝛmitate actꝰ voluntarij. Et hec ꝓprie loquēdo ñ hꝫ rōnem mali ardui. Qđ. n. in ſola hoīs volūtate ꝯſiſtit: ñ videť eē arduū: ⁊ ſupra hoīs ptātem eleuatū. Et pp hoc ñ apprehēdiť ſub rōne terribilis. Vñ dicit phs in. ij. rheto. ꝙ hoꝝ maloꝝ ñ eſt timor. Alia ē turpitudo q̄ſi penalꝭ: q̄ ꝯſiſtit in vitupatiōe alicuiꝰ: ſicut quedā claritas glie ꝯſiſtit in honoratiōe alicuiꝰ: Et qꝛ hꝰ vitupiū hꝫ rōem mali ardui: ſicut honoꝛ hꝫ rōem ardui boni. Verecundia q̄ ē timoꝛ turpitudinis ꝑmo ⁊ ꝑncipaliter reſpicit vitupiū ſeu obꝓbriū. Et qꝛ vituperiū đbeť vicio ſicut honoꝛ v̄tuti: idō ex ꝯñti verecūdia reſpicit turpitudinē defectuoſā. Duplr aūt reſpicit verecūdia culpā. Vno mō qꝛ ex verecūdia hō đſinit agere turpia. i. vicioſa pp timorē iꝓperij. Alio mō vt hō in turpibꝰ q̄ agit vitet publicos ꝯſpectꝰ pp timorē vituperij. hoꝝ ꝑmū ſm gre. naçā ptinet ad erubeſcētiā: ſecūdū ad verecūdiā. ¶ Qnia igiť verecūdia ꝓprie reſpicit inglatiōnē ſm qđ đbeť culpe q̄ ē defectꝰ volūtariꝰ. Idō đ obꝓbrijs ⁊ cōtumelijs q̄ inferunť alicui pp v̄tutē: v̄tuoſꝰ ñ curat ſꝫ ꝯtēnit: qꝛ idigne ſibi irrogātur: ſicut legiť de aplis Act. v. ꝙ ibāt gaudētes a ꝯſpectu ꝯſilij ⁊c̄. Ex impfectiōe aūt virtutis ꝓuēit ꝙ aliqs verecūdeť de obꝓbrijs q̄ ſibi inferūtur pp virtutē. Qr verecūdanť hoīes de pauptate ignobilitate ſuitute: ⁊ hꝰ: ꝓueniť ex hoc: qꝛ ſicut honoꝛ q̄ debetur v̄tuti hꝫ q̄ndā excellētiā: ita vituperiū qđ ꝓprie debeť culpe: reſpicit aliquē defectū ad minus ſm opinionē hoīm. De opibꝰ v̄tuoſ in ſe ꝯſideratis: ñ ē verecūdia ſꝫ ꝑ accidēs ꝯtingit: ꝙ aliqui de hꝰ verecūdeť: vel q̄ntū hn̄tur vt vicioſe ſm opi. alioꝝ: vel in quātū hō refugit in opibus v̄tuoſis notā: de ꝑſūptione vel ſimulatiōe. Qr đ maioribus malis hoīes nimis verecundentur: aliq̄ñ ꝓcedit vel qꝛ illa maioꝛa hn̄t minus de ratione turpitudīs: ſicut vicia carnalia magis ſpecialia: vel qꝛ in quodā exceſſu tpalis boni ſe habent ſicut verecūdātur hoīes magis de tioꝛe q̄ꝫ audacia: ⁊ furto magis q̄ꝫ de rapia ⁊ hꝰ. .§. III.

Eſt autē verecundia

virtus ſumēdo large nomē v̄tutis ꝓut. ſ. v̄tus đr oē qđ eſt bonū laudabile in hūanis actibꝰ vel paſſionibꝰ. Et ſic verecūdia eſt v̄tus: qꝛ q̄dā laudabilis paſſio: di. lxxxvi. ñ ſatis. dicit Am. ꝙ verecūdia ingenuos ꝓdit naturales. Sumēdo aūt virtutē ꝓprie ſic ñ ē v̄tus. Nā v̄tus ē quedā pfectio: vt đr. ij. phi. Et idō oē illud qđ repugnat pfectioni: etiā ſi ſit bonū: deficit a rōne v̄tutis. Verecūdia aūt deficit a pfectiōe: qꝛ ē timoꝛ alicuiꝰ turpis: qđ. ſ. eſt exꝓbꝛabile. Sicut aūt ſpes eſt de bono poſſibili ⁊ arduo: ita ⁊ tioꝛ de malo poſſibili ⁊ arduo. Ille aūt q̄ ē pfectꝰ ſm hītum virtutis: ñ apprehēdit aliqđ exꝓbꝛabile ⁊ turpe ad faciendū vt poſſibile ⁊ arduū. i. difficile ad vitādū: neqꝫ actu facit aliqđ turpe: vñ obꝓbꝛiū timeat: ⁊ ſic ꝓprie ñ ē v̄tus: qđ ēt dicit phūs in. iiij. ethi. Quāuis aūt ꝯſiſtat in medio ſm rōnē verecūdia ñ tñ eſt hītus electiuꝰ qđ reqriť ad rōnem v̄tutis: ſꝫ ē paſſio vt dictū ē. Et qꝛ vicia q̄ ꝑtinēt ad intpantiā: maxime hn̄t turpitudinē vel ēt exꝓbꝛationē: cū ꝑ ea magis aſſimilemur brutꝭ aīalibus. Idō verecūdia q̄ ē timoꝛ de turpi: magis reſpicit tpantiā q̄ꝫ alias v̄tutes. ſ. rōe motiui. Pōt tñ ꝑtinere ad alias v̄tutes inq̄ntū vicia eiꝰ oppoſita ſūt turpia. Fouet aūt verecundia honeſtatē remouēdo q̄ ſunt hōeſtati ꝯtraria: ñ ita ꝙ ꝑtīgat ad pfectā rōnē honeſtatis. Sic aūt eā deſcribit Amb. in li. de offi. Verecūdia ſocia ⁊ fāiliaris ē mētis placiditati: ꝓteruiā fugitāt ab omni luxu aliena. Sobꝛietatē diligit: honeſtatē fouet: ⁊ decorē reqrit. Publicanꝰ de pctīs ita verecūdabatur: ꝙ ñ audebat oclos ad celū leuare: ⁊ templo appꝛopinq̄re. Lu. xviij. Dn̄a q̄ iniecit oclos ī Joſep inuerecūda valde fuit inuitās eū de adulterio. Ecōtra Joſeph iuuenis ⁊ elegātis forme: facie verecūda: potiꝰ ꝑmiſit ſe incarcerari q̄ꝫ aſſentire malo. Signa v̄tuoſe verecūdie oñderūt magna filij noe duo. ſ. ſem ⁊ iaphet: q̄ñ auerſ faciebus poſuerūt palliū ſup noe nudatū in tabernaculo timoꝛe ꝑne verecūdie. Dicit Amb. Qr verecūdia ingenuos ꝓdit natales: di. lxxxvi. ñ ſatiſ. Vñ dicit idē đ v̄gine maria ꝙ erat verecūda ſermone. Et de. b. Bern. legiť ꝙ erat verecūdus ſupra modū. Ita aūt ē vtilis ꝙ dicit Aug. in li. de

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

penitẽtia. Fit dignus venia qui erubeſcit p xp̄o ſ. confitendo verecundie peccatū ſuū. vn̄ de pe. di. v. conſideret. §. III.

Verecundantur autē homines maxīe ſm ph̄m in .ij. rheto. corā virtuoſis ſapientibus ꝯiūctis familiaribus ⁊ ppalātibus vicia de defectibus magis ꝙ̄ corā alijs. Rō hu⁹ eſt ſm. b. Tho. vbi ſupra: q2 cū vituperiū opponat̄ honori: ſicut honor īportat teſtimoniū quoddā de excellētia alicu⁹: ⁊ pcipue que ē ſm virtutē: ita obprobriū cuius timor ē verecūdia: importat teſtimoniū quoddā ex defectu alicui⁹: pcipue q eſt ſm culpā. Et iō ꝙ̄to teſtimoniū alic⁹ reputat̄ maioris pōderis: tanto magis ab eo verecūdamur. Pōt aūt teſtimoniū alicui⁹ pōderis maioris reputari tripl̄r. Uno mō ppter certitudinē veritatis pcedentē ex rectitudine iudicij. Sicut pz de ſapientibus ⁊ virtuoſis a qbus hō magis deſiderat honorari: ⁊ magis ab eis verecūdatur. Un̄ a pueris ⁊ beſtijs nullus verecundat̄ ppter defectū pueniente ex cognitione ꝗſi pticulari eoꝝ de quibus eſt teſtimoniū: q2 vnuſquiſq3 bn̄ iudicat q̄ cognoſcit. Et ſic magis verecūdamur a pſonis ꝯiūctis que magis facta nr̄a ꝯſiderāt. A pegrinis aūt ⁊ oīno ignoti ad q̄s fctā nr̄a nō pueniūt: nullo mō verecūdamur. Tertio mō ē teſtimoniū alicuius magni pōderis ex effectu. ſ. ppter iuuamentū vel nocumētū ab eo pueniēs: ⁊ iō deſiderant hoīes magis honorari ab his q pn̄t iuuare: ⁊ magis verecūdat̄ ab his q pn̄t nocere. Et inde ē ꝙ̄tuz ad aliqd magis verecūdamur a pſonis magis ꝯiūctis cū quibus ſumus ſemp ꝯuerſati: ꝗſi ex hoc nobis pueniat ppetuū detrimentū obprobrij. Qō aūt puenit a pegrinis ⁊ trāſeūtibus: cito tranſit. Hic etiā magis verecūdamur a ppalatoribus vicioꝝ ⁊ irriſoribus: ⁊ fabulaꝝ fictoribus: pp nocumentū inde pueniēs qd ē diffamatio apud mltos. Apud illos etiā inter quos nihil mali fecim⁹: verecundamur ppter nocumētū ſequēs: q2 p hoc amittimus bonā opinionē quā de nobis hēbāt. Ab illis a qbus aliqd de nouo poſtulam⁹: vel quoꝝ volum⁹ pmo eſſe amici magis verecūdamur pp nocumentū inde pueniēs. ſ. impedimentū implēde petitiōis ⁊ amicitie aſſumende. A ſimilibus nobis in malis nō verecūdamur eos cognoſcēdo: q2 non eſtimamus q̄ defectū noſtrū apprehendant vt turpe. .§. IIII.

Erubeſcentia nō inuenitur in pfecte virtuoſis: vt in. iiij. ethi. Nec ī obſtinatis profundatis in pctō. ſm illud Hiere. iij. Frōs meretricis facta ē tibi erubeſcere neſciſti. Hu⁹ rō eſt ſm. b. Tho. vbi ſupra: q2 cū verecundia: vt dictū ē: ſit timor turpitudis: q̄ aliqd mali n̄ timeat̄ pōt ptingere. Uel q2 illud n̄ extimat̄ vt malū: aut q2 n̄ extimat̄ vt poſſibile vel difficile euitari. Et ſm hoc verecūdia deficit in aliquo dupl̄r. Uno mō q2 ea q̄ ſunt erubeſcibilia: n̄ apprehēdunt̄ vt turpia. Et hoc mō ⁊ rōne carēt verecūdia in pctīs pfundati: qbus ſua pctā nō diſplicent: ſ3 magis de eis gliant̄. Alio mō q2 n̄ cōprehendūt turpitudinē vt poſſibilē ſibi vel ꝗſi non facile euitabilē. Et hoc mō ſenes ⁊ ſtudioſi verecūdia carēt. Sūt tn̄ ſic diſpoſiti: vt ſi in eis eēt aliqd turpe: de hoc verecūdarent: ⁊ ſic defectus verecūdie repit̄ in peſſimis ⁊ optimis: ſ3 ex cāis diuerſ. Inueniūt etiā in his q mediocrit̄ ſe hn̄t ſm q̄ eſt in eis aliqd de amore boni: ⁊ tn̄ nō ſūt totaliter immunes a malo. At q2 vt dr̄ in. iiij. ethi. vitanda ſūt a virtuoſo n̄ ſolū q̄ ſūt mala ſm veritatē: ſ3 etiā ſm opinionē: ſm illud apl̄i. i. ad theſſ. v. Ab omi ſpe mala abſtinete vos. Ideo n. caueāt ab his q̄ ſunt ſigna vicioꝝ: de quibus ēt hoīes erubeſcūt ⁊ n̄ ſolū de ipis vicijs n̄ ē in eis verecūdia in hi⁹. Eſt tn̄ in pfectis aliqs mot⁹ verecūdie pueniēs rōnē: ſicut ⁊ ceteraꝝ paſſionū. Nec dr̄ pars tpantie: ꝗſi intrans eſſentiā eius ſ3 ꝗſi diſpoſitiue ſe hn̄s ad eā. Un̄ Amb. dicit q̄ verecūdia facit pma fundamēta tpantie incūtiēs. ſ. incurrit horrorē turpitudinis. .§. V.

Nota q̄ verecundia de quibuſdā eſt vitanda: de quibuſdā eſt poſtergenda: de quibuſdā eſt moderāda: ⁊ de quibuſdā ē pcuranda. Et pmo ꝙ̄tum ad bona faciēda. Nā dimittere facere bonū ppter verecundiā ne irrideātur ab hoībus pctīn eſt. Un̄ xp̄s Lu. ix. Si qs me erubuerit ⁊ meos ſmones. i. ſeruare: vel annūciare: vel diſcere hūc filius hoīs erubeſcz cū venerit in maieſtate ſua: ⁊ ſil'r erubeſcere reprehendere crimīa qn̄ rephēdi dn̄t. Un̄ Nathan n̄ erubuit rephēdere regē dauid de adulterio: nec Iohānes bap. herodē de inceſtu. Un̄ ⁊ Iſaias n̄ dimiſit pp verecundiā ad ſeruandū mandatū ſibi a deo factū qn iret nud⁹ p trienniū p ciuitatē cū tn̄ eſſet de ſeie regio. hic tn̄ latet āguis in herba vn̄ caute ambulādū. Nā quidā ſub ſpe mortificatiōis: vocātes ſe ſpūales: nudos ſe offerūt aſpectui alioꝝ ſine cā vrgente: addētes ⁊ alia turpia: ⁊ ſi n̄ cōmixtionē vt ſic mortificēt ſe: ſ3 vtiq3 aīas mortificāt: q2 hi⁹ mortale ē niſi eēnt certi ō reuelatiōe dei eis ſup hec facta: qd n̄ legit̄ in nouo teſtō. Et pmi pntes p⁹ pctīn fecerūt erubeſcētes piçomata: ⁊ de⁹ addidit tunicas pelliceas ad honeſtatē. ¶ Secūda verecūdia ē poſtergēda. i. n̄ curāda cū. ſ. ē de his q̄ n̄ ſunt pctā: vt de paupertate: de illegitiatione: ſterilitate ⁊ hi⁹. Un̄ Chryſ. Nunꝙ̄ de vicijs pntū erubeſcam⁹ ſ3 illud vnū ꝙ̄ram⁹: ſemp amplectamur vtutē: diſ. lvi. nunꝙ̄. Et Amb. Pudor ē feīs nuptiaꝝ pmia n̄ hr̄e. i. filios: quibus hec ē ſola cā nubēdi. xxxij. q. ij. vbi gl. ſola. i. pcipua cā. Si tn̄ p eas n̄ ſtat qn habeāt n̄ ē cur debeāt erubeſcē. Sicut nec çacharias ⁊ eliſabeth. ¶ Tertia ē moderāda videlicz ō pctīs cōmiſſis. Nā dz qs erubeſcē: ⁊ pncipl'r reſpectu

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

offēſe dei. Sȝ nō tm̄ vt per hoc amittat ɔfeſſiōes
vł' intret deſperatōeȝ. Vn̄ Aug. Caueat peccator
ne verecūdia duct⁹ diuidat ɔfeſſiōeȝ. ſ. dicēdo di
uerſa diuerſis. hoc. n. eſt adꝫ hypocriſim tendē et
ſp vēia carere: de. pe. di. v. ɔſideret. Dȝ ergo eā tē
pare: qꝛ in ſe bōa ē ɔfeſſio et vtił. Am. Nō hȝ qđ
erubeſcat cui pctm̄ dimiſſū ē. ſ. ꝑ pniaꝫ: đ. pe. di. i.
¶ Quarta eſt penrāda. ſ. cū hō tētať de pctō: dȝ
ɔſiderare op ꝑbriū qđ ei inde ſequiť corā dō ⁊ mū
do. ⁊ hoc mltū retrahit hoīes pcipue iuuenes ꝗ̄
min⁹ ꝙ̄ dei timor. ps. Tota die vecūdia mea ɔtra
me eſt ⁊c. vt fecit ſuſāna. Silr' de ɔmiſſis dȝ eru-
beſcē: vt ſic mag̃ incitetť ad bonū. Vn̄ Amb. ſāc
ti qui ɔſūare piū certamē geſtiūt ⁊ currē curſuȝ
ſalutꝫ: ſi fortaſſe vt hoīes currūt ɔnatiue mag̃ et
fragilitate quā peccādi libidīe: ad currēdū forti
us ⁊ acriores reſurgūt ꝑpudoris ſtimulo maiora
repantes certamīa: de pe. di. ij. illerex. Vel ēt ɔſi
deratꝫ vtutib⁹ alioꝝ. Vn̄ Iſaias. Erubeſce ſyon
ait mare. i. ſm̄ Gre. vita ſecularīuȝ aliqn̄ inducit
erubeſcētiā ſpūalib⁹ ⁊ religioſis ɔſiderata negli-
gētia eorum .§. VI

De quibus debet ho-

mo erubeſcere ſm̄ virtutē ponit ea ſapiēs Eccī.
xli. dicens erubeſce a pr̄e ⁊ mr̄e de fornicatiōe a
pſide. i. ptāte de mēdacio: a ꝑncipe de delicto: a ſy
nagoga ⁊ plebe de iniqtate: a ſocio ⁊ amico de in
iuſticia: de furto de veritate dei ⁊ teſtio: de diſcu-
bitu in panibus: ab obfuſcatiōe dati et accepti: a
ſalutātibus de ſilētio: ab aſpectu mulieris forni
carie: ab auerſione vultus cognati: ab auferēdo
ptem ⁊ n̄ reſtituēdo: a reſpectu mlřeris alieni vi-
ri: ab amicis de ſmonib⁹ improperij: ab imprope
ratione dati. Erubeſcāt ⁊ reuereanť oēs inimici
mei: ɔfūdanť ⁊ erubeſcāt valde velociter: ait ps.
Inimici nr̄i ſūt ſenſus exteriores ⁊ interiores q
aduerſāť ſpūi in ſuis incliātōib⁹: vt cōcupiſcibił'
⁊ iraſcibił' in quib⁹ mot⁹ ſūt oīm paſſionū. Sȝ in
pn̄ia erubeſcūt ⁊ ɔfūdunť de malis ɔmiſſis. ¶
Prīo ergo dȝ quis erubeſcere de fornicatiōe q̄
compbendit oēm luxuriā. pȝ ꝑ ſe ꝙ nullū pctm̄
inducit hoī tm̄ ruborē ſicut luxuria. Cui⁹ rō pōt
eē: qꝛ ē vilīſſimoꝝ membroꝝ q̄ magis erubeſcit
oſ̄dere ꝙ̄ oīa alia: ⁊ qꝛ ꝑ eā n̄ ſolū aīam ſȝ etiam
corpus maculať: ⁊ qꝛ mulier turpiter vēdiť: dat
enim aīam ſuā diabolo ⁊ corp⁹ hoī ꝑ tribus nū-
mis qđ n̄ faceret đ ſuis ſotularib⁹. Et multo ma
gis đ vicio ɔtra naturā hȝ erubeſcere: cū agat ꝙ
beſtie cauēť: ⁊ alter facit ſe alterius feiam. A pr̄e
⁊ mr̄e dicit vel pn̄tibus carnalib⁹. Vel a deo pr̄e
⁊ mr̄e eccłā. Si. n. filia alicu⁹ diuitis erubeſcere
dȝ repta in fornicatiōe: eo ꝙ pr̄ poterat honora
biliter eā maritare: q̄nto magis aīa filia dei debȝ
erubeſcere de tāto pr̄e: q pōt eam honoratiſſime
maritare: ſiue xp̄o ꝑ abſtinētiā: ſiue viro ꝑ hono
rabile ɔiugiū ab eo īſtitutū. A mr̄e etiā eccłā dȝ
erubeſcere i ɔfeſſione: n̄ tn̄ tm̄ ꝙ n̄ ɔfiteať pctm̄

ſuū: qꝛ mala ⁊ peſſima eſſȝ illa verecūdia. ¶ Se
cūdo dȝ erubeſcere de mēdacio: qꝛ potior ē fur
ꝙ̄ aſſiduitas viri mendacis: vt dr̄ Eccī. xx. Et qꝛ
mētiens n̄ ſuat fidē quā vult tn̄ ſibi ſuari: ⁊ fal-
lit eū q ɔfidit in eo. Et cū dicit veritatē etiā iurā
do n̄ creditur ei. Et lȝ corā oībus đ mēdacio cū
repitur in eo dēbat erubeſcē: ꝑmaxime tn̄ coraȝ
pſidente ⁊ ptāte: qꝛ pōt euȝ punire ⁊ nunq̄ꝫ de eo
ɔfidere vt iūgat aliqđ timēs ne decipiat. A deo
aūt pſidente ſuꝑ oēs dȝ erubeſcere de mēdacio
n̄ ſeruate ꝑmiſſiōis in baptiſmo. ꝑmiſit. n. abre-
nūciare diabolo ⁊ pōpis eius ⁊ eas ipſe ſeqtur.
¶ Tertio dȝ erubeſcere de delicto. i. pigritia ne-
gligētia. Sene. Turpiſſima iactura ē q̄ ꝑ neglig̃ē
tiā fit. A principe aūt dr̄: qꝛ ꝑncipi ſiue deo ſiue
hoī multū diſplicet pigritia ſerui: ſicut velocitas
in opibus multū ei placet. puer. xxij. Vidiſti ho
minē velocē in ope ſuo: corā regib⁹ ſtabit ⁊ erit
an̄ ignobiles. i. negligētes. A deo principe vtiq̄ꝫ
erubeſcendū ē q cūcta adducet in iudiciū: ⁊ mo
mentū a tpe negligēter expenſū inultū n̄ remāe
bit. Maledictus oīs q opus dei facit negligēter
dicit [illegible]. iiij. ¶ Quarto erubeſcendū ē de ini
quitate a [illegible]ynagoga ⁊ plebe. Et de eo qđ iniq̄ ſibi
appropriat qđ cōe eſt oībus: vt faciūt vſurarij q
tps eq̄liter oībus cōe volunt eē ꝑpriū ſuū. Anti
quitus oēs vſurarij vitabātur ſicut excōicati: et
erāt in magna ɔfuſiōe vt vix auderēt corā alijs
cōparere. Sȝ ⁊ nūc manifeſti vſurarij ſatis etiā
ſunt in abhoīatione vt vitent talē erubeſcentiā:
n̄ manifeſte: ſȝ occulte ⁊ ꝑ fraudes ɔtract⁹ merca
toꝝ ⁊ alioꝝ ſunt pleni vſuris: ⁊ deo occultare nō
pn̄t: vn̄ dn̄t magis erubeſcere. Auari etiā cū ac-
cepint abundantiā tpalium ad diſtribuēdū pau
peribus n̄ ad ſibi retinendū: deberent erubeſce
re: qꝛ detinēt res paupeꝝ. Vn̄ xp̄s Lu. xvi. Faci
te vobis amicos. ſ. paupes de mamona iniqtatꝫ
i. diuitijs ineq̄liter diſtribut': ſȝ iuſto dei iudicio
¶ Quinto erubeſcendū eſt de iniuſticia a ſocio ⁊
amico: q̄ cōmittitur in vendēdo ⁊ emēdo ⁊ alijs
ɔtractibus: decipiendo tn̄ in ꝑcio vel q̄litate pra
ua reꝝ. Vel in mēſuris ⁊ pōderibus vel ſubſtan
tia rei mixte ⁊ hi⁹. Et certe ꝙ amicus ⁊ ſocius in
huiuſmōi ɔfidat in amico ⁊ ſocio ne dcipiat mul
tū hȝ erubeſcere de fraude cōmiſſa ⁊ iniuſticia.
Vn̄ in puer. Ne moliaris aīco tuo malū: cū ille
hēat fiduciā in te: ſȝ hodie n̄ ſolū ſociū decipe q̄-
ritur ſi pōt: ſed pr̄em ⁊ fratrē. ⁊ ideo bn̄ dr̄ Hie.
Vnuſq̄ſq̄ꝫ ab aīco ſuo caueat: vt in oī fr̄e ſuo nō
habeat fiduciā: qꝛ oīs frater ſupplātans. ¶ Se
xto erubeſcēdū ē de furto Thob. ij. Nō lȝ nobis
comedere de furto aut ɔtingere. Nō pōt alicui
dici maior iniuria ꝙ̄ dicere ei ꝙ ſit fur ⁊ latro.
Nec aliq̄s patiť ſibi dici talē iniuriā: qꝛ reputat
ſibi ad nimiā verecūdiā ꝙ talis eſtimeť a quoq̄ꝫ
qꝛ tale viciū n̄ ſolet eſſe niſi pſonaꝝ viliſſimarū.
Sȝ mirꝫ ē ⁊ abuſio magna: ꝙ ꝑ pꝛuis rebus fura
tis indiciť pſonis popularibus magna pena ſu-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſpendiȷ:⁊ inde magna erubeſcētia: ⁊ dn̄is ⁊ ma-
gnatib⁹ q̄ ꝓdant̄ maximā ſubſtantiā ſibi ſubiectꝫ
ꝑ diuerſas vias ſit honor ⁊ laus. ¶ Septio eru-
beſcenduꝫ ē de veritate dei ⁊ teſtio.i.de veritate
quā deus docuit coꝝ q̄ ſūt fidei ⁊ honoꝝ morū:
quā veritatē tot teſtionijs doctoꝝ ⁊ miraculoꝝ
ꝯfirmauit:⁊ tn̄ multi vident̄ dubitare vel n̄ cre-
dere:q̄rētes videre noua miracula: q̄ſi narrata
in ſcripturis n̄ ſint vera: dicētes cū iudeis. Ma-
giſter volum⁹ a te ſignū videre q̄ etiā ſi ꝯtigerēt
male interꝑtarent̄. Credūt hoīes de facili fabul̄
poetaꝝ: hiſtorijs gentiliū auctoꝝ: incantationib⁹
demonū q̄ ſunt plena fallacijs: ⁊ n̄ credunt veri
tati a deo reuelate in ſcripturis. Uel etiā erube-
ſcēdū ē q̄ doctores ⁊ ꝑdicatores erubeſcūt ſcri
pturas ſacras docere ⁊ ꝑdicare:⁊ poti⁹ doctrīas
gentilium docēt. Sꝫ dicit xp̄s q̄ me erubuerit ⁊
meos ſmones.ſ.ꝑdicare: filius hoīs.i.xp̄s hunc
erubeſcet corā p̄re meo. Lu.ix. ¶ Octauo eru-
beſcendū ē ꝺ diſcubitu in panib⁹.i.ad lr̄am. Si
q̄s inhoneſte ⁊ indecēter ſe hꝫ in comedēdo pci-
pue inuitat⁹ ab alijs. Uel ſi ad mēſā alicui⁹ come
dit ꝯtra eū tractatū ⁊ deceptionē parat: ſicut iu-
das q̄ dn̄m ꝓdidit. Un̄ dixit xp̄us. Qui intingit
mecū manū in catinū hic me tradet. Spūaliter
āt ad mēſā dn̄i diſcūbūt q̄ ſumūt ſacꝝ euchari
ſtie panē celeſtē:⁊ poſtea ei ꝯtūelias inferūt: vel
viuētes ꝺ p̄rimonio crucifixi n̄ recognoſcūt bn̄
ficia a deo. Sꝫ incraſſat⁹ ait moyſes de his ē di-
lect⁹ ⁊ recalcitrauit: ꝺreliq̄t deū factorē ſuū. Deu.
xxxij. ¶ Nono erubeſcendū ē de obfuſcatione
dati ⁊ accepti. Datuꝫ obfuſcat q̄ cum triſticia dat
Ecci.xxxv. In oī dato hilarē fac vultū tuū. Da-
tū obfuſcat q̄ cū dilatiōe dat. ꝓuer.iij. Ne dicas
amico tuo vade et reuertere: cras.n.dabo tibi: cū
ſtatim poſſis dare. Datū obfuſcat q̄ illō extollit
Potius.n.q̄s dꝫ diminuere donū.i.dicere eſſe
puū ille q̄ dat.q̄ꝫ illud extollere. Un̄ dicit Jacob
eſau. Si inueni grām in ꝯſpectu tuo: accipe mu-
nuſculū de manu mea. Gen̄.xxxiij. Acceptū āt
obfuſcat: q̄ de bn̄ficio ē ingratus: ipm̄ attenuan
do vel obliuioni tradēdo. Cato. Exiguū munus
cū dat tibi paup amic⁹ accipito placide:⁊ illō lau
dare memēto. ¶ Decio erubeſcēdū ē de ſilētio
a ſalutātibus: qđ hꝫ locū in duob⁹ caſibus q̄n̄.ſ.
aliq̄s ſalutat̄ ⁊ n̄ vult reddere ſalutes illi cā ſup
bie vel odij. Ecci.xxij. amicū ſalutare n̄ ꝯfūdarꝫ
⁊ a facie ei⁹ nō te abſcōdas. Cato. Saluta libēter
Uel q̄n̄ hoc agit ex quadā ruſticitate. Nec ē cō-
tra qđ dn̄s ait. Lu.x. Neminē ꝑ viā ſalutaueri-
tis.ꝑ hoc.n.ꝓhibet̄ plixitas vel curioſitas ſalu-
tationis vel poti⁹ adulatio in ꝑdicatoribus ſigna
tis in ap̄lis q̄bus tunc loquebat̄. Or.n.ſalutare
ꝺ ſe ſit bonū pꝫ: q̄ꝛ ipe dn̄s dixit Math.x. Intrā
tes domū ſalutate eā.d.pax huic domui. ¶ Un
decimo erubeſcendū ē ab aſpectu mulieris for-
nicarie: q̄ꝛ ſm̄ Aug. Impudic⁹ oculus impudici
cordis ē nūci⁹. Quinimo n̄ ſolū ab aſpectu mu-
lieris luxurioſe cauendū ē ⁊ erubeſcendū: ꝑpt̄
actus ⁊ geſt⁹ eius: incitātes ad laſciuiā ſine rubo
re: ſm̄ illud Hiere.iij Frōs meretricis facta ē ti
bi erubeſcē neſciſti. Sꝫ ⁊ ꝑp malū exēplū inſu
per ab aſpectu mulieris q̄ꝫtūcūqꝫ honeſte. Nā
vt ait Gre.in.xxi.li.moral̄. Quātalꝫ virtute mēs
polleat: q̄ꝫtalibet grauitate vigeat: carnales tn̄ ſē
ſus: puerile quoddā exteri⁹ ꝑſtrepūt: ⁊ niſi inte-
rioris grauitatis pudorē: ⁊ q̄ſi iuuenili quodāꝫ
vigore refrenent̄: ad fluxa queqꝫ ⁊ leuia menteꝫ
eneruē trahūt. Un̄ Job.xxxi.ait de ſe. Pepigi fe
dus cū oculis meis: vt n̄ cogitarē quidē de v̄gi-
ne.ꝑp.aſpectū.n.incautū intrat cogitatio turpis
in mentē. ¶ Duodecio erubeſcendū ē ab auerſi
one vultus cognati.ſ.n̄ ſubueniēdo cognatis.i.
cōſanguineis in neceſſitate.i.ad Thio.iiij. Si q̄s
ſuoꝝ ⁊ maxīe domeſticoꝝ curā n̄ hꝫ: fidē negauit
id ē fidelitatē naturalē q̄ hoc dictat. Amb.in li.
de offi. Proxios ſeminis tui n̄ deſpicias: ſi illos
egere cognoſcas. melius eſt.n. vt ipe ſubuenias
tuis: q̄bus pudor ē ab alijs ſūptū depoſcere aut
alicui poſtulare ſubſidium neceſſitatis: nō tn̄ vt
illos diuites facias: di.lxxxvi.n̄ ſatis. De Gre.le
git̄ q̄ nobilib⁹ ſꝫ paupibus mittebat cibos ꝺ mē
ſa ſua vt mi⁹ erubeſceret. ¶ Tertiodecimo eru
beſcendū ē ab auferēdo ptēꝫ ⁊ n̄ reſtituēdo. Si
cut honorabile ē dare: ſic erubeſcibile eſt aufer
re:⁊ n̄ minus piculoſū n̄ reddere. Cōiter detinē
tes aliena: poti⁹ volūt ſuſpēdi vt latrones in pa-
tibulo inferni: q̄ꝫ reſtituere ⁊ liberari vt verifice
tur in eis illud Hiere. Cōfuſiōe n̄ ſūt ꝯfuſi ⁊ eru
beſcere neſcierūt. ¶ Quartodecio erubeſcēdū
ē ab aſpectu mulieris alie⁹ viri. Iſte aſpect⁹ fuit
dō occaſio adulterij. Unde Greg.in.xxi.moral̄.
Ualde nanqꝫ ē qđ caro deorſum trahit:⁊ ſemel
ſpēs forme cordi ꝑ oculos alligata. vix magni
luctaminis manu ſoluit̄. Ne ergo quedā lubri-
ca in cogitatione verſemur: ꝓuidendū nobis ē:
q̄ꝛ ītueri nō dꝫ. qđ n̄ licet ꝯcupiſci. Neqꝫ.n.eua
lignū vetitū ꝯtigiſſet: niſi ꝑus aſpexiſſꝫ. ¶ Quin
todecio erubeſcendū ē ab amicis de ſmonibus
improperij. Et ſi amic⁹ dꝫ arguere amicū n̄ tn̄ cū
improperio. Un̄ Tulli⁹ in li. de amicitia. Mone-
re ⁊ moneri ē officiū vere amicitie: ita tn̄ q̄ adu
latione careat admonitio:⁊ ꝯtumelia careat ob
iurgatio. ¶ Sextodecio erubeſcendū ē ab ipro-
peratiōe dati. Imitari.n.dꝫ q̄ dat aliq̄d deo: qui
dat oībus affluēter ⁊ n̄ iproperat. Sꝫ de fatuo dr̄
Ecci.xx. Exigua dabit ⁊ multa improperabit. Qui
āūt n̄ erubeſcit mala facere ē ſicut equ⁹ ſine fre
no. Multos retrahit a malo pudor mūdi quos
n̄ retraheret timor vel amor dei:⁊ q̄ūocūqꝫ quis
recedat vel retrahat̄ a malo: bonū ē. Sed dicit
Anſ.in li.ꝺ ſilitudinib⁹ q̄ diabol⁹ cū tētat ꝺ ma
lo: oēm erubeſcētiā tollit de mēte: ſꝫ ipo ꝑpetra-
to tantā erubeſcētiā an̄ponit ne pctm̄ ꝯfiteatur:
q̄ apparet q̄ n̄ poſſit tolerare illā verecundiā:⁊
iō taceat. Un̄ Bern. O nimia inſania hominum

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

pudet ſordes peccatorum abſtergere:et non pu/
det cõtrahere. .§.VII.

De honeſtate que eſt

ps tpantie. Prio ſciẽdum eſt:q honeſtas ẽ idez
cũ virtute. Vñ Tulli⁹ in.i.de offi.diuidit honeſta
tẽ in q̃tuor ṽtutes principales:ſicut ipa virt⁹ di/
uidit. Pro c⁹ declaratiõe nõ ſm.b.Tho.2ᵃ 2ᵉ.q.
cxlv.ar.i.q honeſtas dicitur quaſi honoris ſtat⁹:
vt dicit Iſodorus in li.etymol. Vñ ex hoc vide
tur aliquid dici honeſtũ.qđ eſt honore dignũ.ho
nor aũt debetur excellẽtie. Eſt.n.quedã ↄteſtatio
ſeu teſtimoniũ de excellẽtia alic⁹. Excellẽtia aũt
hoĩs maxĩe ↄſideratur ſʒ virtutẽ:q̃ ẽ diſpoſitio
pfecti ad optimũ:⁊ iõ honeſtas in idem referſ cũ
virtute. Sic aũt principalis virt⁹ ↄſiſtit in interi
ori electiõe.vt dicit.viij.ethi. ita honeſtas radi/
caliter ↄſiſtit in interiori electiõe ſʒ ſignatiue in ex
teriori ↄuerſatiõe. Interior.n.electio nõ innoteſ
cit hoĩ niſi per exteriores act⁹:⁊ iõ exterior ↄuer/
ſatio hʒ rõnẽ honeſti.ſm qđ eſt demõſtratia inte/
rioris rectitudinis. Et ſic dicit aplſ.i.ad Corin.
xiiij. Oĩa honeſte ⁊ ſm ordinẽ ſiant in vobis. Et
adamãti⁹. Lẽta quidẽ virt⁹ ⁊ percũctatrix aũ iu
dicat q̃ incipit:quid decor.quid honeſtuʒ ſit:ini
quitas oĩa pcipitat:de pe.di.iij.inf hec. Itẽ q̃uis
honor debeatur nõ ſolũ virtuti:ſʒ ẽt deo ⁊ ſactis
pp btĩtudinem ⁊ nobilitas:diuitie:potẽtia ⁊ hi⁹:
Tñ,q̃ de⁹ ⁊ btĩtudo nõ ſũt nobis ita nota per ex
pientiã:ſicut virtutes:ſm q̃s cotidie opamur:iõ
virt⁹ magis ſibi vẽdicat nomẽ honeſti. Alia ṽo q̃
ſũt infra ṽtutẽ:vt potẽtia:diuitie:⁊ h⁹mõi:hono/
rãtur inquãtũ coadiuuãt ad opatiõeʒ ṽtutſ. Sʒ
ſm ṽitatẽ ſolus bon⁹ ẽ honorãd⁹. Bonus eſt aũt
quis ſm ṽtutẽ. ¶ Ite ſciẽduʒ:q cũ dicit Tulli⁹
in rheto.hõeſtũ eẽ qđ pp ſe appetiſ:intelligẽdũ ẽ
ſane. Pro c⁹ declaratiõe dicit phs in.i.ethi.q co
rum que pter ſe appetũſ:aliq̃ appetuntur ſolũ
pter ſe:⁊ nũq̃ pper aliud:ſicut felicitas que eſt
vltim⁹ finis.aliq̃ appetũtur ⁊ pter ſe ⁊ pter ali
qđ aliud:pp ſe quidẽ inquãtuʒ hñt ĩ ſe aliquã rõ
nẽ bonitatſ:⁊ ſi nihil aliud hoĩ per ea nobis acci/
deret.pp aliud aũt ſũt appetibilia:in q̃tũ pducũt
nos ĩ aliqđ bonũ pfectũ:⁊ h mõ ṽtutes pp ſe ſũt
appetitiue:⁊ p ↄñs honeſtas. .§.VIII.

De decore ſeu pulchri

tudine ſpũali q̃ eſt eadẽ cũ hõeſtate. Vñ cũ aplſ
dicit.i.ad Corin.xij. Honeſta nr̃a nullius egent:
appellat honeſta mẽbra pulchra:ſicut inhoneſta
turpia.p cui⁹ declaratione nõ ſm.b.Tho.vbi ſu/
pra:q ad rõnem pulchri ſeu decori ↄcurrunt ⁊
claritas ⁊ debita pportio.dicit.n.Dyo.q deus dr̃
pulcher ſicut vniuerſor ↄſonãtie ⁊ claritatis cã:
Vñ pulchritudo corp̃is in hoc ↄſiſtit:q hẽat mẽ
bra bñ pportionata:cũ quadã debiti colorſ cla/
ritate. Et ſilr hoĩs pulchritudo ſpũalis in h cõſi/
ſtit q ↄuerſatio hoĩs ſeu actio ei⁹ ſit bñ pportio/
nata ſm ſpũalem rõnis claritatẽ:hoc aũt ptinet
ad rõnẽ honeſti qđ dicim⁹ idẽ eẽ virtuti q̃ ſm ra
tionẽ moderaſ oẽs res hũanas. Et iõ honeſtuʒ
ẽ idẽ ſpũali decori. Vñ aug.dicit honeſtatẽ voco
intelligibilẽ pulchritudinẽ.i.ſpũalem. Sicut aũt
idẽ eſt honorificũ ⁊ gloſuʒ:q̃ gl̃a ẽ effect⁹ hono/
ris. Ex hoc.n.q aliqs laudaſ vel honoraſ:clar⁹
reddiſ in oculis alior:ita idẽ eſt honeſtũ ⁊ deco
rũ. Et q̃ q in ipa apprehenſiõe apparet decorũ
accipiſ vt ↄueniẽs ⁊ bonũ cũ bonũ apprehenſũ
moueat appetitũ. Iõ honeſtũ ipm qđ hʒ ſpũalez
pulchritudinẽ amabile reddiſ. Vñ Dyo.dic. Ex
oĩbus eſt pulchr ⁊ bonũ amabile. ¶ Poniſ aũt
honeſtas ps tpantie ſm Macro. Amb.etiã attri
buit eã tpantie. Rõ hui⁹ eſt ſm.b.Tho.vbi ſupra
q̃ honeſtas ẽ q̃dã ſpũaſ pulchritudo. Pulchro
aũt opponiſ turpe. Oppoſita aũt maxime ſe inui
cem manifeſtant. Et iõ ad tpantiã ſpãliter hone/
ſtas ptinere videſ:q̃ id qđ ẽ hoĩ turpiſſimũ ⁊ in
decentiſſimũ repellit.ſ.brutales voluptates. Vñ
⁊ in ipſo noĩe tpantie maxĩe intelligiſ bonũ ratõ
nis cuius eſt moderari ⁊ tpare ↄcupias prauas.
Sic igiſ honeſtas quadã ſpãli rõne attribuitur
tpantie vt ps eius integralis:ſicut q̃dam ↄditio
eius. Et q̃uis fortitudini ⁊ iuſticie maior honor
debeaſ q̃ tpantie:pp maioris boni excellentiã:
tñ tpantie debeſ maior honor pp cohibitionem
vicior magis exprobabiliũ. Et ſic honeſtas ma
gis attribuitur tpantie. .§.IX.

De honeſto quomo/

do concurrat cum vtili ⁊ delectabili:⁊ quõ diffe
rat. Omne.n.bonũ diuiditur ſm Amb.⁊ Tul.in
delectabile vtile ⁊ honeſtũ. Sciẽdũ igitur ſm.b.
Tho.vbi ſupra q honeſtũ ↄcurrit in ideʒ ſubie
ctum cũʒ vtili ⁊ delectabili:a quibus tñ differt
rõne. Dicitur aliqđ honeſtũ in q̃tum habʒ deco
rẽ ex ordinatione rõnis. Hoc aũt qđ eſt ſm ratõ
nem ordinatũ ẽ naturaliter ↄueniẽs hoĩ. Vnũ/
quodq̃ aũt delectatur in ſuo cõueniẽti:⁊ ideo ẽ
hoĩ naturaliter delectabile:ſicut de opatiõe vir
tutis phs pbat in.i.ethi. Non tñ oẽ delectabile
ẽ honeſtũ:q̃ põt etiã aliqđ eſſe ↄueniẽs ſm ſen
ſũ non ſm rõnem:ſʒ huiuſmodi delectabile ẽ p/
ter hoĩs rõneʒ que pficit naturã ipius. Ipſa etiã
virtus que ſm ſe honeſta ẽ:referſ ad aliud ſicut
ad finẽ:q̃ ad felicitatẽ. Et ſm hoc idẽ eſt ſubie/
cto honeſtũ delectabile ⁊ vtile:ſʒ rõne differunt
Nam honeſtũ dr̃ aliquid ſm qđ hʒ quandã ex/
cellentiã dignã honore:pp ſpũalem pulchritudi
nem. Delectabile aũt inq̃tum quieſcat appetitũ
Vtile quidem inq̃tum referſ ad aliud. In pluri
bus tamẽ eſt delectabile q̃ vtile vel honeſtũ:q̃
omne vtile ⁊ honeſtũ eſt aliqualiter delectabile
ſed nõ cõuertitur:vt dicitur in.ij.ethi.

¶ De partibus potentialibus tpantie.c.ij.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

De partibus potē/
tialibus tēpantie. Et p̄mo de ꝯtinētia
quā ſic diffinit andronicus. Ꝯ cōti/
nētia eſt aīmus inuictus a delectatione. Pro cu⁹
declaratōe ſciēdū ē ſm. b. Tho. 2ᵃ 2ᵉ. q. clv. ꝙ no
mē ꝯtinētie refrenationē quandā importat in
q̄ꝫtum tenet ſe aliq̄s ne paſſionē ſeq̄tur. Accipit
tn̄ tripliciē. Uno mō large ſeu cōiter: ꝛ ſic im/
portat quādā refrenationē ab illicitis ꝯcupiſcē
tijs: n̄ ſolū circa materiā tactus: ſꝫ etiā in q̄cunq̄ꝫ
materia. Et ſic ſumit Amb. in. i. de offi. ꝛ dr̄ ꝯtinē
tia ſm q̄d. Secūdo mō accipit ꝯtinētia ꝓprie
ab aliq̄bus: ꝓ abſtinētia ab oī delectatiōe vene/
rea et ꝯiugali. Et ſic diuidit ꝯtinētia ꝯtra caſtita
tē: vt dicat caſtitas abſtinētia a delectatiōe illici
ta extra ꝯiugiū: ꝛ ꝯtinētia abſtinētia etiā a cōiu/
gali delectatione. Et hec repit p̄mo in v̄ginitate
Secūdo in viduitate. Un̄ ap̄ls ad Gal. v. adiū/
git cōtinentiā caſtitati ponēs eas ī fructib⁹ ſp̄ūs
Tertio mō accipit ꝯtinētia a quibuſdā alijs ꝓ
quā aliq̄s reſiſtit prauis ꝯcupiſcētijs: q̄ in eo ve
hemētes exiſtūt. Et ſic accipit ꝯtinentiā ph̄us in
vij. ethi. ꝛ etiā in collationib⁹ pr̄m. Hoc mō cōti/
nentia hꝫ aliq̄d de rōne v̄tutis: inq̄ꝫtū. ſ. rō firma
ta ē ꝯtra paſſiones ne ab eis deducant: n̄ tn̄ atti
git ad pfectā rōnē v̄tutis moralis ſm quā etiā
appetitus ſenſitiu⁹ ſubdit rōni: ſic vt in eo n̄ in/
ſurgāt vehemētes paſſiones rōni ꝯtrarie. Et iō
ph̄s dicit in. iiij. eth. ꝙ continētia n̄ ē virtus: ſed
quedā mixta: inq̄ꝫtum. ſ. hꝫ aliq̄d de virtute: ꝛ in
aliquo deficit a v̄tute. Largius tn̄ accipiēdo vir
tutē ꝓ quolibet p̄ncipio laudabili opatione: ſic
poſſumus dicere cōtinētiā virtutē. Et ſm h̄ dr̄
continēs a tpato: ſicut impfectū a pfecto: q2 tpa
tus cū hēat pfectā virtutē. ſ. tpantiā: nō patit ve/
hemētes paſſiones cōcupie. Continēs aūt patit
vehemētes: ſꝫ n̄ deducit reſiſtēs rōne: ſed ſumē
do ꝯtinentiā ſcd̄o mō. ſ. ꝓ abſtinentia ab oī dele
ctatiōe venerea: ſic ē potior tpantia: ſic v̄ginitas
caſtitate ꝯiugali. Nec ex hoc ſeq̄tur ꝙ ꝯtinēs ſit
maioris meriti in reſiſtēdo q̄ꝫ tpatus: cū magis
laboret impugnando: q2 ſm. b. Tho. magnitudo
ꝯcupie vel debilitas ei⁹: pōt ꝯtingere ex duplici
cā. Uniq̄ꝫ videlicet ex cā corpali. Quidā. n. ex na
turali cōplexione ſūt magis ꝓni ad cōcupiſcen/
dū q̄ꝫ alij. Et iterū q̄dā hn̄t occaſiones ſeu oppor
tunitates delectationū cōcupiam inflāmantes:
patas magis q̄ꝫ alij. Et debilitas concupie ꝓce/
dēs ex iſta cā: diminuit meritū ꝛ magnitudo au
get. Uniq̄ꝫ v̄o debilitas concupie vel magnitudo
ꝓuenit ex cā ſpūali laudabili: puta ex vehemen
tia charitatis vel fortitudinis rōnis: ſic accidit ī
hoīe tpato. Et hi⁹ debilitas cōcupie auget meri/
tū rōne ſue cauſe: ꝛ magnitudo cōcupie: ſicut in
ꝯtinēte minuit meritū. Itē q2 delectationes ve/
nereorū ſūt vehemētiores q̄ꝫ delectatiōēs ciborū
iō magis ꝯſueuimus dicere ꝯtinētiā ꝛ incōtinē/
tiam circa venerea q̄ꝫ circa cibos. Licꝫ ſm ph̄m
ſm vtrūq̄ꝫ dici poſſit. Item q2 continētia eſt cir/
ca bonū rōnis hūanū: iō attendit circa paſſiōes
que ꝓn̄t hōi eſſe cōnaturales. Un̄ ph̄s dic in. vij
ethi. ꝙ ſi q̄s tenēs puerū cōcupiſcat eū comedere
vel ad delectationē venereorū: ſiue ſeq̄t ꝯcupiaꝫ
ſiue nō: n̄ dr̄ ſimplr̄ continēs: ſꝫ ſm q̄d. Eſt. n. in/
clinatio beſtialis nō naturalis. .§. I.

Continētia et eius con

trariū incontinētia ꝑtinet ad aīam magis q̄ꝫ ad
corpus q̄ꝫuis ſint circa ꝯcupias ꝛ caro ꝯcupiſce
re dicat aduerſus ſpm̄: ſm ap̄lm ad Gal. v. Rō
ē ſm. b. Tho. 2ᵃ 2ᵉ. q. clvi. q2 vnūq̄dq̄ꝫ magis at/
tribuit ei qd̄ eſt cā ꝑ ſe: q̄ꝫ ei qd̄ ſolū occaſionem
p̄ſtat. Iō aūt qd̄ ē ex ꝑte corpis ſolū occaſionē ī
continētie p̄ſtat. Ex diſpōne. n. corpis ꝓcedē pōt
ꝙ inſurgāt paſſiones vehemētes in appetitu ſē
ſitiuo q̄ ē virtus organi corporei. Sꝫ hi⁹ paſſio/
nes q̄ntūcūq̄ꝫ vehemētes n̄ ſūt ſufficiētes cā in
cōtinētie: ſꝫ occaſio ſola eo ꝙ durāte vſu rōnis:
ſemꝑ hō pōt reſiſtere ꝯcupiſcētijs ꝛ paſſionib⁹.
Si v̄o paſſiōes adeo increſcāt ꝙ auferāt vſum
rōnis totalr̄: ſicut accidit in his q̄ ꝓꝑ vehemētiā
paſſionū incurrunt amentiā: n̄ remanebit rōni
ꝯtinētie ꝛ incōtinētie: q2 n̄ ſaluat in eis iudiciuꝫ
rōnis qd̄ continēs ſuat: incontinēs nō ſeruat: ꝛ
ſic ſeq̄tur ꝙ cā incontinētie eſt ex ꝑte aīe: q̄ rōne
paſſionib⁹ n̄ reſiſtit: qd̄ fit duob⁹ modis ſm ph̄m
vij. ethi. Uno mō qn̄ aīa paſſionib⁹ cedit anteq̄ꝫ
rō ꝯſilietur: q̄ vocat irrefrenata icōtinētia. Alio
mō qn̄ n̄ ꝑmanet hō in his q̄ ꝯſiliata ſūt: eo ꝙ de
biliter ē firmatus in eo qd̄ rō iudicauit: ꝛ hi⁹ vo/
catur debilitas. Itē nota ꝙ ex ipetu paſſionis
ꝓuenit: ꝙ aliq̄s ſtatim ſeq̄tur paſſionē: anq̄ꝫ cōſi
liū rōnis. Impet⁹ aūt paſſionis pōt ꝓuenire: vel
ex velocitate ſicut in colericis: vel ex vehemētia
ſicut in melācolicis q̄ ꝓꝑ terreſtrē cōplexionem
vehemētiſſime iflāmant. Sicut ꝛ ecōtrario. cō/
tingit: ꝙ aliq̄s n̄ ꝑſiſtit in eo qd̄ cōſiliatū ē: ex eo
qd̄ debiliter inheret ꝓꝑ mollitiē cōplexionis: vt
in mulierib⁹ que ꝓꝑ debilē cōplexionē debiliter
inherēt q̄buſcūq̄ꝫ inherēt: ꝺ facili ſequētes paſ/
ſiones q̄ꝫuis raro in aliq̄bus aliter accidit: ſm il
lud ꝓuer. vl. Mulierē fortem q̄s inueniet. Hoc
idē videt contingere in flegmaticis ꝓꝑ eandem
cām ſicut ī mulierib⁹. hoc totū accidit inq̄ꝫtū ex
complexione corpis dat aliqua occaſio inconti
nētie: n̄ aūt eſt cā ſufficiens. .§. II.

Sicut tēperatus per/

fectior ē ꝯtinēte ita eē. ſ. intpat⁹ grauius peccat
incōtinēte. Et incōtinens cōcupie peior inconti
nēti ire. Rō primi. ſ. ꝙ intēperatus ē peior incō
tinēte ſm. b. Tho. vbi ſupra eſt: q2 pctm̄ p̄cipue ī
volūtate conſiſtit ſm aug. ꝛ iō vbi ē maior incli/
natio volūtatis ad peccādū: ibi ē grau⁹ peccatū
In eo aūt q̄ eſt intpatus: volūtas ꝓcedit ad pec/

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cādum ex electiōe ꝓpa qꝛ ꝓcedit ex hītu per con
ſuetudinē acquiſito. In eo aūt qui eſt incōtinēs
volūtas incliatur ad peccādū ex aliq̄ paſſiōe. Et
qꝛ paſſio cito trāſit: habit⁹ aūt eſt qualitas de diffi
cili mobil': inde eſt ꝙ incōtinēs ſtatim penitꝫ trā-
ſeūte paſſiōe. Intemperatus aūt nō ſic: ſꝫ gaudet
ſe peccaſſe. ſꝫ illud ꝓuer. ij. Letātur cū maleſece
rint ⁊ exultāt ⁊c̄. Et rō ē qꝛ opatio ē ſibi facta cō-
naturalis ſm habitū. Un̄ ſequit̄ ꝙ grauiꝰ peccat
intēpatus q̄ꝫ incōtinēs. Et q̄uis videatur eē ma
ioꝛ ignoꝛātia in intēpato q̄ꝫ in icōtinēte: n̄ tn̄ ex h̄
diminuit̄ pctm̄ intēpati. Rō eſt ſm. b. tho. qꝛ illa
ignoꝛātia que precedit incliatiōem appetit⁹ ⁊ cāt
eā: illa diminuit pctm̄, in q̄tū cāt volūtariū. Sꝫ
illa que ſequitur incliatiōem appetit⁹ quāto ma-
ioꝛ eſt tāto magis aggrauat pctm̄: in intēpato aūt ⁊
incōtinēte ignoꝛātia ſequitur incliatiōeꝫ appetit⁹
ꝓpter hītū vitij vel paſſiōis: ⁊ n̄ precedit. Eſt aūt
maioꝛ in intēpato dupl'r. Uno mō q̄tū ad dura-
tiōem. Nam ignoꝛātia durat in incōtinēte ſolū
durāte paſſiōe: ſicut acceſſio febꝛis tertiane durā-
te hūoꝛis cōmotiōe. Sꝫ ignoꝛātia intēpati ē aſſi-
dua ꝓpter ꝑmanētiā hītus. Un̄ aſſimilat̄ tiſice ſꝫ
ph'm in. vij. eth. Alio mō eſt maioꝛ ignoꝛātia in in
tpato q̄tum ad id qd̄ ignoꝛat̄. Nā ignoꝛantia in
cōtinent' intēditur q̄tū ad aliqd̄ ꝑticulare eligi-
bile: put. ſ. extimat h̄ nūc eſſe eligendū: ſed intpa
tus habet ignoꝛantiā circa ipſum finem: inquā-
tum iudicat hoc eſſe bonū: vt irrefrenate ſequa
tur concupiſcētias. .§. III.

Quantum ad ſecundū

ſ. ꝙ incontinentia ꝯcupiē ſit peioꝛ ⁊ turpioꝛ q̄ꝫ in
cōtinētia ire. Uerū ē ex ꝑte paſſiōis ex q̄ rō ſupat̄.
Cuius rō ē: qꝛ motꝰ ꝯcupiē hꝫ maioꝛē iordiatio
nē q̄ꝫ motꝰ ire: ⁊ hoc ꝓpter q̄tuoꝛ q̄ tangit ph's in
vij. ethi. Primo quidē qꝛ motꝰ ire ꝑticipat ali
q̄liter rōe: inq̄ꝫtum. ſ. iratꝰ tēdit ad vēdicandū in
iuriā ſibi factā: qd̄ aliq̄liter rō dictat: ſꝫ tn̄ n̄ ꝑfe
cte: qꝛ n̄ intēdit debitū modū vindicte. Sꝫ motꝰ
concupiē totaliter ē ſm ſenſū: ⁊ nullo mō ſm rō
nem. Secundo qꝛ motꝰ ire magis ſeqtur corpis
cōplexionē ꝓpter velocitatē motꝰ colere: que tē
dit ad irā. Un̄ magis ē in ꝓmptu q̄ꝫ ille q eſt di
ſpoſitus ſm corpis cōplexionē ad iraſcendū ira
ſcat̄. q̄ꝫ ꝙ ille q ē diſpoſitus ad ꝯcupiſcendū: ꝯcu
piſcat. Qd̄ aūt ꝓuenit ex naturali corpis diſpoſi-
tione ē magis venia dignū. Tertio qꝛ ira q̄rit
manifeſte opari: ſꝫ ꝯcupiā latebꝛas: ⁊ doloſe ſub
intrat. Quarto qꝛ ꝯcupiſcēs delectabilit̄ opat̄
ſed iratus q̄ſi quadā ꝑcedēti triſtitia coactꝰ. Sꝫ
ꝯſiderādo pctm̄ incontinētie q̄ꝫtum ad malū qd̄
quis incidit a rōne diſcedēs: ſic incōtinētia ire
vt plurimū ē grauioꝛ: qꝛ ducit in ea q̄ ſūt ad ꝓxi
mi nocumētū: vt homicidiū ⁊ hꝰ. Et nota ꝙ dif-
ficilius eſt aſſidue pugnare contra delectationē
q̄ꝫ contra irā: qꝛ concupiā magis ē continua: ſed
ad hoꝛam difficilius ē pugnare ſeu reſiſtere ire
ꝓpter eius impetum. .§. IIII.

Ad continētiam ſūmē-

do ꝑ refrenatione aīmi a voluptatibꝰ inducunt
xij. ⁊ diſſuadēt inoꝛdinatū affectū voluptatum
ſm Guil. in ſū. virtu. Primū ē locus i q̄ ſumꝰ
qꝛ. ſ. in valle lachꝛymaꝝ ſm ꝑs. Aug. Neſcimꝰ q̄
ſine claudamur in hoc exilio. Nō eiecit deꝰ ho-
minē de ꝑadiſo vt h̄ faciat aliū ꝑadiſum. Se-
cundū ē tps in q̄ ſumꝰ. Ap'ls redimētes tps q̄m
dies mali ſūt. Bern. Uniuerſuꝫ tps pn̄ie: vigilia
quedā ē ſolennitatis magne: ⁊ eterni ſabbati qd̄
ꝓſtolamur. Uigilia aūt n̄ eſt tps d'litiaꝝ ſed feſtū
Tertiū ē exemplū xp̄i ⁊ ſctōꝝ. Exo. xxv. Oia
facito ſm exēplar qd̄ tibi in monte mōſtratū ē. i.
in xp̄o. bern. xp̄s q n̄ fallit elegit qd̄ carni mole
ſtuꝫ ē. Id ergo vtiliꝰ id magis eligendū. Quar
tū eoꝝ q̄bus amoꝛ voluptatū nocuit exemplūꝫ
eue. Gen̄. iij. Uidit mulier lignū ꝙ eſſet bonum
ad veſcendū ⁊c̄. Quintū ē ꝑiculū in volupta-
tibus ꝯſequēdis multotiēs acqrunt̄ vel ꝑ moꝛ
teꝫ ꝓpꝛiā vel ꝑ moꝛtē alteriꝰ: noluit dauid aquā
bibere quā attulerāt d' ciſterna bethleē tres vi
ri cū ꝑiculo vite eoꝝ ſꝫ libauit dn̄o. ij. Re. exem
plū ſalonis: q infatuatꝰ ē amoꝛe mulierū. iij. Re-
xi. Sextū ē laboꝛ in preparando. Epicuruꝰ vo
luptatū aſſertoꝛ oēs libꝛos ſuos ipleuit olerib⁹
⁊ pomis: ⁊ cibis vilibus: dicēs eē vtēdū: qꝛ car-
nes ⁊ exq̄ſite epule ingenti cura ⁊ miſeria prepa
rant̄: maioꝛēq̄ꝫ penā hn̄t in q̄rēdo: q̄ꝫ volupta
tē in vtendo. Septimū ē voluptatū breuitas
Sene. Uoluptas ē breuis faſtidio obiecta: q̄ aui
dus hauſta ē citius in ꝯtrariū recidēs. Octa
uū eſt eaꝝ indignitas. Seneca. In voluptate ni-
hil ē magnificū: qd̄ naturā ꝓximā deo faciat: nō
eſt aīmi vilis: ſed puerilis: ad Ro. vi. Quē enim
fructū hūiſtis in his in q̄bus nunc erubeſcitis.
Nonū eſt penuria ſrm nr̄oꝝ ⁊ filioꝝ dei. Nō
enī decet xp̄ianuꝫ delitias q̄rere: cū ſciat xp̄m in
tot mēbꝛis ſuis neceſſitatem hr̄e. Ad Hebꝛe. xi.
Fide moyſes grādis factꝰ negauit ſe eē filiū filie
pharaōis: magis eligēs cū ppl'o dei q̄ꝫ cū tpalis
pctī hr̄e iocūditatem. Bern. Inueniūt curioſi q̄
delectētur: n̄ inueniūt miſeri quo ſuſtententur.
Decimū ē voluptatū īpuritas: hn̄t. n. multam
amaritudinē ānexā. Un̄ in figura recte dn̄s con
gregatiōes aq̄ꝝ appellauit maria. Gen̄. i. Multi
tudini. n. delectatōnū ānexa ē multa amaritudo
Eccl'es. vij. Inueni mulierē amarioꝛē moꝛte. i. vo
luptatem. Undecimū eſt voluptatum vanitas
Eccl'es. xl. Adoleſcētia ⁊ voluptas vana ſūt. Hie-
ro. Uoluptas hita famē n̄ ſatietatē parit. Io. iiij.
Qui beberit ex hac aq̄. ſ. voluptatis: ſitiet iterū
Eccl'es. ij. Dixi vadā ⁊ affluā delitijs ⁊c̄. Duode
cimū ē eaꝝ noxietas. Nocēt. n. multiplicit̄. Pri-
mo qꝛ ſūt mltotiēs hoī occaſio infirmitatis vel
ēt moꝛt'. Un̄ Eccl'i. xxxvij. Propter crapulā mul
ti pierūt. Seneca. voluptatibꝰ maioꝛ ꝑs corpoꝝ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

periit. Secūdo i ſuitutē redegit. La.xiiij. Iuga
bouʒ emi gnqʒ ꝛc̄. Voluptas amātibꝰ ſe gnqʒ iu
ga ſupponit.i.ꝯſuetudies ꝺelectationū ſm gnqʒ
ſēſus. Tertio qꝛ reddit corpꝰ cōtūax ſpūi. puer.
xxix. Qui delicate pauerit ſuū in fine ſentiet eū
ꝯtūacē. Quarto obliuionē inducit. Eccs.v. Nō
eni ſatis recordabiť dieꝝ vite ſue: eo ꝙ dn̄s deli
tijs occupet cor eiꝰ. Quito a ſapia ipedit Iob.xx/
viij. Nō inuenit in terra ſuauiť viuētiū.ſ.ſapia.
Sexto diſſolutionē ꝛ ſterilitatē bonoꝝ opm̄ idu
cit Hiere.xxxi. Uſqꝫ q̄ diſſolueris delitijs filia
vaga. Septio facit hoiem loquacē. vn̄ figurať p
fluuiū egypti ranas ebuliētē. Exo.viij. Octauo
reddit hoiem incōpatientē. Amos.v. Bibentes
vinū cū phialꝭ ꝛ optio vnguento delibuti: ꝛ nihil
ꝯpatiebať ſup ꝯtritiōe Ioſeph. Exēplū de diui/
te epulone. Nono melioribꝰ delitijs puat. Bern.
Delicata ē diuia ꝯſolatio ꝛ n̄ dať admittētibꝰ alie
na. in hꝰ figurā Colūba aquam diluuij refugit.
geñ.viij.ſ.carnaľ voluptatē. Decio i penā eternā
cōmutať. Apoc.xviij. Quātū ſe glorificauit: ꝛ in
delitijs fuit tm̄ date ei tormētū ꝛ luctū. Grego.
Momētaneū eſt qđ delectat: eternū qđ cruciat
Figura Ioſue.iij. Aque mortue in mare mor/
tuū deſcendūt.i.voluptates.

De māſuetudie qd ſit: ꝛ in q̄ dr̄t a clem̄tia.c.iij.

Secūda virtus an

nexa tpantie ē māſuetudo. Manſue
tudo aūt ſm ph̄m in.iiij.ethi. ē mode
ratiua iraꝝ. Cōcurrit aūt in eundē effectū cū cle/
mentia quā diffinit Sen̄. ꝙ eſt leuitas ſupioris
aduerſus iferiorē. Dr̄t aūt ab ea nec eſt eadē vir/
tus. Pro cuiꝰ declaratiōe dic̄.b.Tho.2ª 2ᵉ.q.clvij.
ꝙ vtꝰ moralis ſm ph̄m in.ij.ethi. ꝯſiſtit circa acti
ones ꝛ paſſiones. Paſſiōes aūt interiores ſunt
actionū exterioꝝ pncipia: aut ēt impedimēta. Et
iō vtutes q̄ moderanť paſſiones: ꝯcurrūt q̄ſi in
eūdē effectū cū vtutibꝰ q̄ moderanť actiones lʒ
ſpe differāt. ſicut ad iuſticiā ꝑprie ptinet cohibē
hoiem a furto: ad qđ qs inclinať p inordinatum
amorē vel ꝯcupiaʒ pecūie q moderať p liberali
tatē: iō liberalitas ꝯcurrit cū iuſticia in h' effectu
q ē abſtinere a furto. Et hoc ēt ꝯſiderandū ē in
ꝑpoſito. Nā ex paſſione ire puocať aliqs ꝙ gra
uiorē inferat penā. Ad clemētiā aūt ptinet dire/
cte ꝙ ſit diminutiā penaꝝ qđ qdē ipediri poſſʒ p
exceſſū ire. Et iō māſuetudo inqꝫtū refrenat im
petum ire ꝯcurrit in eūdeʒ effectū cū clementia
Dr̄nt aūt ab inuicē inqꝫtū clemētia ē moderatia
exterioris puitiōis. Māſuetudo āt ꝑprie dimi
nuit paſſionē ire. Un̄ ipa ꝑprie reſpicit appetitū
vindicte. Clem̄tia vo ipas pēas q̄ exteriꝰ exhibē
tur ad vindictā. ¶ Eſt aūt māſuetudo vtꝰ q̄ alio
noie dr̄ mititas: qꝛ bonū facit hn̄tē qđ ptinet ad
diffinitionē vtutis: vt dr̄ in.ij.ethi. Sʒ māſuetu/
dīe ingt Sen̄. oēs hoi, viri pſtabūt. Opponiť āt
ire puť ira iportat viciū. Nā ira in ſe ē paſſio: et
exceſſus eiꝰ dr̄ ira ꝛ defectꝰ eiꝰ: cū.ſ.qs debeat ea
vti ꝛ n̄ vtiť dr̄ remiſſio. hitus vo q tenet mediū i
ira ē innoiatꝰ: ſignať tn̄ noie māſuetudis: q̄ vtus
cū ſit denomiata diminutiōe ire ꝑpingor ē dimi
nutiōe q̄ʒ ſupabūdātie. ꝛ pp h' naturalꝛ ē hoi ap/
petē vindictā iniuriaꝝ illataꝝ: q̄ʒ ab hiꝰ deficere:
qꝛ vix alicui minꝰ pue videť iniurie ſibi illate vt
dic̄ Saluſtꝰ. Eſt tn̄ māſuetudo moderatiua ire
ſm rectā rōnē: ita ꝙ ipa ira ēt vtiť cū oʒ. Itē mā
ſuetudo ſiue mititas qđ idē ē: dr̄ ꝛ vtꝰ ſm ph̄m ꝛ
btitudo: vt pʒ Mat.v. Ibi bti mites ꝛc̄. Et fructꝰ
ſpūs: vt pʒ ad Gala.v. Sʒ inqꝫtū vtus dic̄ hitus
actꝰ eiꝰ: dr̄ btitudo. Sūt.n. btitudines qdā actus
vtutū: inqꝫtū delectationē ſpūalez inducit talis
actꝰ: dr̄ fructus ſpūs. Poniť aūt ꝑpterea māſue/
tudo ps tpantie potētialis ſeu vtꝰ ei ānexa: ꝛ etiā
clemētia: qꝛ vtraqꝫ ꝯſiſtit i q̄dā refrenatiōe. Sʒ
qꝛ tpantia refrenat vehemētiſſimas ꝯcupias.ſ.
delectatiōes tactꝰ. Māſuetudo vo refrenat iras
clem̄tia pēas. Iō tpantia pncipaľ ē vtꝰ. Māſueꝰ
vo ꝛ clem̄tia minꝰ pncipales ꝛ ſcdarie. .§.I.

Fructus ſeu vtilitates

māſuetudinis ſm Guil. in ſu. vtu. ſūt.xij. Prio
qꝛ inducit ad cognitionē dei: ꝛ fac̄ hoiem dignū
allocutione dei. ps.xxiiij. Diriget māſuetos in iu
dicio: docebit mites vias ſuas. Ecc̄i.v. Eſto mā
ſuetꝰ ad audiēdū vbū dei. Iaco.i. In māſuetudi
ne ſuſcipite inſitū verbū. Et dionyſiꝰ dic̄ ꝙ moy
ſes ꝑpter multā māſuetudinē dei appitione fu/
it dignꝰ hitus: ꝛ deo dr̄ Nūeri.xij. ꝙ fuit moyſes
mitiſſimꝰ hoim. Et ſm Tho.2ª 2ᵉ. vbi ſupra. Mā
ſuetudo inducit ad cognitionē dei remouendo
impedimētū. Et hoc dupliciter. Prio faciendo
hoiez ꝯpotē ſui p diminutionē ire. Secūdo mō
qꝛ ad māſuetudinē ptinet ꝙ hō n̄ ꝯtradicat ver
bis veritatꝭ: qđ plerūqꝫ fit ex ꝯmotione ire. Un̄
Aug. dicit ꝙ miteſcē eſt n̄ ꝯtradicere diuine ſcri
pture ſiue intellecte: dū vicia nr̄a peutit: ſiue nō
intellecte: q̄ſi nos meliꝰ ꝛ verius ſape poſſemus.
Secūdo qꝛ placentē deo facit. Ecc̄i.i. Beñplaci/
tū ē ei fides ꝛ māſuetudo: ꝛ hoc eſt ſm ꝙ ꝯcur
rit in eundē effectū cū charitate maxia virtutū
ſ.in ſubtrahēdo mala ꝑximorū. Tertio qꝛ ſcđm
Greg. in moraľ. inducit diuinā ſimilitudinē: de
deo nanqꝫ dr̄ Sap.xij. Tu dn̄ator dn̄e om̄ia cuʒ
tranquillitate iudicas. Dan̄.ix. Fac nobiſcuʒ ſm
magnā māſuetudinē tuā. Quarto facit nos xp̄i
diſcipulos. Ipſe magiſteriū huius virtutis ſpāli
liter ſibi aſcribit dicēs. Mat.xi. Diſcite a me qa
mitis ſum. Ex quo oñditur hec eſſe via pfectio/
nis. Quinto eſt ornamētū decēs ſeruis dei.i.ad
Thimo.vi. Tu homo dei ſectare pacificam man/
ſuetudineʒ. ad Ephe.iiij. Obſecro vos vt digne
ambuletis deo ꝛc̄. in omni māſuetudine. Sexto
animā conſeruat. Ecc̄i.ix. Fili mi in māſuetudie

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſerua aīam tuā: ſicut vaſa vitrea in feno: vel alia
re molli inuoluūtur: ⁊ ſic ſuantur a fractura: ſic
aīam in mãſuetudine a fractura ire. Septio de
lectationē multā īducit ps. xxxvi. Mãſueti aūt
hereditabūt terrā ⁊ delectabunť. Et ppterea po
nit fructus ſpūs. ad Gal. v. Eſt. n. vt culcitra de
licatiſſima. Octauo correctionē fructuoſā facit
ps. lxxxix. Superuenit mãſuetudo ⁊ corripiemur
Leo leuiter caſtigat⁹ reuerentiā exhibet caſtigã
ti. Aſpitatis aūt nimie increpatio nec correctio
nē recipit nec ſalutē: di. xlv. lʒ. Nono grõſum et
amabilē oībus facit. Ecci. iij. Fili in mãſuetudi
ne pfice opa tua ⁊ ſup glam hoīs diligeris. Deci
mo oronem facit deo acceptā Judith. ix. Humi
liū ⁊ mãſuetoꝝ ſemp tibi placuit depcatio. Undē
cimo in iudicio ſaluat. ps. lxxv. Cū exurgeret in
iudicio de⁹ vt ſaluos faceret mãſuetos. Duode
cimo dñium magnū ⁊ multiplex acqrit Math.
v. Beati mites qm̄ ipi poſſidebūt terrā: qd̄ intel
ligi pōt de terra vite pn̄tis ⁊ de terra viuentiū: ⁊
de terra corpis ſm Bern. qꝛ facit ei dñari.

¶ De ptibus ſubiectiuis temperantie. c. iiij.

De partibus ſubie
ctiuis tpantie q̄ ſunt abſtinētia: ſobri
etas: ⁊ caſtitas. Et inde de ppͤtatibus
bus abſtinētie videam⁹. Et qꝛ cōtraria iuxta ſe
poſita magis manifeſta fiūt: iō cū ppͤtatibus
abſtinētie oppoſitas ad has ppͤtates vel ad vi
ciū gule ptinētes ſimul interſeren⁹. Sciendū ē
pmo q͛ prima ⁊ originalis cōditio abſtinētie: ex
q̄ fere oēs alie cānť ē: qꝛ carnē ⁊ ſpm̄ in ſua na
tura cuſtodit. Natura. n. carnis ſm ordinē rōis
ē q͛ ſpūi ſit ſubiecta: ⁊ natura ſpūs ē q͛ ſibi dñe
tur: eā dirigēdo ⁊ vtēdo q̄ ad vtutꝫ exercitiū. Et
h̄ expſſit de⁹ q eſt nature auctor loq̄ns ad charn
Gen̄. iiij. Subť te inqt erit appetit⁹ tu⁹: vt tu dña
beris illius: qd̄ ē intelligendū de dñio rōnis et
ſubiectiōe appetit⁹ ſenſitiui. Nā ſm qd̄ dicꝫ Tul.
in li. de off. Duplex ē vis aīe: vna eſt rō: altera ap
petit⁹. Rōnis eſt dñari ⁊ dirigere: appetitus aūt
obtpare ⁊ dirigi. Ad cōmendationē abſtinentie
facit qd̄ ait Amb. Abſtinētia lex a dño deo: pua
ricatio legis a diabolo. Culpa p cibū: latebra p⁹
cibū: cognitio īfirmitatis in cibo: firmitatis vt⁹
in ieiunio. Serpēs ſuadet gule: dñs ieiunare d
cernit. Itaqꝫ gula a padiſo expulit regnantē: ab
ſtinētia ad padiſū reuocauit errantē. In decret.
di. xxxv. ſexto die. Ibi multa pulchra de abſtinē
tia ⁊ ſobrietate exemplū ad cōmendationē abſti
nētie: de honorato puero poſtmodū abbate: q a
puericia cepit abſtinere ab eſu carniū ⁊ in cōui
uio alioꝝ alijs comedētibus carnes: piſcis q in
illis ptibus n̄ inueniebať diuinitus procuratus
eſt: intrās ſitulā cū hauriret aqua de q̄ comedit
ſufficiēter: vt hr̄ in li. dyalogoꝝ. .§. I.

Ex dicta autem propri
etate multe alie ſequūť: quedā videlicet ptinen
tes ad mētē ⁊ quedā ad corp⁹. Proprietates ad
mentē ptinētes videnť eē tres. Nā pmo aīm
ſincerū reddit vt ad orandū ſit feruētior. Se
cūdo memoriā nutrit: vt ad remiſcendū ſit pm
ptus. Tertio intellectū acuit: vt ad ſpeculãduꝫ
ſit ſubtilior. ¶ Quantū ad primū ſciendū ē q͛ ni
mietas cibi calorē naturalē ſuffocat: pp qd̄ cibū
decoquere n̄ pōt: ex quo ɔtigit q͛ natura corpis
cibi pondē pgrauata: ⁊ quaſi ſuis vibus ſepulta
mētē ipam ſecū ſubmergit ⁊ eā ppͤia opatione
deſtituit. Un̄ ſcriptū ē Oſee. viij. Mēphis ſepe
liet eos. Mēphis interptatur ex ore: vbi dať in
telligere q͛ ſupfluitas cibi q̄ ex vicio oris occaſi
onē habet: hoīem gule deditū ſepultū tenet. Nā
ſicut dicit Greg. Quāto corpus impleť: tāto aīa
minorať: ſupple in actib⁹ viriū ſuarū. Et hoc eſt
qd̄ dicit dñs Lu. xxi. Attēdite ne grauētur cor
da vr̄a in crapula ⁊ ebrietate. Dan̄. vir deſiderio
rū vt aptior eſſet ad diuina ſuſcipiēdū ⁊ orãdū
triū ebdomadaꝝ dieb⁹ panē ɔ̄ſiderabilē n̄ come
dit: ⁊ caro ⁊ vinū n̄ introierūt in os ſuū. Dan̄. x.
poſtea hūit maxias viſiones ⁊ reuelatiōes. Se
cundo vtus abſtinētie memoriā nutrit. cū. n. ſto
mach⁹ nimio cibo repleť multi fumi ab ipo aſcē
dunt ad cerebꝝ: ipmqꝫ obnubilāt ⁊ deordinant:
⁊ ex hoc hn̄t virtutē memoratiuā q̄ eſt in pte po
ſteriori cerebri obfuſcare: ⁊ intētiones acceptaꝝ
ſpērum ɔ̄ſtruere. Un̄ dr̄ Oſee. xiij. Saturati ſūt
⁊ leuauerūt cor ſuū: ⁊ obliti ſunt mei. Parcitas
aūt cibi modicas pmittit fieri exalatiōes: ⁊ iccir
co vis memoratiua in ſuo vigore pſiſtens fortis
eſt ad memorandū. Cuius ſignū apparet in eui
gilantibus poſt ſōnum: q digeſto cibo pmptiōres
inueniūtur ad remiſcendū ea: quoꝝ repleto ſto
macho mēoriam pus n̄ hēbant. Et iō cōgrue ho
ra matutinalis inuēta ē ad traditionē doctrine:
tūc. n. hō ē potētior ad retinendū ⁊ remēorādū
q̄ auditoribus ſūt tradēda. Un̄ vn⁹ de trib⁹ cubi
cularijs reg' Darij q fecerāt queſtionē inter ſe:
qd inter oīa eēt forti⁹: dixit vinū: qꝛ ſeducit mē
tem ⁊ regis ⁊ pui facit mentē vnā: ⁊ n̄ meīnit oēꝫ
triſtitiā ⁊ debitū. Qd̄ intelligitur cū vinū et alia
cibaria inordinate ſumunť. ij. Eſdre. iij. Tertio
abſtinētia intellectū acuit ad ſubtiliť. ſpeculãdū
cū. n. opatio intellect⁹ ortū habeat a ſenſu ⁊ fanta
ſia ſm doctrinam philoſophi neceſſe ē q͛ ex ma
la diſpoſitione partis ſenſitiue ⁊ virtutis imagi
natiue: virtus intelligentie inhabilis reddatur
ad ſpeculatōnē veritatis. Nihil aūt eſt qd̄ ſic ſē
ſum obſtruat ⁊ fantaſiā deordinat: ſicut cibi ſup
fluitas: ex quo vlterius impedimētū cōtingit in
recta opatione intellect⁹ ſm qd̄ dicit Tul. Mēte
inqt recta vti n̄ pōt multo cibo ⁊ potu repleti. vn̄
dicit Hiero. Uēter piguis pinguē ſenſum gignit
Et Sen̄. dicit copia ciboꝝ ſubtilitas impeditur.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Danī.i.hř q̄ ananias:açarias miſabel abſtinētes
repti ſūt ſapientiores ꝛ acutiores oībus. Chryſ.
Nihil ſenſuū acumē opať ſicut moderata refe/
ctio:ꝺ ꝯſe.di.v. Nihil.n.ſic iucūdū. .§.II.

Sunt ꝯterius alie tres

ꝓprietates abſtinētie ad corpus ptinētes. Et pri
ma ē qꝛ corpus ꝑ abſtinētiā nutritū:templū dei
efficiť. Secūda qꝛ cibo ſumpto hō delectabili
ter vtitur. Tertia qꝛ ꝑ eā ciuiliter viuiť. Eſt er/
go ꝓma ꝓprietas abſtinētie circa corpꝰ ꝯſiderā
da:quedā dedicatio tēpli:ſm illud apľi.i.ad Co/
rin.vi. Templū dei ſanctū ē qō eſtis vos. Cū.n.
corpus ſit qōdā inſtrumentū aīe:faciliter ab ipa
duciť ad opa virtutis:qn̄ eſt ꝑce nutritū. Et cuꝫ
in ipa rōne ſunt ſeīaria virtutū plātata: quaruꝫ
ꝯplementū eſſe n̄ pōt niſi obſequiū pſteť a corpe
qō eſt aīe aſſociatū ꝛ ꝑ mācipio datuꝫ ꝯn̄s eſt q̄
ipm corpꝰ ꝑ abſtinentiā gubernatū erit q̄ſi q̄daꝫ
porta virtutū ꝛ clauſura vicioꝝ:ꝛ ex hoc redde/
tur hitaculū ſpūs ſancti. Nā ex hoc cātur q̄dam
p̄pratio oīm v̄tutū:ꝑ q̄s ſpūs ſctūs mentē inha
bitat. In hꝰ figurā hř ī li.iudicū q̄ Sāſon tenēs
mandibulā aſini in manu:irruente ſpū in eū oc
cidit mille philiſteos. Aſinus ē corpus nr̄m: mā
dibula ſignificat os:qō cū qs refrenat vincit tē
tationes diaboli. Secūda ꝓprietas abſtinētie
ad corpꝰ ptinēs ē:qꝛ facit corpalē vitā delectabi
lē ꝛ ſanā. Cibus.n.cū moderamīe ſūptus: ꝑmo ī
guſtu ꝺlectationē facit. Cātur.n.delectatio ex cō
iūctiōe ꝓportionata ꝯueniētis cū ꝯueniēti. Qn̄
ergo cibꝰ tpate ſumiť taꝫ in q̄ntitate q̄ꝫ in q̄litate:
tūc ꝯueniēs cū ꝯuenienti coniungiť:qꝛ geſtꝰ cui
cibꝰ ꝯiungiť: cōuenientiā hꝫ ad ipm in mō ꝛ mē
ſura:ꝛ tūc ſequiť delectatio. Vn̄ maiorē delecta/
tionē ſentit tpatus in cibo q̄ꝫ guloſus. Quāto.n.
guſtus ē ordinatior ꝛ natura purior: tāto ꝺlecta
tio q̄ īn̄ pcipiť erit maior. Vn̄ dř Ecci.xxxi. Sō/
nus ſanitatis in homīe pco:dormit vſq̄ꝫ mane:ꝛ
aīa ipius cū ipo ꝺlectabiť Chryſ. Nihil ſic iucū
dū ē ſicut cibꝰ bn̄ digeſtus aut decoctus. Nihil
ſic ſalutē ꝯſeruat:nihil ſic egritudinē fugat:ſicut
moderata refectio. Sufficiētia q̄ppe cū nutrim̄/
to:ꝛ ſoſpitatē ſimul pereat ꝛ volūtatē. Abūdātia
v̄o morbū facit ꝛ moleſtias ingerit: de cōſe.di.v.
nihil. Ad idē fac̄ qō dic̄ Hiero.ī duobꝰ ca.ſe.ibi
dē. Saluator mittens ad p̄dicandū diſcipulos:
dixit. In quācūq̄ꝫ domū intraueritis:ꝛ ſuſcepe/
rint vos:māducate q̄ apponunť vobis. Luce.x.
In q̄bus v̄bis n̄ amplā licentiā ꝯmedēdi plura
vel meliora cōceſſit:ſꝫ voluptatē ꝛ curioſitatem
querēdi cibos delicatiores reſtrixit. Nā xp̄s ab
ſtinēs fuit:nec legiť carnes comediſſe niſi agnū
paſcalē:vt dicit mgř in hiſto.ſcholaſtica. Et cōui
uiū ſuū fecit ex panibꝰ ꝛ piſcibus eos multipli/
cādo:vt pꝫ Jo.vi. Ceſar etiā auguſtꝰ vt narrat po
lycratꝰ mīmo cibo erat ꝯtētus atq̄ꝫ vulgari. Nā
panē fariū piſciculos minutos ꝛ caſeū bubaluꝫ
comedere ſolitus erat. Seq̄tur ēt cōmeſſatiōes
inordiatas ꝛ lautas paup̄tas.ſm illud puer.xxi.
Qui diligit ep̄las in egeſtate erit.infirmitates ēt
Ecci.xxxvij. In multꝭ eſcis erit īfirmitas. Nau/
ſea.puer.xxvij. Aīa ſaturata calcabit fauū. Vn̄
ſm rabi moyſē:p̄cepit deꝰ in lege iudeoꝝ:q̄ non
comederēt carnes porcīas:qꝛ ex eis generāť in
firmitates:ꝛ multe guloſitates ꝯmittunť circa il
las. Hic ꝛ Hiero.ait. Legimꝰ quoſdā morbo ar/
ticulari ꝛ podagre hūoribꝰ laborātes: ꝓſcriptio
ne bonoꝝ ad ſimplicē menſā ꝛ paupes cibos re/
dactos ꝯualuiſſe:de ꝯſe.di.v.legimꝰ. Tertia ꝓ
prietas abſtinētie ad corpꝰ ptinēs cōſiſtit in curi
ali ꝛ politico ꝯuictu cū alijs. Cibꝰ.n.moderate et
ordiate ſūptus mūditiā corpis cāt ꝑ hoc q̄ oēs
ſenſus exteriores puros ꝛ īmaculatos tꝫ. Et hoc
maxīe reqriť in hūana cōuerſatione:q̄ maxīe in
ꝯuiuēdo alijs cū q̄bꝰ expedit hr̄e mūditiā corpa
lē cōſiſtit. Vn̄ Bern.ſcribit ad frēs de mōte dei.
Si māducas meſā tuā ſobrietas ornet. Viciū
āt guloſitatꝭ horridas īmūditias ꝛ īcurialitates
multas facit. Nā ꝛ ipm os q̄dē ē nobiliſſimū mē
brū:vtpote deputatū officio loq̄ndi:ꝛ maxīe ne/
ceſſariū ꝯuerſatiōi:hoīem inficit ꝛ eiꝰ anhelituꝫ
fetidū reddit:vt de guloſ poſſit v̄ificari illō.pſ.
v. Sepulcrū patēs ē guttur eoꝝ. Propť nimiaꝫ
.n.īordinatā cibi ſūptionē guſtꝰ corrūpiť:pp qō
inde fetide exalatiōes erūpūt. Cōtingit ēt in ſin
gulis alioꝝ ſenſuū meatibꝰ ſupfluitates inhone
ſte:q̄ vitā ſocialē maculāt ꝛ ꝯturbāt. Vn̄ in ep̄la
iude dř de guloſ. Hi ſūt in ep̄lis ſuis maculoſe
ꝯuiuātes. Hinc hiero. Multi ī patiā gule vomi
tu remediant: ꝛ qō turpiter ingeſſerūt turpiter
egerūt. Ypocras docet in āforiſmis. Craſſa ꝛ ob
eſa q̄ creſcēdi mēſurā īpleuerūt:niſi cito ablatō
ne ſanguis minuanť:in palyſim ꝛ peſſima mor/
boꝝ gn̄a erūpe:de ꝯſe.di.v. Ne tales. Predictū
ēt viciū ceteros hoīs actꝰ inhoneſtos facit q̄ꝫtuꝫ
ad corpis mēbra:puta trēorē manuū:effuſionē
vultꝰ:oculoꝝ toruitatē:trāſgluttiēdi feſtinātiam
ꝛ feſtinatā auiditatē: ꝛ multa alia ex q̄bus ſeq̄ť
inhoneſtas in ꝯuerſatiōe ciuili. Hec āt remouet
abſtinentiā q̄ hoīem ordinatū reddit q̄ꝫtum ad p̄
dicta oīa. Narrat petrꝰ damianꝰ:q̄ vxor quedaꝫ
venetꝭ ꝯſtātinopoli:adeo delicate viuebat: vt ēt
cōibus aqs dedignareť ablui. Vn̄ ſui eiꝰ rorem
ſatagebāt colligere:ex q̄ laborioſū ſibi balneuꝫ
p̄pararent. Cibos manibus n̄ tangebāt: ſꝫ fruſta
tī ſciſſos q̄buſdā fuſtinulis aureis ori ſuo adhi/
bebat. Eiꝰ cubiculū tot aromatū gn̄ibus redole
bat vt narrare tm̄ dedecꝰ ſeteat. Sꝫ q̄ꝫtum oīpo/
tenti deo exoſa fuerit:pꝫ qꝛ corpus eiꝰ totū ꝯpu
truit:ita vt mēbra corpis marceſcerent. Vndiq̄ꝫ
totūq̄ꝫ cubiculum incredibili fetore repleuerit.
Nec quiſq̄ꝫ de ſeruiētibus tantā perferre narīū
putredinē poterat:vix vna ancilla nō ſine oletis
ſpēi auxilio in eius obſequio ꝑdurāte. Cadē tm̄
rapti accedebat:ꝛ ptinꝰ fugiēs diſcedebat diutiꝰ

hic languore decocta ⁊ miſerabiliter cruciata :a
micis letãtibus diem clauſit extremũ. .§.III.

Poſt predicta vidẽdũ

eſt de cauſis factiuis ⁊ ꝯſeruatiſ abſtinentie q̃s
quatuoꝛ poſſum⁹ aſſignare. ¶ Prima ẽ aſſueſa
ctio a iuuẽtute ad aliqͦd licitũ ⁊ hoẽſtũ exercitiũ
Mens.n.hũana ſm qͦd dicit Gre. neſcit ẽẽ ocio
ſa:ſed ſemꝑ occupari deſiderat. Et qñ ẽ occupa
ta circa vnũ:cũ diuerſ̃ ñ poſſit intẽdere a q̃cun
q₃ alio remittit̃. Ex intẽtione aũt mentis ſeqt̃ af
fectio:circa illud cui intẽdit. Nã ad illud mẽs ẽ
affecta cui maxime ẽ intẽta : ita tñ q̃ ꝑſeuerãtia
adſit:nã ꝯtinuatio opis triſtitiã a mẽte elõgat et
delectationẽ cãt. Maxĩe aũt hoc cõtingit qñ qs
circa ſtudiũ lr̃arũ ſe occupat pp naturalẽ inclia/
tionẽ intellect⁹ad veritatẽ. Oẽs.n.hoĩes natura
ſcire deſiderãt:vt dicit phũs in.i.meth. qñ ergo
huic nature deſiderio qs ſatiſfaciat p exercitiu₃
ſtudij quietat̃ mẽs ab oĩ alia occupatione pp cõ
formitatẽ quã h₃ mẽs ad hi⁹ laborẽ. Uñ ſ̾o ho/
mo a iuuẽtute icipit ociari:oẽs aĩe vires in q̃dã
fame nutriunt̃:cupiẽtes in aliq̃ ſenſibili ſatiari.
Nã ⁊ aures eſuriũt rumoꝛes. Oculi vanitates:
gula cibos ⁊ lingua loq̃citates:'q̃ tñ oĩa ſi hẽant̃
mentẽ ñ ſedant:q2 talib⁹ ñ paſcit̃. Querit.n.cibũ
nobilioꝛẽ q ẽ ſcia vel virtus. Uñ ſcriptũ ẽ puer.
xxi. Deſideria occidũt pigꝛ. 'Noluerũt.n.quicq̃
manus eius opari:tota die ꝯcupiſcit ⁊ deſiderat
Patet ergo q̃ ſalubꝛis occupatio ẽ magna cã ñ
vacãdi cibis ⁊ potib⁹:nec multũ curandũ eſt de
eis:dñs noſter vt daret nobis exemplũ vacãdi
ſtudio ſcripture:cũ tẽtat⁹ fuit de gula:dixit, Nõ
in ſolo pane viuit hõ q̃ſi remediũ cõtra gulam.
Math.iiij. ¶ Secũda cã ẽ debita oꝛdinatio q̃ſi
in cibo ẽ obſeruãda:ſm qnq₃ ꝯditiones q̃ trahũ
tur ꝺ quadã glo.ſuꝑ illo verbo qͦd dixit eſau ad
iacob:da mihi de coctione hac ruffa. Geñ.xxv.
prima ꝯditio ẽ q̃ qs hoꝛa comedẽdi vel indigẽ
tie ñ ꝑueniat. Et iſte ẽ ꝑmus modus q̃ gule vici/
um nos tẽtat:qͦd maxime eſt deteſtabile in quo/
cũq₃ ciui:⁊ maxime rectoꝝ alioꝝ. Uñ maledictio
indicit̃ talibus:vt hr̃ Eccs.x. Ue ingt tibi terra
cuius rex puer:⁊ cuius ꝑncipes mane comedũt
'Poſtea ſubdit̃. Beata terra cui⁹ rex nobilis eſt
⁊ cuius ꝑncipes ꝯmedũt tpe ſuo. Jonathas moꝛ
tis ſniam meruit:q2 in guſtu mellis ꝯſtitutũ tẽ/
pus comedẽdi añceſſit.i. Reg.xiiij. Secũda cõ/
ditio ẽ q̃ cibos ñ q̃rat ſeu accipiat nimis delica
tos:ſicut diues epulo q epulabat̃ quotidie ſplẽ/
dide:ob hoc ſepultus ẽ in inferno. Lu.xvi. Ter/
tia ꝯditio q̃ nõ comedat nimis ſm ſuã ꝯplexio/
nẽ:q2 qͦd vni multũ:aliqñ ẽ alteri paucũ. In hi⁹
offenderũt de qbus dr̃ in ps. Manducauerũt et
ſaturati ſũt nimis ⁊c. hiſtoriã habes Nũeri.xi.
Quarta cõditio ẽ:q̃ ñ comedat̃ cũ nimio ardo/
re ⁊ rapacitate ſicut Eſau lẽticule coctionem. da
uid aũt aquã ꝯcupitã ꝺ ciſterna bethleẽ effudit
ij. Re.xxiij.ar.di.xli.quiſqs. Quinta conditio ẽ
q̃ ñ nimis acurate ⁊ ſtudioſe p̄pat: ſicut facie/
bant filij hely de his q̃ offerebant̃.i. Reg.ij.hinc
⁊ Augu. Fieri ñ põt:vt ſine aliquo vicio cupidi
tatis vel voꝛacitatꝭ p̄cioſiſſimo cibo ſapiẽs vtat̃
Inſipiẽs aũt fediſſima gule flãma in viliſſimu₃
olus inardeſcat ⁊c. di.xli.quiſqs. Tertia cã ab/
ſtinẽtie ẽ elõgatio vel ſubtractio ab his q̃ pñt de
ſideria carnis accẽdere. Inter alia.n.que fugãt
oĩa vicia carnis:tã circa cibos q̃₃ circa act⁹ vene
reos:ẽ ſubtrahere occaſiones pctõꝝ. Nã qui ſe
talibus offerũt;puta colloquijs mulieꝝ:aſpecti/
bus eaꝝ:⁊ mẽſis pigui⁹:vbi varia ⁊ dlicata fer
cula apponunt̃:cãm p̄bent vt tentẽtur: qͦd ẽ val
de piculoſũ in talibus vbi tẽtat ſuauitas ⁊ volu
ptas. Auti⁹.n.in hac materia fugit̃ bellũ q̃₃ expe
ctetur. Uñ ſcriptũ ẽ de pma muliere: q̃ vidit li/
gnũ pulchꝛ ⁊ delectabile:qͦd maxime ꝯcupiuit.
Ubi dicit glo.q̃ ñ licet intueri qͦd ñ l₃ ꝯcupiſci.
Angeli q ſodomã ſubuerterũt: educẽtes loth ꝺ
ciuitate:dixerunt ei. Noli reſpicere p⁹tergũ:nec
ſtes in oĩ terra circa regionẽ. Geñ.xix. Ad ſigni/
ficandũ q̃ ñ ſolũ recedendũ ẽ a pctõ:₃ etiã omi
eo qͦd h₃ ꝑſtare occaſionem ⁊ inducere ad pctũ.
¶ De ieiunio habes multũ ⁊ plene in ſecunda pte.
¶ Quarta cã abſtinẽtie ẽ ꝯſideratio eoꝝ que ad
ipam hñdam inducũt. Et hec ſũt p̄cipue q̃tuoꝛ.ſ.
natura:ſcriptura:foꝛtuna:⁊ moꝛs futura. Natu
ra quidẽ abſtinentiã p̄dicat:qͦd patet ex oꝛis pu
tate. Nã ſicut dicit phũs in li.de natura aĩaliu₃:
hõ compatione ſui coꝛpis inter cetera aĩalia eſt
puioꝛis:p qͦd dat̃ intelligi q̃ debet eſſe pui cibi.
Ad hoc ẽt idẽ natura fecit breuẽ tranſitũ in trãſ
glutiẽdo cibũ. Uñ breue guttur dedit ſibi vt ci/
tius de cibo ſe expediret: vtpote ad maioꝛa fact⁹
Uñ dicit Bern. Uoluptas gutturis q̃ tãti hodie
extimat̃:vix duoꝝ h₃ latitudinẽ digitoꝝ. Modi
ca ergo debet eſſe delectatio:vbi breuis ẽ tranſi
tus:ſm illud Joelis.i. Ululate q bibitis vinũ i
dulcedine:periit enim ab oꝛe vr̃o. Uñ dicit Se/
neca. Uoluptas ẽ breuitas faſtidio obiecta:quo
auidius hauſta ẽ citi⁹in neceſſariũ recidẽs. Re
p̄hendit̃ a phõ in li.ethi.ille epycurus:q oꝛabat
deũ vẽtris vt hr̃et guttur longũ vt grus: et diu
tius delectatio guſtui inſiſteret. Itẽ ſecũdo ſcri
ptura ad pcitatẽ cibi inducit. dicit.n.q̃ initiũ vi
te hoĩs ẽ panis ⁊ aqua. Ecci.xxix.⁊ Geñ.i. Deus
aſſignauit eandẽ eſcã hoĩ ⁊ beſtijs. Ecce ingt de
di vobis oẽm herbã afferentẽ ſemẽ ſup terrã:⁊
vniuerſa ligna q̃ hñt in ſeipis ſemente₃ generis
ſui:vt ſint nobis in eſcã ⁊ cunctis aĩantibus :ad
qͦd etiã facit qͦd dicit 'hier.di.xxxv. Ab exoꝛdio
creature rõnalis nec carnibus veſcebamur ⁊c.
Silr̃ nec vino:vt dr̃ in eadẽ di.ſexto die. Daniel
cũ ſotijs petierunt ſibi dari legumina cu₃ aqua:
ſm q̃ ſcriptura cõceſſerat. Tertio ad pcitatẽ vi/
ctus foꝛtuna inducit. Conſiderare enim d₃ qui/
lib₃ cũ alio hr̃e nature ꝑilitatẽ ⁊ eũdẽ p̄ductoꝛẽ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

deum. Vn̄ ergo debet vir⁹ delitijs abūdare: ali⁹
miſeria ↄſumi. Vn̄ Amb. Quis. n. tā iniuſtus tā
auar⁹ q̄ȝ q multoꝝ alimēta ſuū n̄ vſū: ſȝ abūdan-
tiā ⁊ delitias parat: di. xlviij. ſicut hi. Zache⁹ pn̄-
ceps publicanoꝝ ⁊ diues: bona ſua cū paupibus
n̄ hn̄tibus diuidēda pmittebat. Luc. xix. ⁊ Job
dicit ſi comedi buccellā meā ſolus: et n̄ comedit
pupillus ex ea. Job. xxi. Quarto valet ad pcita-
tē ↄſideratio mortis future. Si qs. n. finē carnis
ↄſideret: ⁊ quō vmibus in eſcā paraf: faciliter a
gule vicio refrenaf. vn̄ Greg. Nihil ſic valȝ ad
carnis ↄſideria edomāda: ſicut cogitare q̄lis ſit
futura mortua. Exēplū in vitis frm. Cū quidaȝ
ſcholaris bononie voluptati corpis dedit⁹: viſi-
taref a quodā nr̄o fr̄e ſuo ↄpriota: timēs ſchola
ris ſui ↄuerſionē ex verbis fr̄is: fecit pctm̄ q̄ nil
diceret de deo: qđ ille pmiſit niſi tm̄ duo verba
in fine ſermonis ſui. Et poſt locutōes plurimas
recedens dixit ei illud Jſaie. Subter te ſternef
tinea: ⁊ opimentū tuū erunt vermes: que verba
nō potuerunt a corde eius recedere quouſq̄ ef-
fectus ē fr̄ nr̄: qui ⁊ ſancte vixit. §. IIII:

In quibus tēporibus

ſeu dieb⁹ ſint inſtituta ieiunia ab eccl̄a: hr̄ ſupra
in ſa pte ti. vi. de gula. Quare aūt illis dieb⁹ ma-
gis q̄ȝ alijs ſint inſtituta: h̄ oīa pleni⁹ declaratur.
¶ Notandū igif ſm̄ b. Tho. 2ᵃ 2ᵉ. q. cxlvij. art. v.
Cū ieiuniū ad duo ordinetur. ſ. ad deletionem
culpe: ⁊ eleuationē mētis in ſupna: iō ſpālit̄er in
illis tpibus fuerūt ieiunia iducēda: qbus opor-
tebat hoīes a pctō purgari: ⁊ mētes fideliū in ſu
pna eleuari p deuotiōeȝ: h̄ aūt p̄cipue iminet an̄
paſcalē ſolēnitatē: in q̄ ⁊ culpe p baptiſmū rela-
xanf: q ſolenniter in vigilia paſce celebraf: dū. ſ.
bn̄dicūtur fōtes baptiſmales: ⁊ xp̄i fideles adul
ti tūc baptizabātur cōiter. Recolif. n. tūc dn̄ica
ſepultura ⁊ p baptiſmū ↄſepelimur xp̄o ī mortē
vt dr̄ ad Ro. vi. In feſto ēt paſce maxie oȝ mētē
hoīs eleuari p deuotionem ad eternitatis gl̄am
quā xp̄s reſurgēdo inchoauit: ac ēt fideles dn̄t i
huiuſmōi ſolēnitate cōicari ⁊ ad cōiōnē accede
re oȝ mēte eleuata ad deū: ⁊ iō īmediate an̄ ſolen
nitatē paſcalē eccl̄a ſtatuit eē ieiunādū. Et eadē
rōne in vigilijs p̄cipuaꝝ ſolēnitatū in qbus nos
prepari oȝ ad feſta futura deuote celebrāda. Si
milif in ſingulis q̄rtis anni ↄſuetudo eccl̄aſtica
hȝ vt ſacri ordies ↄferātur: ad quoꝝ ſuſceptionē
oȝ p ieiuniū prepari: ⁊ eos q ordināt: ⁊ eos q or-
dinādi ſūt ⁊ totū ppl̄m p cuius vtilitate ordinā-
tur. Vn̄ ⁊ legif Lu. vi. q̄ dn̄s an̄ diſcipuloꝝ ele-
ctionē exiuit in mōte orare: qđ exponens Am.
dicit. Quid te facere ↄuenit cū vis aliqđ officiuȝ
pietatis adoriri qn̄ xp̄s miſſur⁹ apl̄os p̄us ora-
uit. Pōt etiā rō aſſignari ieiunij q̄tuor tpm̄. ſ. vt
demus p̄mitias tpis deo. Sūt. n. duodeci dies ī
toto anno q̄ſi p primis dieb⁹ duodeci menſium
anni. Et ſicut p ieiuniū. xl. deo damus decimas
tpis: ita p ieiuniū quatuor tpm̄ damus p̄mitias:
vtrūq̄. n. in lege mādatur offerri. ſ. decias ⁊ p̄mi
tias. Rō aūt ſpālis q̄re. xl. dies ieiunanf in qua
drageſima ē triplex ſm̄ Gre. in omel. ¶ Pria eſt
q: vtus decalogi p libros q̄tuor ſcti euāgelij im
plef: denari⁹ aūt q̄ter duct⁹ in q̄dragenariū ſur-
git. ¶ Secūda rō ē q: in h̄ mortali corpe ex qua
tuor elemētis ſubſiſtim⁹ p cui⁹ voluptatē p̄ceptis
dn̄icis cōtraim⁹: q̄ p decalogū ſunt accepta. Vn̄
dignū eſt vt eandē carnē q̄ decies affligam⁹. ſ. p
ieiuniū. xl. ¶ Tertia rō ē: vt deo offeram⁹ decias
tpis ſeu dierū anni ſicut aliaꝝ rex. Cū. n. ann⁹ p
ccclxv. dies ducif: nos aūt p. xxxvi. dies affligi-
mur q ſūt ieiunabiles in ſex ſeptianis. xl. q̄ſi āni
nr̄i decias deo dam⁹. Hec tertia rō ponif d ↄſe.
di. v. Quadrageſima. vbi ſciēdū q̄ an̄ tps Greg.
q̄drageſima inchoabaf in ſecūda feria p⁹ dn̄icaȝ
in. xl. ⁊ ſm̄ iſtā ↄputationē loqtur. Sȝ ipe Greg.
addidit q̄tuor dies ieiunij q ſunt an̄ dn̄ica in. xl.
Et ſic efficiunf. xl. dies ieiunij: vt ↄformaremur
xp̄o ī ieiunio: qui ieiunauit. xl. dieb⁹: vt dr̄ mat.
iiij. Non aūt ↄformamur ei q̄ ad tps h⁹ ieiunij.
Nā ipſe ieiunauit īmediate poſtq̄ȝ baptizat⁹ fuit:
qđ fuit de mēſe ianuarij: q: īmediate p⁹ ephiam
nr̄m aūt ieiuniū. xl. inchoaf in mēſe februarij vl̄
martij. an̄. ſ. tps quo celebraf ſolēnitas baptiſmi
nr̄i. ſ. vigiliā paſce. Rō diuerſitatis h⁹ eſt: q: ī no
bis p̄mittif baptiſmus vt prepatoriū: in adultis
ad ↄſecutionē effect⁹ baptiſmi: q eſt remiſſio pec
catoꝝ. Sed baptiſmus xp̄i n̄ fuit ad remiſſioneȝ
alicuius ſui pcti: cū nullū hr̄et: ⁊ iō nō eguit pre
paratorio. Voluit tn̄ ieiunare poſt baptiſmū ad
dādum exemplū baptiȥatis exercitij ieiunij: qđ
iuuat ad vincēdum tētationes. Additur ⁊ quar
ta ratio Aug. Creator ē trinitas: pr̄ ⁊ filius ⁊ ſpi-
ritus ſanctus. Creature vero inuiſibili debetur
ternarius numerus: dū deuȝ diligere iubemur
ex toto corde ex tota aīa ⁊ ex tota mente. Crea
ture vero viſibili debef numerus quaternari⁹:
pp̄ter humidū ⁊ ſiccum calidū ⁊ frigidū. Sic er
go per denariū ſignificātur oīes res: que ſi du
cātur per quaternariū quod cōpetit corpori p
quod adminiſtratio geritur quadrageſimū nu-
meꝝ conficit. ¶ Et notandum q̄ q̄ȝuis iudei ha
beant ieiuniuȝ quatuor tēporibus anni pp̄ter
qđ dicitur Zacha. viij. Jeiuniū quarti: ieiuniuȝ
quinti: ieiuniū ſeptimi: ieiuniū decimi. ſ. menſis
erit domui iude in gaudiū ⁊ in ſolēnitates: n̄ tn̄
pp̄ter h̄ eccleſia dicitur iudaiȥare ī ieiunio qua-
tuor tempoꝝ. Non. n. eiſdem tpibus nec eiſdem
de cauſis ieiunat eccl̄a. Qđ patet ex dictis Hie-
ro. ſup inducta auctoritate ȥacharie. dicit eniȝ et
habef. di. lxxvi. ieiuniū. Qr ieiuniū quarti men
ſis apud iudeos ē de menſe iulij. Nam primus
menſis apud hebreos eſt aprilis. Jeiuniū auteȝ
illud quarti mēſis. ſ. in iulio obſeruabāt: q: tūc
moyſes deſcēdens de mōte ſinai tabulas legis
diuine ↄfregit pp̄ter idolatriā cōmiſſam ab illo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

populo. Et iuxta Hiere. muri primo rupti ſũt ciuitatis per nabuchodonoſor in quinto menſe q apud nos dr̃ auguſt⁹: ieiunabãt iudei: cuꝫ ꝓpter exploratores terre ꝓmiſſionis orta eſt ſeditio in ꝑplo ⁊ iuſſi ſunt in montẽ ñ aſcendere. Et ĩ hoc mẽſe a nabuchodonoſor: ⁊ poſtea a tito ⁊ veſpeſiano templũ hieroſolymis incenſũ eſt. In ſeptimo mẽſe. ſ. qui eſt october: godolias occiſus ẽ ⁊ reliq̃e populi diſſipate. In decimo q dicit̃ Ianuarius apud nos ꝓph̃s cũ ezechiele qui in captiuitate babylonica poſitus erat: audiuit templũ dei eſſe ſubuerſũ. Notũ eſt aũt q ieiuniũ eccleſie in quatuor tꝑibus non ſeruatur in illis menſibus nec iſtis de cauſis. .§. V.

Cauſa ſeu ratio quare

prohibetur eſus carniũ ⁊ lacticiniorũ in ieiunijs eccleſie aſſignauit .b. tho. 2ᵃ. 2ᵉ. q. cxlvij. ar. viij. Sic ieiuniũ eſt ab eccl'ia inſtitutũ ad reprimendas ꝯcupiſcentias carnis: que quidẽ ſunt delectabiliũ ſcḋm tactum que ꝯſiſtunt in cibis ⁊ venereis: ⁊ ideo illos cibos eccl'ia ieiunãtibus interdixit: que ⁊ in comedẽdo maxime hñt delectatõnem: ⁊ iterũ hoiem maxime ad venerea ꝓuocant huiuſmõi aũt eſt eſus aïalium in terra quieſcentiũ ⁊ reſpirantiũ: ⁊ que ex eis ꝓcedũt ſicut lacticinia ex greſſibilibus ⁊ oua ex auibus. Quia. n. huiuſmõi magis ꝯformant̃ hũano corpi plus delectãt: ⁊ magis ꝯferũt ad hũani corpis nutrimẽtum: ⁊ ſic ex eorũ comeſtione plus ſupfluit vt vertatur in materiã ſeminis: cuius multiplicatio ẽ maximũ incitamẽtũ luxurie: ⁊ iõ ab his cibis ꝑcipue ieiunãtibus eccl'ia ſtatuit abſtinere: di. iiij. Deniq3. ⁊ de eſu carniũ ſemꝑ obſeruat̃ in omi ieiunio: vt. ſ. abſtineat̃. Quo aũt ad oua ⁊ lacticinia ſeruat̃ in. xl. In alijs ieiunijs ſtatur ꝯſuetudini locorũ. Nec obſtat q vinũ eſt etiam ꝓuocatiuum ad luxuriã multũ: ꝓpter qḋ dr̃ puer. xx. Luxurioſa res eſt vinũ. ⁊ ad Ephe. v. Nolite inebriari vino in quo ẽ luxuria: ⁊ tñ in ieiunio nõ ꝓhibet̃ potus ei⁹. Dicit. n. tho. vbi ſupra q ad actũ gñationis tria ꝯcurrũt. ſ. calor: ſpũs: ⁊ humor. Ad calorẽ quidẽ maxime opat̃ vinũ ⁊ alia calefacientia corpus. Ad ſpũs aũt cauſãdos vel multiplicãdos vident̃ opari inflatiua. Sed ad humorẽ maxie coopatur eſus carniũ: ex qbus multũ ex alimẽto gñatur. Alteratio aũt caloris ⁊ mltiplicatio ſpũuũ cito trãſit: ſꝫ ſubſtãtia humoris diu manet: ⁊ iõ magis interdicit̃ ieiunantibus eſus carniũ q̃ꝫ vſus vini vel eſus leguminũ q̃ ſunt inflatiua. ¶ Itẽ nota q cũ dr̃ hora comeſtionis cõgrua in ieiunijs eſſe hora nona vel circa: ñ videtur nona ſumi ſcḋm qḋ loqtur ſcriptura ſacra de nona. Vel etiã doctores loquentes de ieiunijs: cũ. n. dies artificialis diuidat̃ ſcḋm ſcripturã i. xij. horas q̃ in eqnoctio vnali vel autũnali eẽnt tanti ſpacij vt hore nr̃e. vñ ⁊ in pabola ꝺ ꝯductis ad vineã hora vndecima: dictũ ſuit ab alijs Mat. xx. priore tꝑe ꝯductis: hi nouiſſimi vna hora fecerũt q̃. ſ. ſupfuerãt de illa die: ſic ergo hora nona eſſet hora. xxi. vt tñ tres hore reſtãt de die. b tho. etiã vbi ſupra dicit: q hora. vi. vel circa conſueuerũt cõiter hoies prãdere in dieb⁹ in qbus ñ ieiunãt ſole tũc ꝑueniẽte ad ſũmũ eius aſcenſũ qḋ videt̃ eſſe in meridie in. vi. hora diei artificialis: ⁊ ꝑ ꝯñs in. xviij. hora diei naturalis: ĩde ad nonã remanẽt tres hore. vr̃ ergo dicẽdũ tũc hora nona q̃ꝫtũ ad ieiuniũ eccl'ie: q̃ dr̃ ꝓꝓe hora vi. i. i meridie q2 ſic ſeruat ꝯſuetudo gñal' eccl'ie ex̃ de ꝯſue. c. cũ dilectus. q̃ ẽ optia legũ interps: q̃ etiã legẽ tulit: ⁊ tũc ẽt pulſat̃ ad nonã. §. VI.

De fructibus ſeu vtili/

tate ieiunij ꝑmo in gñe poſtea in ſpe. De ieiunio q̃dragesimali: in oibus exibeamus noſmetipos ſicũ dei miſtros. Et inter cetera ſubdit in ieiunijs ij. ad Corin. vi. Ieiuniũ vt dicit Hiero. ẽ fundamentũ virtutũ. ⁊ Amb. vides q̃nta ſit vtus ieiunij: vt ſpũtũ ieiunij hois ꝑpentẽ occidat. Et vtiq3 ad multa. ¶ Prio euadere facit diuinã ſniaꝫ. Vñ niniuite quoꝫ ciuitas debat ſubuerti: veſtiti ſacchis: ⁊ ieiunãtes euaſerũt diuinũ illud iudiciũ dño miſante: vt pꝫ Ione. iij. Scḋm ieiuniuꝫ diſponit ad grãꝫ qḋ pꝫ in cornelio cẽturione: cui ꝑp ieiunia ⁊ elemoſynas q̃s faciebat: appuit orãti ipſi angel⁹ ⁊ dixit q mittẽt ꝓ petro: q doceret eũ viã ſalutis: qḋ ⁊ factũ ẽ ⁊ recepit viſibilit̃ ſpiritũ. Act⁹. ſ. x. Et ꝑp hoc ẽt eccl'ia ordiauit oẽs fideles debere ieiunare in q̃tuor tꝑib⁹ ad ĩpetrandũ ordinãdis grãm. ſ. ſ. cũ ꝓ vtilitate ꝑpli ordinẽtur. Tertio ieiuniũ ad ſapiam ⁊ noticiã diuinorũ diſponit. In c⁹ exemplũ ẽ q daniel p⁹ ieiuniũ factũ habuit magnas reuelatiões de diuinis. Da. x. Et anna ꝓphetiſſa: q̃ vacabat ieiunijs ⁊ oronibus in tẽplo meruit dei filiũ incarnatũ videre ⁊ cognoſcere. Lu. ij. Quarto ieiuniũ ꝯſolationẽ angelicã ꝓmeret. Vñ poſt ieiuniũ ꝑactũ a xp̄o: acceſſerũt angeli ⁊ miſtrabãt ei. Math. iiij. Quinto ieiuniũ diabolũ expellit corpaliter ⁊ ſpũalit̃. Math. xvij. Hoc genus demoniorũ nõ eijcitur niſi in orone ⁊ ieiunio. Sexto ieiuniũ carnis cõcupiſcẽtias domat. puer. xxvi. Dum defecerit ligua. ſ. ciborũ extinguit̃ ignis luxurie. Et apl's p⁹ q̃ꝫ dixit in ieiunijs ſubdit in caſtitate. ſ. exhibeamus noſmetipos. Ex hoc inſinuãs ieiuniuꝫ maxime valere ⁊ cãm ẽe caſtitat'. Vñ ⁊ primi pntes dũ ſuauerunt ieiuniũ in paradiſo nõ ſenſerunt ſtimulos carnis: ſꝫ ĩmediate fracto ieiunio. geñ. iij. Septimo ieiuniũ fortitudinẽ aïe adducit: in cuius figurã Iudith q̃ ieiunijs multũ iſiſtebat. habuit tantã fortitudinẽ ⁊ ꝯſtantiã mẽtis: vt holofernẽ occideret. Iudith. xiij. Octauo victoriã in bellis obtinet. Vñ filij iſrael cõgregati ad delendam tribum beniamin ꝓpter ſcelus ꝯmiſſũ ꝑmo ⁊ ſecundo fuerũt debellati: tertia vice fctõ ieiunio hũerũt victoriam. Iudi. ij. Nono ꝯſpi

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tatem itineris pcurat. vñ eſdras cũ multis ꝺ ca-
ptiuitate babylonica redeũtes hieroſolymã fa-
cto ieiunio hũerũt pſpeꝝ iter: vt hr̃. i. eſdre. viij.
Decimo ꝺducit ad ſupnam pr̃iam. vñ Helyas
facto ieiunio. xl. dieꝝ puenit ad montẽ dei oreb.
In ſpãli ꝺ ieiunio q̃drageſimali. Nõ qꝺ dic̃ dñs
Jo. dñici ſup math. dicit. n. ꝙ numer⁹ ipſe q̃dra-
genari⁹ oñdit finalẽ effectũ ieiunij multiplr̃. Et
pmo ex ꝯpõne ipius nũeri. cõponit. n. ex ptibus
aliquot̃ q̃ ꝯſtituũt ſimul adiũcte q̃nquagẽariũ
numeꝝ. ptes aliquote ſũt: vnũ ⁊ duo: quatuor ⁊
q̃nq̃: octo decẽ. ⁊. xx. cõponit. n. ex vno qꝛ vnari
us multiplicat⁹ p. xl. ꝯſtituit q̃dragenariũ. ⁊ duo
bus: qꝛ binari⁹ multiplicat⁹ p. xx. ꝯſtituit. xl. Itẽ
ex. iiij. qꝛ q̃ternari⁹ multiplicatus p decẽ ꝯſtituit
xl. Item ex. v. qꝛ q̃narius multiplicat⁹ p octona-
riũ ꝯſtituit. xl. Itẽ ex octo: qꝛ octies q̃nq̃ ꝯſtitu-
it q̃dragenariũ. Itẽ ex. x. qꝛ. x. multiplicata p q̃
tuor ꝯſtituũt. xl. Itẽ ex. xx. qꝛ vigenari⁹ multipli
catus p binariũ ꝯſtituit quadragenariũ. Iſta re
collecta ſimul vnus duo: quatuor q̃nq̃: octo. x. ⁊
xx. ꝯſtituũt. xl. Itẽ ex. xx. qꝛ vigenarius multipli
catus p binariũ ꝯſtituit quadragenariũ q̃ ẽ nu-
merus iubileus ad inueniẽdũ ꝙ p ieiuniũ. xl. p
uenit ad iubileũ cordis: ⁊ futurã quietem pr̃ie.
Secũdo quadraginta diebus dñs pluit ſup ter
rã tpe noe ad indicãdũ viciũ carnis. In figuraꝫ
ꝙ viciũ cõprimit carnis p hi⁹ ieiuniũ. xl. Tertio
ꝙ p. xl. manſiones puenit ppl̃s iſrael ad terrã p
miſſionis. Et p ieiuniũ quadrageſimale debite
ſeruatũ. ſ. cũ manna grẽ puenitur ad pmiſſionẽ
eterne hereditatis. Quarto. xl. annis ppl̃us ille
fuit illuſtrat⁹ colũna ignis de nocte: ⁊ de die pte-
ctus nube ꝯtra eſtũ: ad figurandũ ꝙ ieiuniũ. xl.
illuſtrat mentẽ ⁊ pcipue audiẽdo pdicationes: vt
fieri dꝫ ⁊ ptegit ab inſidijs diaboli. Quinto moy
ſes ieiunatis. xl. diebus recepit bis legeꝫ dñi: qꝛ
ieiuniũ ad obſeruãtiã legis veteris ⁊ noui teſta
mẽti adiuuat. Sexto helyas ieiunio. xl. dieꝝ per
uenit ad montẽ oreb: vbi oñſus eſt deus. ⁊ p ieiu
niũ. xl. ⁊ alia bona puenit ad montẽ ꝯtẽplatiõis
⁊ ſecuritatꝭ. Septio. xl. ebdomadis xp̃us ſtetit in
vtero mr̃is virginis marie ⁊ poſtea natus eſt: qꝛ
ſi ieiuniũ ⁊ ſi hẽat xp̃m latentem in via: eo ſnato
hꝫ p dulcedinẽ mentis patentẽ. Octauo xp̃s. xl.
mẽſibus cõpleuit curſũ ſue pdicationis in mun
do ⁊ poſtea p crucẽ padiſũ apuit: ⁊ ieiuniuꝫ apit
celũ. Nono xp̃s. xl. horis ſtetit mortu⁹: ⁊ poſtea
ſurrexit. Et ieiuniũ mortificatꝭ ſẽſib⁹ ad virtutũ
lucẽ reſurgẽ facit. Decimo xp̃s p⁹ reſurrectioneꝫ
xl. diebus cũ diſcipulis interpolatim fuit: ⁊ ieiu-
niũ letificauit mẽtem pñtia xp̃i.

De Sobrietate. c. vi.

POſtquam dictuꝫ

eſt de abſtinẽtia que eſt moderatiua
ciboꝝ ⁊ potuũ: ꝯſiderandũ eſt ꝯſe
quẽter de ſobrietate que eſt ſpãliter moderati-
ua potuũ. Ubi tria videre ſufficit. Primo quo-
modo ſit virtus. Secũdo de eius effectib⁹. Ter
tio quibus maxime cõpetit. Eſt ergo ſciendũ ꝙ
ſobrietas ẽ virtus ſpãlis cũ ſit vna de ptibus tẽ
perantie: vt ponit Macro. Ad virtutẽ. n. mora-
lem: vt dictũ eſt ſupra ptinet ꝯſeruare bonũ rati
onis contra ea q̃bus põt impediri. Ubi ergo in-
uenitur ſpãle impedimentũ rõnis: ibi neceſſe ẽ
ponere ſpãlem virtutem ad illud remouendum
Potus aũt inebrians habet ſpãlem rationẽ im-
pediendi vſum rõnis in q̃ſtum. ſ. perturbat cere
brũ ſua fumoſitate: ⁊ ideo ad remouenduꝫ hoc
impedimẽtũ rõnis reqritur ſpãlis virtus ⁊ hãc
dicimus ſobrietatẽ: que ſpecialiter ẽ circa potũ
ſicut circa ppriã materiã. Licet enim ſobrietas
ſumat a menſura que põt inueniri in qualibet
materia. Dicitur. n. aliqs ſobrius: quaſi briam. i.
menſurã ſuans. Spãliter tamẽ nomen iſtud ſu
mitur in illa materia in qua maxie laudabile ẽ
menſurã ſuare: huiuſmodi aũt eſt pot⁹ inebria-
re valẽs. Nam eius vſus mẽſuratus multũ cõ-
fert: ⁊ modic⁹ exceſſus multum ledit: qꝛ faciliter
ĩpedire põt vſum rõnis magis q̃ꝫ exceſſus cibi. ⁊
iõ ſpãliter ſobrietas attẽditur circa potũ mode
randũ. vñ patet ꝙ ſobrietas ẽ alia virtus ab ab-
ſtinẽtia que ẽ cõiter circa cibũ ⁊ potũ: delectatõ
nis vtriuſq̃ moderatiua. in cõmẽdationẽ ſobri
etatis helye cui grãdis reſtabat via: angelus dñi
ad caput ſuũ oñdit ſubcinericiũ paneꝫ ⁊ vas aq̃
iij. Regũ. xix. Apud antiquos tñ fuit ſtudiũ de
ꝯſeruãda ſobrietate ⁊ maxime in mulierib⁹: ꝙ ſi
q̃ vinũ bibiſſe cõprehẽſa fuit pene obnoxiam
habebãt: ac ſi viri thoꝝ violaſſet. Uñ narrat Ua
lerius: ꝙ metellus vxorẽ eo ꝙ vinũ bibiſſet fu-
ſte pcuſſam interemit: qꝺ factũ non tñ accuſato
re: ſꝫ ⁊ rephenſore caruit. ⁊ ſubdit Ualeri⁹. Que
cunq̃ femina vini vſum immoderate appetit ia-
nuam vicijs aperit: ⁊ virtutibus viã claudit: qꝺ
quidem abſurdũ non eſt. .§. I.

Nunc de effectibus ſo

brietatis ſequamur q̃ poſſunt quatuor aſſigna-
ri. Eſt. n. intellectualis luminis conſeruatiua
carnalis cõcupiſcentie repſſiua. Senilis eta-
tis decoratiua. Et hũane pacis nutritiua. Eſt
ergo primo itellectualis lumĩs ꝯſeruatiua. Nã
vinũ ſi tpate ſumit: cor a quo pcedũt cũcte opa-
tiones tam naturales q̃ꝫ aĩales ꝯfortat: ſpũs ſta-
biles ⁊ ſubtiles generat: ipm cerebꝝ in q̃ opatio-
nes ſenſitiue pficiunt ĩ puritate ꝯſeruat: ⁊ oñes
aĩe vires in pprijs opationibus pficit ⁊ vigorat.
Uñ dr̃ Eccĩ. xxxi. Sanitas ẽ aĩe ⁊ corpis ſobri⁹
potus. Ex his vero ſequitur opatio intellectus
puriſſima ⁊ clariſſima: ad queq̃ ſubtilia intelli-
gẽda. Hec aũt itellect⁹ ſubtilitas p ebrietatẽ tol
lit̃ ſic ſcriptũ ẽ in Oſee. iiij. c. Uinũ ⁊ ebrietas au
ferũt cor. i. mentẽ q̃ nihil ẽ in hõie pſtãtius. Uñ

ꝛ bt̃us dñicus inſtitutoꝛ oꝛdinis ꝑdicatoꝝ: vt me
lius aĩam trãſferret ad ſapiam: vinũ p decẽniuꝫ
ñ bibit. ¶ Secũdo ſobꝛietas eſt carnalis ↄcupie
repſſiua qꝛ.n. vẽter mero eſtuat: facile ſpumat ĩ
luxuriã vt dicit Hiero. di. xxxv. venter. In hiꝰ fi
gurã noe ebꝛius nudauit femoꝛa. Propꝼ qḋ am
monet apl's ad Ephe. v. dicẽs. Nolite inebꝛiari
vino in q̃ ẽ luxuria ſupple vt in cã efficiẽtia ꝛ ſub
hoc ſenſu intelligẽdũ ẽ qḋ ſcribiꝼ puer. xx. Lu
xurioſa res ẽ vinũ in q̃tũ vꝫ ꝓuocat ad luxuriã
Studendũ ẽ ḡ ſobꝛietati ꝛ cauẽdũ a ſupfluitate
vini maxĩe iuuenibꝰ: ſicut dic̃ Señ. in lib. de ira
allegãs ꝑlonẽ. Ex hoc faciliter ꝑicitaꝼ caſtitas.
Vñ ſcribit Hier. ad fabiolã v̾ginẽ. O filia ſi apl's
caſtigauit coꝛpus ſuũ ꝛ in ſuitutẽ redegit: ne cuꝫ
alijs ꝑdicaſſꝫ reprobꝰ efficereꝼ: qñ iuuẽcula ad
huc in feruoꝛe iuuẽtutꝭ poſita: dapibꝰ ꝛ vino ple
na: ḋ caſtitate erit ſecura. In lege v̾o ḋ ↄſecratis
naçareoꝝ ꝑcepit dñs: qꝛ a vino ꝛ ab oĩ qḋ ĩebꝛia
ri põt ſe debeãt abſtinere: ad h̾ vt puriꝰ corã deo
ſtare poſſẽt: qḋ ꝛ Io. bap. ſuauit. Lu. i. ¶ Tertio
ſobꝛietas ẽ ſenilis etatis decoꝛatiã. Vñ ſciendũ:
q̄ inꝼ oĩa ad q̃ iuuenes ſtudere dñt eſt: q̄ a ꝑnci
pio v̾tuoſas ↄſuetudĩes acgrãt: qꝛ ſicut dic̃ ſalo
mõ puer. xxij. Adoleſcẽs iux̃ viã ſuã gradiꝼ: cũ
ſenuerit ñ recedet ab ea. Inter alias aũt vtiles ꝛ
v̾tuoſas ↄſuetudĩes: qbꝰ etas iuuenilis dꝫ aſſue
ſcere: optia ẽ ꝑcitate potꝰ vti. Nã inꝼ alia bona q̃
ſequũꝼ hoc potiſſimũ ẽ q̄ adueniẽte ſenectute:
ſẽſus tã iteriores q̃ꝫ exteriores diutiꝰ vigẽt potẽ
tes ad ꝓpꝛios actꝰ: ꝛ ipm coꝛpꝰ in quadã puritate
ↄſeruaꝼ. Immoderatꝰ ãt potꝰ: ꝛ maxĩe a pueritia
aſſuetꝰ ñ ſolũ viciũ culpe ĩducit: ſꝫ ẽt bõa nature
vſq̃ꝫ ad inſẽſibilitatẽ extermiat. hic ꝛ aug. de ebꝛi
etatꝭ nocumẽtꝭ ait. Ebꝛietas aufert mẽoꝛiã: diſſi
pat ſenſũ: ↄfũdit itellectũ: ↄcitat libidinẽ: ĩuoluit
linguã: coꝛrũpit ſanguinẽ: oĩa mẽbꝛa ḋbilitat: vi
tã diminuit ꝛ oẽꝫ ſalutẽ extermiat. Hela rex iſrꝉ
cũ eẽt bibẽs ꝛ tumulẽtꝰ factꝰ: çãbꝛi ſuus eſt q̄ ↄ
eũ rebellarat irruens ꝑcuſſit ꝛ occidit eũ. iij. Re.
xvi. alexãdro cũ multa regna mũdi viciſſet: et
circa vinũ ĩtpatꝰ eẽt dictũ ẽ. O Alexan. cuꝫ oĩa
viceris: a ſolo vino viceris. Vñ ꝛ hñ dꝛ de ebꝛio
ſo. puer. xxiij. Eris ſicut doꝛmiẽs ĩ medio mari:
ꝛ q̃ſi ſapitꝰ gubernatoꝛ amiſſo clauo ꝛ dicẽs Uer
berauerũt me ꝛ ñ dolui: traxerũt me ꝛ ñ ſenſi qñ
euigilabo ꝛ rurſũ vina repiam. ¶ Quarto ſobꝛi
etas ẽ hũane pacꝭ nutritiã. hoĩes. n. ad ĩuicẽ ſoci
ales ꝛ beniuoli reddũꝼ: qñ coꝝ coꝛda ñ ebuliũt:
inoꝛdiatꝭ gaudijs ñ exuberãt: ꝛ ſup alios ñ extol
lunꝼ. Hec gdẽ bona p ſobꝛietatẽ cãnꝼ: p quã rõ
recta auget ꝛ hõ in ſuis actibꝰ infra ꝓpꝛios limi
tes mãet. Ebꝛietas aũt his oppoſitũ hꝫ ĩducere.
Nã hoĩem a rectitudĩe rõnis abducit: ꝛ ipm ex
tra ſe ebulire facit. Multa etiã alia mala ex ebꝛi
tate ſequũtur: q̃ vitã ſocialẽ ꝑturbant: puta oꝛis
loq̃citas: verboꝝ ſcurrilitas: ludi leuitas: et v̾ba
ꝯuiciꝛ ꝛ ↄtumelie. Ex qbus oĩbus ſurgũt ↄten
tiones ꝛ rixe ꝛ freq̃ẽter bella ꝛ hoĩum moꝛtes.
Vñ Ecci. xxxi. Uinũ multũ potatũ irritatiõe ꝛ
irã ad ruinas mltas facit. Amaritudo. n. aĩe
vinũ multũ potatũ. Per ꝑmã clauſulã intelligit
ſapiẽs dãna coꝛpis q̃ ex nimio potu ſequũꝼ: que
ſũt irritatio. i. cerebꝛi vel ſenſus vacuitas. Ira. i.
appetitus v̾dicte ꝛ ruinas mltas facit. i. moꝛtes
coꝛpales. Per ſecũdã clauſulam intelligit dãna
ↄſcie. vñ dic̃ q̄ vinũ multũ potatũ ẽ amaritudo
aĩe: qꝛ amaritudinẽ leſe ↄſcie ducit. Subdit vlte
riꝰ mala q̃ ad ꝓxios ꝑ ebꝛietatẽ diffũdũꝼ dicẽs
ebꝛietatis aĩoſitas. i. audacia ꝛ temeritas inſur
gendi in alios: ĩprudẽtis officio actiue ꝛ paſſiue
q. ſ. imprudẽs ebꝛiꝰ offẽdit ꝛ offendiꝼ minoꝛans
virtutẽ tã aĩe q̃ꝫ coꝛpis ꝛ faciens vulnera ſibi ꝛ
alijs: hec ſupple oĩa mala fac̃ ebꝛietas. ¶ Adhuc
ꝑter ꝑdicta mala ponunꝼ Iſa. v. quedã alia mala
q̃ ex ebꝛietate ꝓueniunt. Et ꝑmo ẽ q̃dã miſerabi
lis ſolicitudo ipſũs ad q̃rẽdũ vinũ. Deinde eſtua
tio coꝛpis vino potato. Et q̃tuꝫ ad hoc dicit. Ue
q̄ ↄſurgitis mane ad ebꝛietatẽ ſectandã ꝛ potan
dã vſq̃ꝫ ad v̾ſperã vt vino eſtuetis. Aliud malũ
ẽ diſſolutio ꝛ mẽtis euagatio vſq̃ꝫ ad ↄſideratio
nẽ ꝛ in ↄtẽptũ dei. Et q̃tũ ad hoc dicit. Cytara et
lira ꝛ tĩpanũ ꝛ tibia ꝛ vinũ in ↄuiuijs v̾ris: ꝛ opꝰ
dñi ñ reſpicitis: nec opa manuũ eiꝰ cõſideratꝭ. Ex
his aũt cõcludit ꝓph̾a q̃dã mala penalia: q̃ ꝑpl's
ebꝛioſus incurrit. ſ. captiuitatẽ: ſtoliditatẽ: ꝛ ege
ſtatẽ. vñ ſubdit. Propterea deiectꝰ ẽ captiuꝰ ꝑpl's
meꝰ: qꝛ ñ hũit ſciam: ꝛ nobiles eiꝰ iterierũt fame:
ꝛ multitudo eiꝰ ſiti exaruit. Ecõtra ſobꝛietas inꝼ
oẽs v̾tutes ſedꝰ hũane ſocietatis nutrit ꝛ fouet.
Naſcituro ſãſone q̄ teſte angelo ꝑplm dñi debe
bat de manu philiſtinoꝝ liberare: ꝛ ab hoſtibus
eũ paci reddere. Ipe angelꝰ mr̃i eiꝰ in hiꝰ figurã
ſobꝛietatẽ indixit dicẽs: caue ne vinũ bibat nec
ſicerã ꝛc̃. Iudi. xiij. De mltis alijs malis: q̃ ſequu
ta ſunt ex ebꝛietate ponit b. Amb. in ſmone: ꝛ hꝛ
in decre. di. xxxv. Sexto dic̃: vbi ſic ait. in ꝑnci
pio generis hũani ignoꝛabaꝼ vinũ. Pꝛimus noe
vineam plãtauit: dedit naturã: ignoꝛauit poten
tiã: itaq̃ꝫ vinũ: nec ſuo pepcit auctoꝛi: ſꝫ ebꝛietas
illius nobis ſuadet ſobꝛietatẽ. Semel inebꝛiatꝰ
eſt noe. Aut vbi malũ ebꝛietatis agnouit iumen
tũ ſuũ. i. coꝛpus ad remediũ temperauit nõ effu
dit ad viciũ anq̃ꝫ vinũ inueniret manebat omni
bus incõcuſſa libertas. Neſciebat homo a con
ſoꝛte nature ſue obſequia ſeruitutꝭ exigere. Nõ
eſſet hodie ſeruitꝰ ſi ebꝛietas nõ fuiſſet: manebat
omnibus incõcuſſa libertas: obꝛepſerat quideꝫ
fraterne ꝑlationis ĩuidia: manebat tamẽ adhuc
paterna reuerẽtia. Leſa ẽ pietas: cũ irrideretur
ebꝛietas ſcilicet in noe fuit ebꝛietas: oꝛigo ince
ſtus peſſime regeneratricis partus deterioꝛ: et
loquitur de Loth inebꝛiato a filiabus ſuis in
monte. abꝛaham in conuiuio angelis non vinũ
ſed lac miniſtrauit. Recte ibi ñ erat materia pec
cati: vbi erat remiſſio peccatoꝛum. ſ. figuratiue:

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

deniq̨ ueīt Johs ñ mãducãs panē nec bibēs vi
nū q: q xp̄m annūciat ab oī incētio vitioꝝ ſe dꝫ
preſtare alienū: hec omnia ibi. .§.II.

Quantum ad tertium

ſ. quibus ꝯpetit maxīe ſobrietas. ¶ Sciēdum ꝙ
maxīe ꝯuenit rectorib⁹ pſōis ſcholaſticis ꝛ iuue/
nibus. Rectorib⁹ qdē ꝛ plat̃: q: cū hēant iudica
re: oꝫ eos eē ſobrios nec ēpula ꝛ ebrietate reple
ti. ꝛ ob hoc rōe obtenebrati ñ pñt rectū dare iudi
ciū in iudicãdo. vñ eccͤs. x. dr̃. Ve ī t̃ra cui⁹ rex eſt
puer: ꝛ c⁹ pncipes mane ueſcūt̃. Herodes rex in
ꝯuiuio ēpulat⁹ ipleuit qȯ puella ſaltãs poſtlaue
rat. ſ. ðcapitatōnē io. bap. Scdo ꝯpetit cleric̃ ꝛ reli
gioſ. vñ apoſ. i. ad thi. iij. dãs regulā de ōdinãdis
īnt̃ cetera dic̃ ꝙ dꝫ eē ſobri⁹. Ad qȯ optīe ſac̃ qȯ
ait Hiero. di. xxxv. Eccl̃ie pncipes in fi. ꝛ extra ð
vi. ꝛ ho. de. a ēpula. hic apl̃s de ſe. Caſtigo corp⁹
meū ꝛc̃. aug. ī regl̃a. Carnē vr̃aꝫ domate ieiunijs:
abſtinētia eſce ꝛ pot⁹ ꝗtū ualitudo pmittit. Tertio
ꝯuēit iuuēibus. Nã cū in eis uigiat caloꝛ natu/
ralis pp feruoꝛē ſãguīs vñ incitant̃ ad libidinē:
vehemēter addendo aliū ignē. ſ. ciboꝝ ꝛ potuū:
nō poterūt reſiſtere tentatōnib⁹ luxurie. In deli
cijs. n. ait. Bern. piclitat̃ caſtitas. ꝛ cꝫ ſm Hiero.
Sic cerē ꝛ bacho frigꝫ ven⁹. Terēti⁹. Tres adole
ſcētuli aīas azarias ꝛ miſabel vacãtes abſtinētie:
uitãdo cibos regios ꝛ legumīb⁹ utētes ꝛ aq̄. eua
ſerūt ignē foꝛnacis babylonice deſignãtis luxu/
riã mūdi ꝛ meruerūt hr̃e viſiones dei

¶ De caſtitatis materia: cauſa ꝛ gradibus. c. vi.

CIrca caſtitatē de

c
qua ꝯñter ē agendū cōſiderãda ſunt
q̃tuoꝛ. Primo quō ē virtus: ꝛ circa qȯ
verſat̃. Secūdo ð laudib⁹ caſtitatis. Tertio que
ſūt cauſe deſtructiue ſiue cōſeruatiue. Quarto ſi
qlibet de neceſſitate pcepti ad eã ſeruãdã teneat̃
Ad videndū quō caſtitas ſit virtus: ꝛ q̄ ſit ei⁹ ma
teria. Sciendū ē ꝙ ſicut dictū ē tpantia ē virtus
gñalis q̄ cōiter ordinat̃ ad reprimēdas ꝯcupias
delectationū: q̄ ſunt circa tactū. Delectatiōes aūt
p ſe cōſequūtur opationes cū ſint pfectiōes eaꝝ
vt dr̃. iij. ethi. Māifeſtū ē aūt ꝙ alteri⁹ gñis ſūt
opatiōes ptinētes ad vſū ciboꝝ qbus natura in
diuidui ꝯſeruat̃ ab opationibus q̄ ptinēt ad vſū
venereoꝝ qbus cōſeruatur natura ſpēi. ſicut er
go circa delectationes ciboꝝ reprimēdas ponitur
vtus abſtinētie: ſic etiã circa delectationes vene
reoꝝ reprimēdas ē ponēda vtus q̄dam diſtincta
ab abſtinētia. Et q: hi⁹ delectatōnes veneree ſūt
vehemētioꝛes ꝛ magis opprimētes rōnes q̄ꝫ de/
lectationes ciboꝝ: ið maioꝛi indigēt refrenatiōe
vñ pdicte virtuti imponit̃ nomē caſtitatis: qȯ ſu
mitur a caſtigatiōe ex eo videlicet ꝙ p rōnem cō
cupiſcētia refrenat̃. Ipſa. n. ad modū pueri ē re/
frenãda: ſicut pꝫ per ph̃m. iij. ethi. q aſſimilat cō/
cupiſcentiã puero: eo ꝙ ſicut puer q in volūtate
ſua relinquit̃ prau⁹ efficit̃: ꝛ in malicia excreſcit.
ſic ꝯcupia ſi ei cōſentiat̃: ꝛ p rōnē ñ arceat̃: ſemp
augeat̃ in deſiderijs ꝛ paſſiōibus: ꝛ nihil eſt ꝙ ſic
vtutē mētis deijciat. vñ dicit Aug. pmo li. ſolilo/
quioꝝ. Nihil eē ſētio: qȯ magis ex arte deijciãt
aīm virilē q̄ꝫ blandimēta ſeie corpuſq̨ illius cōta
ctus: ſine quo vxoꝛ hr̃i nō pōt. Vir venerabilis.
Bñdictus. vt narrat Gre. in. iij. dial̃. Ab ipſo pue
ritie tpe coꝛ gerēs ſenile: nulli aīm voluptati de/
dit. Cū aūt die quadã ſolus eēt: tentatoꝛ affuit:
nã nigra paruaq̨ auis q̄ vulgo merula vocat̃: cir/
ca ei⁹ faciē volitare cepit: eiuſq̨ vultui importu/
ne inſiſtere ita vt eã p manū potuiſſet: ſi hanc vir
dei tenere voluiſſet: ſꝫ ſigno crucis facto receſſit
auis. Tanta aūt carnis tentatio eadē recedēte ſe
cuta ē: quãta vir ſactus nunq̄ꝫ fuerat expertus.
Quãdã nãq̨ alias feminã viderat: quã malign⁹
ſpūs an̄ eius oculos reduxit ad memoriã: tanto
q̨ igne ſerui dei aīm in ſpe eius accēdit: vt ſe in
eius pectoꝛe amoꝛe flãma vix capet: ita vt etiam
pene deſerere heremū deliberaret ex tētatione:
ſꝫ ptin⁹ ex dei gr̃a in ſe reuerſus in ſpinis ꝛ vrtic̃
nudū ſe picit ꝛ ſic tētationē vicit. .§.I.

Poſt hec de laudibus

caſtitatis in cōi videndū: q̄s ad quinq̨ reducere
poſſum⁹ ſm qnq̨ pprietates. Pria quidē hi⁹ vir
tutis laus ē: ꝙ inter ceteras virtutes hec primo
diabolo obſtaculū ponit ꝛ ceteris vtutib⁹ aditū
pãdit. Circa qȯ ē ſciēdū ꝙ diabol⁹ cōſiderãs di/
uerſas hoīꝫ ꝯditōes: etates: ꝛ hītas opoꝛtūitates
diuerſimode ð diuerſis eos tētare ſtudꝫ. Vidēs
ergo hi⁹ naturã ad hoc viciū pnioꝛē: talia ſugge
rit tentamēta: qualia ad tētati ruinã nouerit ex/
pedire. Vñ ſenē cui vires deficiūt naturales: et
nccīa ſunt adminicula tpalia: tentat de auaricia
vtpote q̄ in pprijs deficit: p extrinſeca iuuare ſe
poſſit. Mercatoꝛē aſſuetū in lucris ꝛ in cōmuta
tionibus tētat de fraudibus ꝛ ſic de alijs. Inter
oēs aūt aīe vires vis ꝯcupiſcibilis in etate iuue
nili ē ðbilis ꝛ īfirma ad ſui refrenationē: ꝛ foꝛtis
ad rebellionē: tū pp nature coꝛruptionē: q̄ maxi
me pcipitat̃ circa ptes genitaliū. Vñ pm⁹ hō pec/
cãdo: ibi prius inoꝛdinationē ſentijt: tū etiã q: a
pncipio vite voluptatib⁹ ꝛ delectatiōibus aſſue/
ſcimus q̄ſi eis ꝯnutriti: ſicut pꝫ p ph̃m in li. ethi.
Diabol⁹ ergo cū cito hoīem pubeſcē videt: ꝯſide
rãs ꝯcupiſcibilē ptē eſſe ad ꝯcupiſcēdã pnã: ibi
tētationū inſult⁹ facē nitit̃ vt mo x. iuuenē iã no
uū hoīeꝫ carnali voluptate allectū ad ruinã tra
hat vicioꝝ. Prima ergo iacula qbus diabol⁹ ho
minē ipugnat: vt gr̃aꝫ baptiſmalē pdat: ſūt carna
liū ðlectatōꝫ ſuggeſtiōes. hō aūt hoī pugil caſtꝫ
aliqȯ cuſtodiēs dꝫ loco vilioꝛi vires maiōes ap
ponē: ſic ꝛ vicijs obſtaclm obijcē: ꝛ vtutib⁹ adit⁹
pandē. Ertiō ſcti viri volētes pueīre ad pfectōeꝫ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

virtutū primo conati ſūt reprimere carnales cō
cupiſcētias: deinde exercitijs virtutū opam da-
re. Prima ergo ianua totius bonitatis in hoīe: ē
cuſtodia caſtitatis. Monachi q̄ primi ſub doctri
na beati Marci apud egyptū degebāt. pmo om
niū ꝯtinentiā p fundamēto habebāt: deinde ſup
eam ceteras virtutes edificare ſatagebant. Nar
rat Hiero. in vitis patꝝ ꝙ decius impator q̄ndā
iuuenē xpianū caſtiſſimū cōprehēſus: iuſſit nu
dū poni in loco ameniſſimo: vbi erāt flores ol-
fatus: inſtrumētoꝝ ſonitus: ⁊ cantus auiū: ⁊ ma
nibus ⁊ pedibus ligatū: quandā puellā pulchrā
impudicā ad eū fecit adducere: que eū alliceret
⁊ manibus palparet. At ille non valens ſe aliter
iuuare linguā dētibus incisā: in faciē illius ex-
puens ꝯfuſam abſcedere fecit. Sicq̄ȝ ille tentati
onis victoriā habuit. Secūda laus caſtitatis ꝯſi
ſtit i hoc ꝙ hōi libertatē tribuit: ⁊ cūctas a ſe vir
tutes rōni ſubijcit. Ad cuius euidentiā pus cōſi
deretur: quātam depſſionē rōnis facit viciū lu-
xurie. Sciendū eſt ergo ꝙ inter cetera vicia lu-
xuria mentē magis deprimit: ⁊ verba ſalutis fa-
ſtidire facit. Voluptas enīȝ carnalis pp vehemē
tiam delectationis in tm̄ hoīem abſorbet: ⁊ eum
ſenſibus ſubijcit: ꝙ q̄cquid aliud audit vel cogi
tat ſibi deſipiat nimiū affectus delectatione car
nali. vn̄ dr̄ Eccl. xxi. Verbū ſapiens qd̄cunq̄ȝ au
dierit ſcius laudabit ⁊ adijciet. Audiet luxurio-
ſus ⁊ diſplicebit ſibi: ⁊ pijciet poſt tergū ſuū. Et
Oſee. v. c. dr̄. de hoībus deditis carnalibus. Nō
dabūt cogitationes ſuas vt reuertātur ad dn̄m:
q2 ſpūs fornicationis in medio eoꝝ ē: ⁊ dn̄m nō
cognouerūt. Magna eſt ergo ſuitus in qua vo-
luptas carnalis hoīem ꝯſtituit: ⁊ q̄ſi irremedia-
bilis. vn̄ dicit Au. O efficaciſſimū glutimen ad
capiendas aīas ē mulier. Voluptas. n. carnalis
cū nimis appetitur appetentē ſic glutinando li-
gat: ꝙ raro aut nūq̄ȝ ab ea diſſoluit̄: niſi diuina
grā maxime p flagella carnaliter affectio ſuccur
rat. Cū ſūma ergo diligentia cauendū eſt: ne mu
lieris amor rōnem ſupet que hoīem tā miſera-
bili ſuitute ꝯſtringit: pp quod pulchre dicit Tul
lius. Illum ego nō liberꝝ iudicaui: cui mulier im
perat: leges imponit: vocat: veniendū ē: eijcit ab
eundū ē. poſcit: dandū eſt. minatur: extimeſcēdū
eſt: hunc ergo n̄ tm̄ ſeruū: ſed nequiſſimū ſeruū
ego iudico. vn̄ in pabola de cena magna cū tres
fuerint inuitati. pmus deſignās ſupbos ſe excu
ſauit. Silr̄ ⁊ ſecundus deſignās auaros. Sȝ ter
tius ſignās luxurioſos: nec iuit nec ſe excuſauit
ad ſignandū ꝙ carnalis voluptas ita hominem
implicat ⁊ ſubmergit: ꝙ eū ad cogitādū aliquid
impotentē reddit. Luc. xiiij. Cū alexan. mag. au-
dit a fama diogenis: ⁊ eū viſitaſſet: phūs ei non
aſſurrexit: Cui alexāder. Impator ſum orbis: ⁊
tu mihi nō aſſurgis? Cui phūs. Nequaq̄ȝ veruȝ
eſſe aſſerēs. Carnalis ꝯcupia: gula: ⁊ ſupbia dn̄e
que ſūt ⁊ ancille mee: q2 tibi dn̄antur: ⁊ ego vtu-
tibus eas vici. Ergo ſeruus es ſuoꝝ meoruȝ: qd̄
ꝯfeſſus ē alexander verꝝ eſſe. Tertia laus hui⁹
virtutis ꝯſiſtit in decore ſingularis pulchritudi
nis: quā in aīa cauſat. Ubi ſciēdū eſt: ꝙ ſicut do-
cet diony. iiij. c. de diuinis no. ad rōnem pulchri-
tudinis duo reqrūtur. ſ. claritas ⁊ ꝯſonātia. i. de
bita pportio. dicim⁹. n. corp⁹ hūanū pulchꝝ cuȝ
membra hȝ bn̄ pportionata cū quadā debiti co
loris claritate vel qualitate. Pulchritudo autē
ſpūalis ſimili mō in hoc ꝯſiſtit: ꝙ oēs anime vi-
res ſunt ſibi inuicē ꝯſonantes in actibus diuer-
ſaꝝ virtutū ſm refulgentiā rationis. Ipſa. n. ſuo
lumine cūctas anime virtutes illuſtrat ⁊ pficit
eaſq̄ȝ in vltimū finem ordinādo dirigit. Ultim⁹
aūt virtutū finis eſt deus: q̄ ē ſūme pulcher: vni
uerſoꝝ ꝯſonantie ⁊ claritatis cauſa exn̄s: ſicut di
cit diony. Licet aūt pulchritudo quedaȝ in om̄i
virtute inueniatur: vt pȝ p Aug. in li. lxxxiij. que
ſtionū. ſpāliter tn̄ caſtitati hec ſpūalis pulchritu
do attribuitur. Ipa. n. pcipue quandā ꝯſonātiaȝ
in hoīe ꝯſtituit: p̄ hoc ꝙ carnē ſpūi ſubijcit. Et
ſpūs a carnalibus liber exn̄s: ceteras animi vi-
res ſub quodā moderamine regit. Idem homi-
nē clarum reddit: p hoc ꝙ id qd̄ eſt in eo turpiſ-
ſimū ⁊ indecentiſſimū: repellit cohibēdo bruta-
les voluptates: q̄ claritatē rōnis extinguūt: ⁊ iō
peccata intpantie ſm phm ſūt maxime exproba-
bilia: que etiaȝ ſm Greg. ſūt maioris infamie q̄ȝ
peccata ſpūalia: licet poſſint eſſe minoris culpe.
Pȝ ergo ꝙ caſtitas facit hominē decoꝝ ⁊ hono-
re dignū. Intpantia vero exprobroſum ⁊ vilem
Un̄ ipſa eſt veſtis de byſſo ſm illud puerbi. vlti.
Byſſus ⁊ purpura indumentū eius Byſſus eni
genus lini candidiſſimi. Unō ⁊ beata Cecilia ne
pulchritudinē ſue virginitatis amitteret: cantā-
tibus organis ⁊ veſtibus deſup auro textis. ſub
tus aūt cilicio induta dn̄m exorabat. Fiat dicēs
cor meū ⁊ corpus meū immaculatū ⁊c. Similit̄
agnes deſpiciebat filiū prefecti: q̄ eam volebat ī
vxorem vt pulchritudinē virginitatis ꝯſeruarȝ
martyriū ſuſtinuit. Quarta laus caſtitatis eſt
ꝙ ipſa inter ceteras virtutes magis ad ſcientiā
diſponit. Ubi ſciendū ē: ꝙ q̄ȝdiu paſſiones nō ſe-
dantur: vires ſenſitiue: que opationi intellectus
deſeruiūt: impure ſūt: ⁊ ad opationes pprias in
habiles. Sedatis aūt paſſionibus in motiōibus
ſpūum ⁊ ſanguinis ⁊ bullitionibus ceſſātibus p
dictis: pdicte virtutes in ſuis actibus vigorant̄:
⁊ tūc intellectus q̄ ab eis recipit ad ſciam haben
dā pfectius illuminatur. vn̄ dicit phūs. vij. phy.
Aīa fit ſapiens ſedēdo ⁊ quieſcēdo vel ſedendo
tm̄ ſm aliam lr̄am. Qn̄ enim homo tumult⁹ paſſi
onū non ſentit: aīa in ſeipſa quieſcit: ⁊ tunc quaſi
ſedens faciliter ſciam inuenit. Cū ergo caſtitas ſit
paſſionū ſedatiua ⁊ refrenatiua: patet q2 multū
habet ad ſciam diſponere. In cuius figurā legit̄
ꝙ ſalomon fecit ſibi tronū eburneum: in quo ſe
debat ad iudicādum. Tronus ē ſedes iudicātis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Capitulum .VI.

et ſignificat ſapiam: ebur ꝓpter ſui candorē ⁊ in
corruptionē ſignificat caſtitatem: q̄ꝛ. ſ. ſapientie
amica ē caſtitas. Greg. naçāçenus de ſeipſo ait.
Cū ſignaculū caſtitatis integre cuſtodiens: phie
ſtudijs ad huc iunior apō athenas florerez vidi
per ſoporez ſedenti mihi ⁊ legenti duas decoras
dextra leuaq̄z cōſediſſe ſeias: q̄s ego caſtitat' in/
ſtictu toruiori octo ꝯſpiciēs: q̄ nā eēnt: ⁊ qd ſibi
vellēt igſiui. At ille me fāiliari' cōplectētes aiūt
Ne moleſte accipias iuuēis: note tibi ⁊ fāiliares
ſum'. Altera ex nobis ſapia. Altera dr̄ caſtitas:
et miſſe ſum' tecuz hītare: q̄ꝛ nobis in corde tuo
iocūdū hītaculuz p̄pepaſti. De Jo. ēt euāge. dr̄ ꝙ
ꝓpter v̄ginitatē datū eſt ei altius de diuīs myſte
rijs ⁊ cognoſcē et ſcribere. Et b. tho. de agno ēt
ſapia mirabili claruit v̄ginitate fultus. Quīta
laus hꝰ virtut' ē: ꝙ p̄ ceťis virtutibꝰ ipa ſingu/
lariter hoīem dei fāiliarē ⁊ aicū cōſtituit. Uñ ſci
endū ꝙ natura diuina ē puriſſima ⁊ mūdiſſima
pp ſui excellētiā ⁊ nobilitatē. Delectať aūt vnū/
quodq̄z in ſuo ſiỉ. Puritas ergo in creatura rō
nali ē deo gratiſſima: in q̄ tanq̄z in ſuo ꝯſiỉi con/
gaudet ⁊ qeſcit. Uñ de celeſti ſpōſo dr̄. ij. cāti. ꝙ
paſciť inter lilia. i. puritate delectať: ⁊ hinc eſt q̄ō
illi q virtute v̄ginitatis p̄diti ſunt: magis fuerūt
cū deo ꝯiuncti: ſicut pꝫ de Jo. euā. quem xp̄s vir
ginē de nuptijs vocans: ſupra pectus eiꝰ recūbē
voluit: vbi incarnati verbi ſecreta intellectu acu
tiſſimo penetrauit: Hunc dñs in cruce pendens
v̄ginis mr̄is cuſtodē: ⁊ tanq̄z filiū loco ſui dereli
quit. Q̄ō totū merito puritatis eius aſcribendū
ē. Uñ de ipō ſingulariter dr̄. Hic ē diſcipulꝰ ille
quē diligebat ieſus. Soli ergo v̄gines familia/
res ⁊ xp̄i ſodales dicuntur. Et iō ſignāter de eis
dr̄ Apoc. xiiij. ſequūť agnū quocūq̄z ierit. Pre/
cipue aūt ſeqtur mr̄ eius virgo maria. In hꝰ figu
ram dr̄it ſm dō. Queramus dño nr̄o regi adole
ſcentulam virginem: ⁊ ſtet coram rege et foueat
eum ⁊c. iij. Regum. i. Quod de ipā matre xp̄i in
telligi poteſt. §. II.

Conſequēter reſtat vi

dere de cāis ꝯſerētibus ad caſtitatē. Ut aūt ma
niſeſtioꝛ fiat nr̄a doctrina: p̄mittemus deſtructi/
uas cās: quibus ſingl'is oppoſitas ꝯſtructiuas
adiūgemus. Poſſunt aūt hꝰ cauſe in ſumma
q̄tuoꝛ aſſignari. Prima quidē cā deſtructiua
caſtitatis eſt otiū. Ubi ſciēdū eſt ꝙ aīmus hoīs
ſemp in aliquo delectari appetit. Cū aūt ad opa
virtutis ñ aſſueſcit: in eis minime delectari pōt:
q̄ꝛ vbi ñ eſt opatio nō pōt eſſe delectatio: cū de/
lectatio opātionē ꝯſequať: ſicut patet p phm. iiij
ethi. Quapꝛopter neceſſe ē vt dicit Grego. ꝙ ad
terrena flectať ⁊ in eis delecteť. Senſibilia eniz
cū ſenſibilibus offerūtur: ſenſuales hoīes facili
ter ad ſui appetitū alliciūt: maxime qñ opibus
virtutum ñ vacant. Inter oīa autē ſenſibilia bo
na ad que cito aīmus inclinať: ſunt oblectamēta

carnalia que vehemēter appetitū inclināt ad cō
ꝯcupiſcēda. Cā vero oppoſita caſtitatis ꝯſtructi
ua ē occupatio circa aliqō opus virtutis. Inter
alias aūt occupationes efficaciſſima ē: qui circa
ſtudiū ſacre ſcripture verſať. Ipa. n. mentez con
tra errores illuminat. Uñ dñs ꝯtra errantes iu/
deos dicit. Scrutamī ſcripturas: Ipe eniz teſtio
nium peribēt de me. Item cōtra tētatiōes diabo
li hoīez armat. Uñ ſaluatoꝛ nr̄ ab eo tētatꝰ tripl'r
ſacre ſcripture teſtionio ſe defēdit: vt pꝫ Math.
iiij. Itē accidioſā mētez refouet: ⁊ ī q̄dā ſpūali ſo
latio eā enutrit. Uñ ſeniores iudeoꝝ ſpartiatis
ſcribētes dixerūt. Nos hñtes ſolatio libꝛos ſāc
tos qui ſunt in maibus nr̄is. Sacra igitur ſcrip
tura mētem ſtudētis caſtam reddit ⁊ pudicā. vñ
dr̄ Jacob. iij. Sapia que deſurſū eſt p̄mū quidē
pudica ē. Nā eius exercitiū: carnis ꝯcupiſcētiā
rep̄mit ⁊ ꝓ tāto ꝯgrue ſpōſa vocať ſm illō Eccl.
v. q̄ſiui mihi ſpōſā aſſumere. ſ. diuinā ſapiam
Scōa cā deſtructiā caſtitatis ē maloꝝ ſocietas.
Ad ſingl'a quippe vicia hoīes inclinātur exēplo
maloꝝ ſocioꝝ pp q̄ō admōet ſapiens ꝓuer. xxij.
Noli eē aīcus hoī iracūdo: neq̄z ābules cū hoīe
furioſo ne diſcas ſēitas eius: precipue cū carna
les hoīes eos q̄s ſocios hñt exemplo ſuo ad car
nis illicita faciliter trahāt. Q̄ō quidē ex duplici
cā cōtingere pōt. Pꝛio q̄ꝛ ſocietas hoīnū maxīe
iuuenū vt plīmū motiuū hñt ipm delcābile: q̄ō
maxīe eos mouere hꝫ ad ſimul ꝯuiuēdū. Delec/
tabile āt q̄ō ē ī actibus venereis multuz mouet
iuuenilē etatem: ⁊ iō eoꝝ verba et facta freq̄nter
circa carnis delectabilia verſātur ꝓpter q̄ō qui
talibus ſe adiūgūt: ad carnalia opa faciliť ruūt.
Uñ ſcriptū ē Eccl. xix. qui ſe adiūgit fornicarijs
erit nequā. Et apl's. i. ad Corin. v. loquēs de foꝛ
nicario dicit. Neſcitis quoniā modicū fermētū
totā maſſā corrūpit. Cauſa vō huic oppoſita ca/
ſtitatis ꝯſtructiā. ē elongatio ab hꝰ ſocietatibus
et cōuerſari cū honeſtis ⁊ moꝛigeratis. Ubi ſciē
dum eſt ꝙ bonoꝝ ſocietas ad tria valet: que tāto
caſtitatē ſecurioꝛē reddūt quāto homines circa
vtilia occupatuꝫ ab illicit' foꝛtius retrahūt. Pꝛi
mo ergo valet ad ſolatiū ꝯtra tediū nature. Hō
naturaliter ē aīal ſociale ꝓpter q̄ō neceſſario ad
amicitiam incliatur. Uñ oñdit phūs. viij. ethi. ꝙ
oēs hoīes amicitiā querūt. Senes quidē pp vti
le. Iuuenes āt ꝓpter delectabile Uirtuoſi vero
tam illi q̄z iſti ꝓpter honeſtū. Quel3 tñ hꝰmōi aī/
citia delectatiōez includit. Naz ſenes delectātur
de cōferēti vtile. Et virtuoſi de honeſtate v̄tutis.
Omnis ergo aīcitia delectatiōez includit: ⁊ ē ad
ſolatiū nature. Uñ Amb. dicit in. ij de offi. Pul/
chꝛa eſt ſocietas ſenioꝝ ⁊ adoleſcētiū. Alij teſtio
nio: alij ſolatio ſūt alij magiſterio alij delectatōe
vt de moyſe ⁊ Joſue de abꝛahaz ⁊ loth: de helia
et eliſeo pꝫ. Hi ſiquidē ſācti p̄res ꝯtuberniū ⁊ ſo
laciū amicabilis ſocietatis ñ recuſaret. Magna
fuit amicitia inter dauid ⁊ Jonathā. Unde eo in

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ꝓelio occiſo dauid amare flēs dicebat. Doleo ſuꝑ te frater mi Jonatha decore nimis amabilis ſup amorē mulierꝫ: ſicut mater vnicū amat filiū ita ego te diligebā .ij. Re. i. ¶ Tertia cā destructiua castitatis ē turpiloquiū. carnalia. n. colloquia et viliū hiſtoriaꝝ narratiōes aīmos tā audiētiū ꝙ̄ narrātiū reducūt ad cōſiderandū ea de quibus ē ſmo. cōſideratio āt rerū viliū ac eaꝝ intellectualis īſpectio faciliter affectū inclīat mētis ⁊ vires frāgēdo corrūpit. Vñ apl's. i. ad cori. xv. Corrūpūt bonos mores colloquia mala. ꝓpter qḋ āmōet ad Ephe. v. dicēs. Fornicatio ⁊ oīs immūditia aut auaritia: nec noīetur in vobis ſic̄ decet ſcōs ⁊c̄. aut turpitudo aut ſtultiloquiū aut ſcurrilitas que ad rem ñ pertīet: ſꝫ magis grāꝝ actio ¶ Quarta cā destructiua castitatis ē viſus eorum quibus aīmus hoīs emolleſcit ad amorē mulierꝫ Et precipue hic ſūt tria. ſ. eaꝝ aſpectus. Freqñs cū eis colloquiū ſeu cōtuberniū. Et munerꝫ hic inde ſuſceptō. Circa aſpectū mulierꝫ ē ſciēdū: ꝙ ſēſus viſus pre ceteris ſenſibus hꝫ tria. ꝑmo plurimas rerū drn̄tias nobis demōſtrat ſicut dicit phs .i. meth. in ꝑncipio. Ex viſiōe āt rerꝫ multaꝝ viciū curioſitatis oritur: que ē quedā deordinatio intellect᷒: ꝓueniens ex inordiato appetitu cognoſcēdi ⁊ vidēdi m'lta: ſiue ſint vtilia ſiue inutilia ſiue cōferētia ſiue ad rem ñ pertinētia. Cū āt quis multa intuetur ⁊ oc'los vndiqꝫ porrigit: neceſſe ē vt aliq̄liter ad h᷒mōi aīmus inclīetur: ⁊ tē intellectus īportune ſe offert ad illa ſciēda: hec aūt ē magna cordis vanitas: ⁊ viſus ē porta per quā tot noxia preſētātur: que mētē illaq̄ant: diligēti clauſura ē cohibēdus: ne per inſpecta q̄q; vana euagetur. Vñ Eccl. ix. Ne reſpicias mulierem multiuolā ne īcidas in laq̄os eius. Legitur dinā violatā fuiſſe: q2 curioſa fuit videre mulieres regiōis: ad quā p̄r eius Jacob nuꝑ aduenerat. Geñ. xxxiiij. Scḋa freqñs ⁊ fa̅liare colloq̄ū cū muliere hꝫ castitatē corrūpere. Ubi ſciēdum eſt: ꝙ verbū mulieris in ſacra ſcīptura cōpatur rethi. igni et gladio acuto. Et hoc ꝓꝑ tria mala q̄ ex fa̅liari colloquio mulierꝫ cauſantur. Prīo. n. blāditorie ſūt mulieres: ⁊ v̄ba mēdacij ꝓpipendūt: ꝓpter qḋ hoīeꝫ cū quo' freq̄nter colloquiū hn̄t: fallaci adulatiōe ꝑuertūt: ⁊ eū a v̄o rōnis iudicio faciliter dv̄iare faciūt. Et qm̄ ad hec mulier dr̄ hoīem irretire ꝓuer. vij. Irretiuit: inquit: eū multis ſmoibus. De Salone dr̄ ꝙ mulieres auerterunt cor eius: ⁊ intantū oc'los mētis eius excecauerūt: ꝙ eū vſqꝫ ad inſaniā idolatrie deduxerūt iij. Reg. xi. Tertio munerū intuētio hꝫ castitatē corrūpere: maxīe qñ ex ꝑte viri mulieri offerūtur: que ad mūera citius alliciatur. Hꝫ enī mulier cōſiliū debilius et affectū ꝓniorē q̄ꝫ vir. Studet ēt ad hn̄dū ꝓcioſas veſtes ⁊ alia ad ornatū pertinētia: ⁊ cū a ſe freq̄nter non hēat vt cōcupita aſſequatur ad mūera faciliter īclīatur. Hec āt ſūmoꝑe cauere debꝫ castus amor. vñ Hiero.

Crebra munuſcula ⁊ veſtes ori applicatas: ac degustatos cibos: blādaſqꝫ ac dulces litteras: ſāct᷒ amor non hꝫ.

.§. III.

Quātū aūt ad quartuꝫ

cū queritur vtrū castitas ſit in ꝓcepto. Rñdetur ꝙ ſic: Vñ apl's. ij. ad chori. iiij. exhibeamus nosmetipos ſic̄ dei miſtros in castitate ⁊ ad heb. Fornicatores ⁊ adulatores iudicabit deus. i. cōdēnabit. Et hoc q2 agūt cōtra castitateꝫ: nō āt tenetur quilibet ad quēlibꝫ gradū castitat' ſꝫ ad aliquē. Vñ ſciēdū ē: ꝙ triplex ē gradus castitatis. ſ. cōiugalis: vidualis: et virginal'. vñ et Beda in omel'. Bōa ē castitas cōiugal': melior ꝯtinētia vidual': optīa perfectō v̄ginalis. Et de ill' ēt ſcribitur in decre. di. xxx. Si quis viroꝝ. §. hec ſcripſimus: et infra Nos v̄ginitatē cū hūilitate admiramur et cōtinētiā cū castitate et religionē acceptiſſimā deo dicimus: ⁊ renūciatiōem ſecularium negociorum atqꝫ actuū cū hūilitate approbando laudamus. Et nuptiaꝝ vinculū qḋ ſm castitatē perdurat cōprobam᷒. Huic āt triplici gradui castitatis corrñdet triplex fructus vt oñditur Math. xiij. per pabolā xp̄i dicētis. Semen qḋ cecidit in terraꝫ attulit fructū. aliḋ. xxx. aliḋ. lx. aliḋ cēteſimū. Ubi nota ꝙ terra bona ē creatura rōnalis ſuās castitatē: q̄ ad hoc vt fructificet: oꝫ vt ſit cultiuata, vomere ſeu ligōn ꝓnīe ⁊ confeſſionis: irrigata aquis lachrymoſe orōnis: irradiata ſole debite cognitionis. Semē aūt eſt verbū dei qḋ quidē iacit a ꝓdicatore ꝑ deuotioneꝫ ⁊ ꝓpoſitū in bono firmationem: naſcitur ꝑ opis executionē. Fructus aūt q ſeq̄tur ex hac terra ſata ſm. b. Tho. i iiij. di. xlix. ſignificat premiū quod ōbet hoī ex h' q2 a carnali vita in ſp̄ualem trāſit: ſicut fructus dr̄ materialiter id qḋ expectat' ꝑ ſeminationē vel alios mōs verſus celū tendens ⁊ terrā deſerēs: ꝓpterea aūt virtuti castitatis dr̄ rñdere fructus magis q̄ꝫ alij virtuti: q2 ipſa castitas hoīem liberat ꝓcipue a ſubiectione carnis. Nā ꝑ delectationes venereas aīa ꝓcipue carni ſubditur: q̄ſi terra infixa: adeo vt in actu carnali impoſſibile ſit aliq̄d intelligere ſm phm. viij. ethi. Quāuis autē vis ſemētiua ſit efficax ad ꝯuertendū humores terre in ſuā naturā: tn̄ quāto hec v̄tus ſeminis ē efficacior: ⁊ terra ad hoc paratior: tāto fruct᷒ ſeq̄tur vberior: tn̄ vt dictū eſt ſemen ſp̄uale ſit verbū dei: quāto magis aliq̄s ex hoc ꝯuertit' in ſpirituale vitā a carnali actione recedēs: tāto in eo maior ſeq̄tur fructus verbi. Et q2 mag' recedit q̄s in viduitate a corpis ope q̄ꝫ ex ꝯiugio: quia vbi ꝯiunx abſtinet a ſua: cōtinens ſe abſtrahit a ñ ſua ⁊ ſua: quā. ſ. poſſꝫ hr̄e in cōiugio. vñ fruct᷒ in duplo reddet' viduis. Et q2 virgo abſtinet ſe in futuꝝ ⁊ ꝓteritū ab omni voluptate ⁊ corruptione: iō ei redditur fructus cēteſimus: q numer᷒ addit. xl. ſup. xl. Quadragenarius aūt cōſurgit ex denario quater multiplicato. Quaternarius

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

nũt g eſt numerus q̃dratus: deſignat ſoliditatẽ
incorruptionis: quã hꝫ virgo p̄ ceteris. ¶ Item
iſti numeri fructuũ ꝯuenienter adaptant̃ p̄dictis
gradibus caſtitatis. Nã poſiti ad man⁹ ſm̃ algo/
riſtas figurant ipſos ſtatus ſm̃ Bedã. Nã trigẽa
rius ſic formatur: videlicet p ꝯiũctionẽ ſũmitatuꝫ
pollicis cũ indice: qđ figurat ipſam ꝯiũctionẽ et
q̃ſi deoſculationẽ ꝯiugatorꝫ. Sexagenarius vero
format̃ p hoc q index ſupponit̃ ⁊ iacꝫ in medio
pollicis q̃ſi opprimẽs eũ. Et ſignificat ipſam op
preſſionẽ viduualẽ: quã patiũtur in mũdo. Cente/
ſimus vero nũerus ñ in ſiniſtra manu vt ceteri po
nũtur: ſꝫ in dextra q̃ ſignificat vitã beatã: vbi ne
q nubent neqꝫ nubentur: ſꝫ ſũt ſicut angeli dei ab
oĩ corruptione liberi: qđ cõpetit v̾ginibus. ¶ In
iſto triplici ſtatu ſe repit virgo btã: vt ſit cunctis
exẽplar. Nã in ꝯiugio cũ fuit Joſeph deſpõſata
p verba de p̄ñti vbi ꝯſiſtit eſſentia mr̃imonij ſm̃
b. Tho. q̃uis ñ fuerit ſecuta copula carnis: vbi ẽ
ꝯpleta p̄fectio ſignificatiõis. In viduitate ſe rep
perit tp̄e paſſiõis filij. Creditur. n. tũc iã mortuũ
fuiſſe Joſeph. Propterea forte xp̄s eã ꝯmenda/
uerat Joanni ex quo ſpõſo carebat: in v̾ginitate
aũt ſemp p̄maſit: nã vt dicit Aug. xxvij. q. ij. §. ¶
Beata maria p̄poſuit ſe ꝯſeruaturã votũ virgi
nitatis in corde: ſꝫ ipm̃ v̾ginitatis votũ ñ expſſit
ore. Subiecit ſe diuine diſpõni: dũ p̄poſuit ſe p
ſeueraturã virginẽ niſi ei deus aliter reuelaret
Poſtq̃ vero filiũ genuit. ſ. ex ſpũ ſctõ p̄manẽs vir
go: q̃ corde ꝯceperat votũ: ore expſſit. Et vterq̃. ſ.
ipa cũ Joſeph in v̾ginitate p̄manſit. Ad p̄batio/
nẽ caſtitatis ꝯiugalis facit qđ dr̃ ad Hebre. xiij.
Honorabile ꝯnubiũ ⁊ thorus immaculatus. Et
pãnucius in niceno ꝯcilio dixit caſtitatẽ eſſe cũ
p̄pria ꝯiuge ꝯcubitũ. xxxi. di. Nicena. Et Inno
cẽtius. iij. inqt. Nõ ſolũ virgines ⁊ ꝯtinẽtes verũ
etiã ꝯiugati p fidẽ rectã ⁊ opationẽ bonã placen
tes deo ad eternã merent̃ beatitudinẽ p̄uenire:
ex de ſũ. tri. ⁊ fi. catho. c. i. Ubi tria notant̃ p que
p̄ueniũt ad btĩtudinẽ. ſ. ſinceritas ĩ credẽdis ibi
p fidẽ rectam. Integritas in agẽdis. ſ. ſuando p̄/
cepta: ibi opationẽ bonã. Unũ ⁊ ipſe numer⁹ trige
narius deſignãs ſtatũ ꝯiugalẽ reſultat ex terna
rio ſignificãte fidẽ trinitatis: ⁊ denario ſignificã
te obſeruationẽ decalogi. Tertiũ ẽ ſimplicitas ĩ
diligẽdis vt. ſ. totũ referatur in deũ: ibi placen/
tes deo quo ſignat̃ in ꝯiũctione digitorꝫ ad inuicẽ
cũ. ſ. numerus trigenari⁹ ponit̃ ad man⁹ §. IIII.

Tria autem faciunt ad

cõmendationẽ ſtatus ſeu caſtitatis ꝯiugalis. Et
p̄mo quidẽ q2 a deo hꝫ inſtitutionẽ ⁊ approbati/
onẽ. Nã in ſtatu innocẽtie ꝯiugiuꝫ inſtituit ⁊ in
p̄adiſo terreſtri. Poſtmodũ incarnat⁹ vocat⁹ ad
nuptias cũ diſcipulis p̄ñte mr̃e: p̄rio ipſas mira
culo ꝯſecrauit. Caſtitas aũt iſinuat̃ ex eo q adã
in ſpũ dei loquẽs ait. Erunt duo in carne vno: ñ
dixit tres vel quatuor: qđ referẽs xp̄s Mathei
xix. ſubdit: quos ergo deus ꝯiũxit hõ ñ ſepet. ſ.
alteri adherẽdo. Secundum ẽ q2 hꝫ ſublimẽ ſi
gnificationẽ. Unũ apl̃s loquẽs de mr̃imonio ait.
Hoc aũt dico magnũ ſacrm̃ in xp̄o ⁊ eccl̃a. vñ et
rõne h⁹ ſignificationis dr̃ mr̃imoniũ maximum
ſacrm̃ in xp̄o ⁊ eccl̃a: q2 ſignificat ſacratiſſimas
res. ſ. vnionẽ xp̄i cum eccl̃a ⁊ aie cũ deo: ꝯtra qđ
facit violãs talem caſtitatẽ. Tertiũ eſt q2 p̄ebet
multiplicẽ fructificationẽ. Et p̄mus fruct⁹ ẽ ꝯſe
cutio p̄lis: p quã ꝯſeruatur genus hũanũ. Un/
de ⁊ p noe cũ filijs vxoratis reptus eſt mundus
q diluuio p̄ierat: reſtaurant̃ ⁊ ruine ⁊ numeri an
gelorꝫ ſalte ex multiplicatione puerorꝫ in illa eta
te decedentiũ: ⁊ naſcũtur v̾gines q̃ tenẽt vitam
regni celorꝫ. vñ Hiero. Laudo ꝯiugiũ: ſꝫ q2 niſi
virgines generat: lego de ſpinis roſã: de ꝯcha
margaritã. ¶ Secũdus fructus ẽ vitatio forni/
cationis. vñ apl̃s. i. ad Corin. vij. pp fornicationẽ
. ſ. vitandã vnuſquiſq̃ ſuã accipiat. ſ. vxorẽ. cũ. n.
ñ quilibꝫ ſit aptus ꝯtinere ſe ab oĩ voluptate ve
nerea: p̄uidit deus hũane infirmitati p viã ꝯiu
gij. vñ apl̃s ad Corin. vij. Melius ẽ nubẽ q̃ vri
¶ Tertius ẽ dilatatio charitatis ⁊ multiplica/
tio pacis: nã p ꝯiugiũ vnũ multi efficiunt̃ amici
⁊ affines: ⁊ tollũtur multa ſcãdala ⁊ vitant̃ peri/
cula: vt pꝫ in Heſter aſſuero ꝯiugata p quã ꝯſer
uatũ eſt gen⁹ iudeorꝫ ab extermĩnio ſuo. ¶ Quar
tus ẽ decoratio ciuilitatis. multa. n. ſunt ptinen/
tia ad pulchritudinẽ ciuilitatis: q̃ viri ex ſe face/
re neſcirẽt aut ñ poſſent: vt gubernare domũ: et
mulieres abſq̃ viris male ſe regere poſſet ⁊ plu
ra alia. ¶ Tria aũt ſũope dñt caueri in h⁹ ſtatu q̃
ſunt ꝯtra caſtitatẽ. Primũ ẽ amor inordinatus
alterius ad alterꝫ. vñ hier. xxxij. q. iiij. origo qui/
dẽ honeſta erat amoris ſꝫ magnitudo deformis
Unũ ⁊ ſixtus pythagoricus in ſentẽtijs. Adulter
ẽ: inquit in vxorẽ ſuã amator ardẽtior: in aliena
quippe vxore oĩs amor turpis ẽ in ſua nimi⁹.
Secundũ qđ debet caueri ẽ inordinatio actuũ
vſus ipſius mr̃imonij: circa hoc ponit̃ quedã vir
tus q̃ dr̃ pudicitia: q̃ hoiem refrenat circa h⁹ in/
ordinationes. Unũ Hiero. Ipſa opa nuptiarꝫ ſi ñ
verecũde ⁊ cũ hõeſtate q̃ſi ſub oculis dei fiãt: ⁊
vt tñ liberis ſuiat̃ imunditiã ⁊ luxuriã noiauit
⁊ apl̃us cũ dicit. Omnis ĩmunditia aut luxuria:
nec noietur ⁊c̃. xxxij. q. iiij. In eo. Tertium qđ dꝫ
caueri ẽ fractio fidei alterius ad alterꝫ: vt nulla
occaſiõe alteri adhereat. Nec eã p̄lis ſuſcipien
de ſi ſit ſterilis: ſicut nec Iſaac ad aliã acceſſit: re
becca vxore diu ſterili p̄manẽte: nã q abraham
ad ancillã acceſſerit agar: ⁊ Jacob plures habu
erit vxores: fuit illud ex ſpali diſpẽſatiõe ⁊ reue
latione ſpũs ſancti pp diuerſas cãs: vt hr̃. xxxij.
q. iiij. Recurrat. ⁊. §. ſeq̃nti. neq̃ eã timiditat̃ vel
de morte vel ḋ fama p̄mittere dꝫ ſe ab altero co
gnoſci: ſicut fecit lucretia nobilis romana a tar/
quini filio. Unũ nec excuſatur ab adulterio ſcđm
Aug. in p̄mo de ci. dei. Unũ ⁊ laudabiliter ſuſãna

potius ſe voluit exponere piculo mortis ⁊ fame
q̄ȝ ſenibus aſſētire: vt hētur. Dan̄.xiij. Nec cā in
firmitatis.ſ.corpalis.ſ.cū alt̄ coꝝ ē īfirmus nec
infirmitatis ſpūalis: videlȝ ſi cōſocius ſibi fidez
fregerit adulterādo.non.n. hȝ hic locuȝ regula
frāgēti fidē: fides frāgatur eidē. .§.V.

Quantuȝ ad caſtitatē

vidualē dicit apl's.i.ad thi.v. Viduas honora q̄
vere vidue ſūt. Notāduȝ pmo q̄ ſm albertū in
ſūma de quatuor coeq̄uis. Nomē vidue multi/
pliciter dr̄. Eſt.n. vidua pmo que vidua ē corpe
ſȝ mēte nupta.i.hn̄s ppoſitū cōiugij.⁊ ꝯputatur
inter vnitas in matrimōio: qꝛ caſtitas magis cō
ſiſtit in mēte q̄ȝ in corpe.nec huic debetur fruct᷒
lx.i.illud ſpēale gaudiū in regno dei qd̄ vere vi
duis reſeruatur. Scd̄o modo dr̄ vidua que eſt
vidua corpe et mēte: et hec vocatur vere vidua
ab aplo. vbi dicit. Viduas honora que vere vi/
due ſunt. Et talē viduā cui debetur fructus.lx.
pōit in ſtatu viduitatis votum ⁊ ppoſitū ſic per/
manendi pꝑter deū: ⁊ n̄ pꝑter onera mr̄imonij
deuitāda. Tertia dr̄ vidua corpe ⁊ mente aut au
xilio terreno: ſicut bone paupes vidue.⁊ de hac
dicit apl's.i.ad thi.v. Si quis fidelis hȝ viduas
miſtret illis: et n̄ grauetur ecclia: vt his que vē
vidue ſūt ſufficiat. Ille aūt tales alebātur in cō/
gregatiōibus ab ecclia: ⁊ erāt in locis religioſis
cōgregatiōibus ſctōꝝ et ſeruiebāt ecclīe. Et his
mlt̄o magis debetur fructus.lx. ¶ Ad ſtatū aūt
vidualē tria ſūt inducēda. Primū eſt exēplum
creature irratōalis: vt.n. legitur in li. de natura
aīaliū: turtur vni mari aſſociatur in tota vita ſua
verecūdia aūt ē hoīem n̄ facere qd̄ facit brutū.
Secundū ē expimentū afflictiōis ſtat᷒ ꝯiugalis
i.ad Corin.vij. Tribulationes carnis hēbunt ait
apl's loquēs de cōiugatis.ſ. p rebus neceſſarijs
ſibi puidēdis: ⁊ filijs ⁊ ſuitute ꝯiugij ⁊ alijs plu/
ribus: q̄ cū expta ſit: hoc ſatis hȝ inducere ad vi
duitatē ſeruandā: ⁊ pcipue cū frequēter ꝯterio/
reꝝ conditio ſua in ſcd̄o. Tertiū ē pconiū ſcriptu
re diuinalis q̄ laudat multū talē ſtatū: vt pȝ p ex
empla Judith vidue: quē Joachī ſūm᷒ pōtifex
cū vniuerſis pſbyteris bn̄dixerunt: occiſo ab eo
holoferne dicētes. Tu glīa hirl'm: tu leticia iſrl':
tu honorificētia ppl'i nr̄i: qꝛ feciſti viriliter ⁊ con
fortatū ē cor tuū: eo q̄ caſtitatē amaueris: ⁊ poſt
viꝝ tuū alteꝝ neſcieris: iō manus dn̄i cōfortauit
te ⁊ eris bn̄dicta in eternū Judith.xv. ⁊ de anna
pphetiſſa legit̄. Lu.ij. q̄ vixerat annis.vij.cū vi
roa virginitate ſua: ⁊ hec vidua vſq̄ ad annos
lxxxiiij. Cui ob ſingulare meritū caſtitatis ⁊ de/
uotionis māifeſtatus fuit ſibi ſaluator oblatus
in tēplo. ¶ Tria aūt vidua dȝ obſeruare ad ꝯſer
uādū ſtatū ſuū. ¶ Primū ē vitatio euagationis
ſeu diſcurſionis. Vn̄ apl's.i.ad Thi.v. rephendit
viduas dicēs q̄ otioſe diſcūt circuire domos: n̄
ſolū aūt otioſe: ſȝ ⁊ verboſe ⁊ curioſe: loq̄ntes q̄
nō oportet vn̄ ⁊ āna vidua vt legit̄ n̄ diſcedebat
a templo ⁊ iudith de domo. ¶ Secūdū eſt aſperi
tas vigiliaꝝ ⁊ cibatiōis.i.ad Thi.v. Vidua q̄ in ꝺ
litijs ē: mortua ē. Vn̄ ⁊ de vtraq̄ vidua.ſ.anna ⁊
Judith dr̄: q̄ ſeruiebāt deo in ieiunijs ⁊ vigilijs
⁊ Judith ciliciū deferebat. ¶ Tertiū eſt veſtium
hūilitas. vn̄ Gen̄.xxxviij. legit̄ de thamar: q̄ de
poſita veſte viduitatis aſſūpſit aliū habitum qn̄
voluit carnali opi intēdere. Nota tn̄ q̄ lȝ ꝺbeat
qs exhortari hoīes ad caſtitatē virginalē vel vi
dualē: n̄ tn̄ ad hi᷒ cogēdi ſūt vel īportune vexan
di. Vn̄ dr̄.xxvij.q.i. de viduis. Nos aūt nullum
talibus laqueū debem᷒ inijcere: ſȝ ſolū adhorta
tiones pmij ſempiterni penaſq̄ pponere diuini
iudicij: vt ⁊ nr̄a abſoluta ſit ꝯſcīa ne ſexus īſtabi
lis tā deterreri q̄ȝ admoneri videat̄: hec ibi. Nā
vtiq̄ pōt qs ꝯtrahere licite: quotiēs ſibi placue
rit priori mortuo. vn̄ Hiero. nō dāno bygamos
īmo nec trigamos ⁊ ſi dici pōt octoganos. Ideȝ
ego nunc voce libera pclamo: n̄ dānari hi᷒ in ec
cleſia.xxxi.q.i. aperiāt. Vn̄ ⁊ abrahā ſenex valde
mortua ſara aliā duxit vxorē: ad oñdendū q̄ li/
citū ē ſm Augu.xxxi.q.iiij. iſta abrahe. Nec ob
ſtat qd̄ dicit Chryſ.xxxi.q.i. hac rōne. vbi videt̄.
Secundā vxorē accipe: ſm veritatis rōnem ve
re fornicatio ē. Nā intelligit̄ iſtud ſm grānuȝ.§.
ſeq̄nti dictū quaſi p exagerationē ad exhortatio
nē vidualis ꝯtinētie: n̄ in ꝯdēnationē viduaꝝ ⁊
deinceps nuptiaꝝ. Vel dic ſm glo. ibi ⁊ melius:
q̄ intelligitur cū ſcd̄am ducit prima viuēte ipa
repudiata: vt pmittebat̄ in lege moyſi. §.VI.

Quātum ad caſtitatē

virginalē dicit apl's.i.ad Corin.vij de v̄ginibus
p̄ceptū n̄ habeo: ꝯſiliū āt do: ⁊ apoc.xiiij. De his
q̄ ſequūtur agnū quocūq̄ ierit dr̄ q̄ virgines p
manſerūt. Figurat̄ aūt p liliū ſm doctores: de q̄
dr̄ Canti.ij. de ſpōſa: q̄ paſcit̄ inter lilia: ⁊ ſicut li/
liū inter ſpinas: ſic amica mea.i. creatura habēs
v̄ginitatē īter filias.i. inter creaturas alias. Ubi
nota tria in lilio. Primo in ſtipite viredinē. Se/
cūdo in flore albedinē. Tertio in ſemine fulue/
dinē. Et in primo notat̄ ex duratione vel incor/
ruptione eius pcioſitas. Secūdo deſignatur ex
colore ⁊ folioꝝ ꝯiūctione ei᷒ puritas. Tertio inſi/
nuat̄ ex figurata dilectione ei᷒ ſctitas: ꝯſiderate
ergo lilia agri. Quantū ad primū claꝝ ē q̄ ſtipes
ſiue trūcus lilij ē viridis. Dr̄ auteȝ aliqd̄ viride
naturaliter qd̄ n̄ patitur aduſtionē caloris: vt pȝ
in arboribus: ſic ſpāliter dr̄ viride: qd̄ n̄ eſt adu
ſtū p calorē voluptatis carnalis ſeu corruptiōis.
Vn̄ virginitas dr̄ a virore pp īcorruptionē quā
hȝ. Incorruptio aūt vt dr̄ in li. ſapie facit primū
deo: ⁊ hinc oñdit̄ magna pcioſitas eius: qꝛ pōit
hoīem in ſtatu q̄ſi celeſti: ⁊ iō magnus theſaur᷒.
De quo apl's.ij.ad Corin.iiij. Hēmus theſauruȝ
iſtū in vaſis fictilibus.i. corpibus. Iſtū theſauꝝ
cū quedā mala mulier queſiſſȝ auferre bernar/

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

do clamauit: latrones: latrões. Declarãs poſtea
ſocijs: qꝛ vere ei latro fuerat inſidiatꝰ vt auferrꝫ
ab eo theſaurũ irrecupabilẽ ṽginitatis. Hic ẽ the
ſaurꝰ abſcõditus in agro vt dr̃ pabalice. Math.
xiij. Cui aſſilatur regnũ celoꝝ: quẽ q inuenit hõ
abſcõdit: ꝛ p̄ gaudio illiꝰ vadit ꝛ vẽdit vniuerſa
q̃ hꝫ: ꝛ emit agꝛ illũ. Abſcõditus ẽ. n. theſaurus
iſte in agro creature terreſtris. Inuenit aũt ipm
q cognoſcit p̄cioſitatẽ eius. Vñ ꝛ inuentũ abſcõ
dit: ne. ſ. ipm amittat ſeculo renũciãs in aliq̃ reli
gione ſe ab alijs abſcõdit: vel qꝛ p hũilitatẽ illũ
ꝛ alia bona occultãs ſe deſpicit: vel qꝛ ipe mũdꝰ
ipm ex hoc infructuoſũ ꝛ inutilẽ credit. Vendit
aũt oĩa ad ipm emẽdũ: ꝛ gaudioſe: qꝛ ad ipm ha
bendũ ſeu retinendũ: ꝛ ſubſtantiã tpalẽ ꝛ cuiuſ
libet amicitiã ꝛ ẽt ipam vitã poſtponit pp ipm: vt
pꝫ exemplũ in ṽginibꝰ Agata: lucia: agnete ꝛ hiꝰ.
Huic dr̃ ſimile regnũ celoꝝ: qꝛ talis ẽ vita cele
ſtis. Vñ ꝛ ad ꝯmẽdatõnẽ eius aſſimilat̃ domus
vniuerſoꝝ. ſ. xp̃s magis q̃ꝫ alij in ipa carnis inte
gritate imo ſpõſe dicunt̃ ipius mõ ſpali: iux̃ illõ
Agate. Ipſi ſũ deſpõſata ꝛc̃. Cognati dicunt̃ an
geloꝝ. Vñ Hiero. in ſmone. Angelꝭ ſup cognata
ẽ ṽginitas. Et idẽ. In carne eẽ ꝛ pter carnẽ viue
re: angelicũ ẽ ñ hũanũ. Sꝫ ꝛ a mũdi ſapiẽtibus
ponit̃ ṽgo inter. xij. ſigna celoꝝ: qñ. n. ſol egredit̃
ſignũ leonis de mẽſe auguſti ingredit̃ ſignũ vir
ginis: ꝛ tũc miteſcit ab eſtu ſui caloris ꝛ fructus
matureſcere facit. Ipa quoqꝫ aĩalia ferociſſima
vident̃ deferre ṽginitati. Nã vt refert Greg. in
moralibꝰ. Licꝫ vnicornix ſit aĩal ferociſſimũ: ꝛ a
nullo domari poſſit: ad aſpectũ ṽgis mãſueſcit:
ita vt in gremio eiꝰ ſe ponat ad q̃eſcendũ: ꝛ ſic ca
pit̃. Ipſis quoqꝫ ſibyllis lꝫ gẽtilibꝰ merito ṽgini
tatis credit̃ a deo ſibi collatũ ſpm pphetie: ad va
ticinãdũ multa de myſterijs xp̃i q̃ refert lactãtiꝰ
in. iiij. li. inſtitutionũ. In tabernaculoqꝫ iudeoꝝ
facto p moyſen: pelles iacictie ſup alia coopimẽ
ta ponebãt. Exo. xxvi. ꝛ qꝛ iacinctꝰ ẽ celeſtis colo
ris: ſm bedã deſignat ṽgines q̃ ſupmũ locũ te
nẽt in tabernaclo eccłe q̃ꝫtũ. ſ. ad pulchritudinẽ
ſpũalẽ. ¶ Quantũ ad ſcõm pꝫ qꝛ flos lilij ẽ co
loris albi. Coloꝛ aũt albꝰ deſignat puritatẽ: vt dr̃
xxx. q. v. feie: que dꝫ eſſe in ṽgine: vt. ſ. oẽm cogi
tatũ eiꝰ ꝛ affectũ ad celeſtia erigat. Vñ. i. ad Cori.
vij. Que inupta ꝛ ṽgo ẽ: que dei ſũt: cogitat quõ
placeat deo vt ſit ſãcte mente ꝛ corpe. Cũ. n. ſit li
bera a ſuitute ꝯiugis ꝛ familie multã cõmodita
tẽ hꝫ ꝛ aptitudinẽ ad vacandũ deo. Hꝫ aũt liliũ
ſex folia deſignãtia ſex ꝯditiões q̃ ꝯferũt ad cõ
ſeruationẽ puritatꝭ. Spine aũt lacerãtes hiꝰ fo
lia ſũt eoꝝ ꝯtraria. Vñ ſicut liliũ inter ſpinas ꝛc̃.
Can. ij. ¶ Primũ ergo foliũ deſignat ſobrietatẽ
in cibo ꝛ potu. Sine cerere. n. ꝛ bacho friget ve
nus ait Hiero. Idẽ fugiat ṽgo vinũ vt venenuꝫ
Spina aũt lacerãs ẽ crapula. ¶ Secundũ foliũ
ſignificat laborioſitatẽ i vigilijs ꝛ exercitijs p̄ci
pue lectionũ: ꝛ hiꝰ. Vñ dr̃ in puer. Vigilia hone
ſtatis tabefaciet carnes. ꝛ Hiero. ad ruſticũ mo
nachũ. Ama ſtudia ſcripturaꝝ: ꝛ carnis vicia nõ
amabis. Spina aũt lacerãs ẽ ocioſitas. Ezechi.
xvi. hec fuit iniq̃tas ſodome ꝛc̃. ꝛ otiũ. ¶ Tertiũ
foliũ ſignificat ſẽſuũ cuſtodiã: p̄cipue viſus ꝛ au
ditus. vñ ppha. Mors ingreſſa eſt p feneſtras
nr̃as. Dina filia iacob egreſſa ad vidẽdũ mulie
res regionis: amiſit ṽginitatẽ corrupta a ſichen.
Gen. xxxiiij. Et ſic ſpina lacerãs eſt curioſitas.
¶ Quartũ foliũ deſignat ſmõis modeſtiã. Amb.
ſup luc. Diſcite o ṽgines exẽplo ṽginis marie: ñ
curſitare p alienas edes: ñ aliq̃s in publico mi
ſcere ſmões. Hiero. Sit ſmo ṽgis prudẽs mo
deſtus ꝛ rarꝰ. Spina lacerãs ẽ loq̃citas vel tur
pitudo ſmonis. i. ad Corin. xv. Corrũpũt bonos
mores colloq̃a mala. ¶ Quintũ foliũ ſignificat
hũilitatẽ. Decet: ait Amb. vt ṽgo q̃ꝫto purioꝛ tan
to hũilioꝛ. Dꝫ. n. iſtã hũilitatẽ in hitu oñdere: vt
ſ. ñ portet habitũ mollẽ p̄cioſũ vel aliquẽ orna
tũ. Nã iſta ꝓuocãt ad laſciuiam puer. vij. Ecce
mulier occurrit ornatu mẽtricio: p̄parata ad ca
piẽdas aĩas. Vñ ꝛ filij iſrł fornicati ſũt cũ mulie
ribꝰ moabitaꝝ: q̃ ſe ornauerũt. Spina lacerãs ẽ
ſupbia Iob diſſoluit baltheũ regũ. Qđ exponit
Gre. in moralꝭ. Dũ videlicet baltheũ caſtitatis p
mittit deꝰ diſſolui. i. frãgi. aliqñ in ṽtuoſ pp p̄ce
dentẽ elationẽ. Exemplũ hẽs i vitis pr̃m. ¶ Se
xtũ foliũ ſignificat vitationẽ fãiliaritatis. ṽgo. n.
dꝫ eſſe ſilueſtris: ſilueſtria. n. aĩalia ſolẽt hr̃e pul
chriorẽ pellẽ q̃ꝫ domeſtica. Bern. Solẽt ṽgines
q̃ vere ṽgines ſũt ſemp pauide ꝛ nũq̃ꝫ eẽ ſecure
Vñ ꝛ ṽgo maria turbata eſt in ſmone angeli ꝛc̃.
Thamar ṽgo corrupta ẽ ab amõ fr̃e ſuo cũ ſolã
ſe repit cũ eo. ij. Reg. xiij. Eſt ergo ſpina lacerãs
nimia dõeſticitas. ¶ Quantũ ad tertiũ hꝫ lilium
tria grana q̃ſi aurea: deſignãtia dilectionẽ: que
ſanctã ꝛ pfectã facit ṽginitatẽ. Nã virginitas ſi
ne dilectiõe ñ ſaluat. Iſta aũt tria grana ſignifi
cant triplicẽ modũ deũ diligẽdi. vñ Bern. Diſce
amare dulciter: amare prudẽter: amare fortiter
vel tria q̃ debet diligere q̃libet. ſ. deum: pximuꝫ
ꝛ ſeipſum.

¶ Virginitas quid ſit: ꝛ p que amittatur. c. vij.

Virginitas ſic diffi

nitur ab Aug. in li. de nuptijs ꝛ ꝯcu
piſcẽtia. Virginitas ẽ in carne corru
ptibili ppetua incorruptiõis meditatõ. Pro cuiꝰ
declaratione dicit. b. Tho. 2ª 2ᵉ. q. clij. ar. i. qꝛ no
mẽ virginitatꝭ a viroꝛe ſũptũ dr̃. Et iõ ſicut ibi
dr̃ virẽs: ꝛ in ſuo viroꝛe pſiſtere: qđ ñ eſt ex abũ
dantia caloris aduſtione exptum: ita ꝛ ṽginitas
iportat hoc: qꝛ pſona cui ineſt imunis ſit ad ꝯcu
piſcẽtie aduſtionẽ q̃ eſſe videt̃ in ꝯſumatiõe ma
xime delectatiõis corpalis: q̃lis ẽ delectatio ve
nereoꝝ. In delectatiõe aũt venereoꝝ tria ẽ ꝯſi

derare:vnū.ſ.qđ ē ex pte corpis.ſ.violatio ſigna
culi virginalis. Aliđ in quo cōiūgitur id qđ eſt
aīe cū eo qđ ē corpis.ſ.reſolutio ſemīs đlectatio
nē ſēſibilē cāns. Tertiū qđ eſt tm̄ aīe.ſ. ꝓpoſitū
ꝑueniēdi ad talē delectatiōez. In his tribus pri
mū ꝑ accidēs ſe hꝫ ad moralē actū:qui non cōſi
deratur per ſe:niſi ſm ea que ſūt aīme. Sꝫ per
hoc ꝙ aliqs ex ꝓpoſito ſe abſtinet a delectatiōe
venerea:remaēt itegritas in mēbro corꝑeo. Et
ſic ē per accidēs:vn̄ ſi cōtingat ꝙ per aliū modū
integritas mēbri corrūpatur:vt per violētiam
vel medicinā:non magis ꝑiudicat ꝟginitati:ꝙ̄ ſi
corrūpatur manus vel pes. Scđm ꝟo.ſ.reſolu/
tio ſemīs naturaliter ſe hꝫ ad actū moralez. Nā
ſēſibiles paſſiōes ſunt materia moraliū actuum
Et ſi đlectatio ꝓueniēs ex ſemīs reſolutōe pro/
cedit ex ꝓpoſito rōis ſic tollit ꝟginitatē:ſiue fiat
per cōcubitū ſiue per aliū modū:ſi aūt ꝓter mē/
tis ꝓpoſitū:vt in dormiēdo vel per violētiā illa/
tam:cui mēs n̄ cōſētit:ꝗuis caro delectatiōez ex
periaꝛ:vl' ex īfirmitate naꝛe vt ꝑatiētibus fluxū
ſemīs ſic non ꝑditur ꝟginitas. Tertio ꝟo ſe habꝫ
formalr ⁊ cōpletiue:qꝛ rō moraliū in eo qđ ē rō
nis cōpletur. Sic ergo ꝓpoſituꝫ abſtinēdi ab oī
delectatōe venerea ē formale in virginitate ⁊ im
munitate a delectatiōe que ꝓueīt ex reſolutōe ſe
mīs:ē materiale:⁊ vtrūqꝫ notaꝛ in dicta diffiniti
one ꝓpoſita in eo ꝙ đꝛ meditatio.⁊ đꝛ ꝑpetua:n̄
qꝛ oꝫ ſemꝑ ꝟginē hoc actu talē meditationē hr̄e
ſꝫ hoc oꝫ in ꝓpoſito gerere vt ꝑpetuo in hoc ꝑſe/
ueret. Immūitas a corruptiōe poniꝛ ī eo qđ đꝛ
incorruptiōis. Et oñdiꝛ difficultas cū đꝛ ī carne
corruptibili.hec.b.tho.⁊ nota ꝙ ſm.b.tho.ꝟgini
tas ꝓut ē virtus n̄ ē in adultis hn̄tibus itegrita
tē carnis:ſꝫ ꝓpoſitū nubēdi:nec in ꝑuulis qꝛ nō
hn̄t ꝓpoſitū ſuādi:cū n̄ hēant vſū rōnis:nec ꝑdi
ctis debeꝛ aureola.⁊ qꝛ ꝟtus n̄ amittiꝛ niſi ꝑ pec
catū:n̄ ſufficit ꝓpoſitū ſolū abſtinēdi a delectatō
ne venerea ēt ꝯiugali:niſi addaꝛ ⁊ votū ad ipam
virginitatē. Nā dimittere ſolū ꝓpoſitū ſeruādi
virginitatē:n̄ peccaꝛ mortaliꝛ ſicut nec ieiunādi
Sꝫ frāgere votū ꝟginitatꝭ ēt ſola mēte:eſt mor/
tale ſicut fractio alioꝝ votoꝝ. vn̄ Hiero.di.xxvij
vouētibus ꝟginitatē:n̄ ſolū nubere ſꝫ etiā velle
dānabile ē. Et ꝓpterea aug.alibi ſic diffinit. Vir
ginitas ē ꝯtinētia q̄ integritas carnis ipſi creato
ri aīe ⁊ carnis voueꝛ:ꝯſecratur:ſuaꝛ. In q̄rto ſn̄
di.xlix.ar.iiij.dicit idē.b.tho.ꝙ n̄ ē neceſſarium
votū ad ꝟtutē ꝟginitatis:ſꝫ ē ad bn̄ eſſe. ¶ Item
nota ꝙ ꝟginitas q̄ amittiꝛ mēte tm̄.ſ.ꝑ ꝓpoſituꝫ
actꝰ venerei recuꝑaꝛ ꝑ pn̄iam q̄ ad aureolā. Sꝫ
q̄ amittiꝛ mēte ⁊ corꝑe.ſ.ꝑ reſolutionē ſemīs vo
lūtariā:n̄ pōt etiā ꝑ pn̄iam recuꝑari q̄ ad aureo/
lā:pōt tn̄ recuꝑari ꝙ̄tū ad id qđ formale ē in ea
oēs.n.ꝟtutes ſūt ꝯnexe' ſm mgr̄m in.iiij.ſent. vt
q vnā hꝫ oēs hꝫ. Nō eſt veꝝ ſm.b.tho.ꝙ̄tum ad
id qđ eſt formale in eis.ſ.ſm charitatē vel prudē
tiam. Nō aūt ꝙ̄tum ad id qđ eſt materiale. Nō

enīz ſi qs magnificus male ꝯſūpſit diuitias per
pn̄iam ei reſtituētur diuitie:que ſūt materia ma
gnificētie. Similiter q peccādo ꝑdidit virginita
tem ꝑ actū venereum:ꝑ pn̄iam n̄ ei reſtituiꝛ inte
gritas carnis q̄ eſt materiale in virginitate. Sꝫ
formaliter reſtituiꝛ vtraqꝫ.ſ.quoad ꝓpoſitū:qa
penitēs talis firmiter ꝓponit vti diuitijs magni
fice ſi hr̄et:⁊ ſeruare virginitatē ſi hr̄et ⁊ nō ami
ſiſſet. Et hoc ꝓpoſitū hr̄e firmiter ꝑp deum vel
ſm regulā rōnis đꝛ formale in virtute. Sꝫ mate
riale n̄ reſtituitur.ſ.īmunitas a delectatiōe vene
rea. Nec ēt per dei potentiā:qꝛ qđ factū eſt:non
pōt non eſſe factū. Et ſic intelligiꝛ dictuꝫ Hiero.
xxxij.q.v. Si paulus. Deus virginē ſuſcitare n̄
poteſt poſt ruinam. .§.I.

Eſt aūt virginitas ſpe/

cialis virtus. Nō eſt ſm.b. Tho.2ª2ᵉ.q.clij.arti.
iij.qꝛ formale ⁊ ꝯplectiuū in virginitate.ē ꝓpoſi
tū ꝑpetuo abſtinēdi a delectatiōe venerea:qđ ꝓ
poſitū reddiꝛ laudabile ex fine:in ꝙ̄tum.ſ.fit ad
vacandū rebus diuinis materiale ē integritas
carnis. Sꝫ manifeſtū ē vbi ē ſpālis materia hn̄s
ſpālem rōnem virtutꝭ:ibi ſit ſpālis ꝟtus ſicͤ ma/
gnificētia q̄ ē circa magnos ſūptus:ex hoc hꝫ ꝙ
ſit ſpālis ꝟtus diſticta a liberalitate:q̄ ē circa cō/
munē vſuꝫ pecunie. Sic hoc qđ eſt ꝯſeruare ſe
īmunē ab oī delectatione venerea:hꝫ quandam
excellentiā laudis ſupra hoc qđ eſt ſuare ſe īmu
nē a delectatione venerea illicita.ſ.q̄ eſt ex mr̄i/
moniū:⁊ iō eſt ſpālis virtus ſe hn̄s ad caſtitatez
ſicut magnificētia ad liberalitatē. Nō eſt aūt in
ꝑcepto ſꝫ in ꝯſilio. Vn̄ apl's.i.ad Cori.vij. De vir
ginibus aūt ꝑceptū dn̄i n̄ habeo ꝯſiliū autē do.
Et Amb.xxxij.q.i.integritas ꝟginitatis ē voti n̄
ꝑcepti:ſuaderi pōt ꝑcipi n̄ pōt. Cōſilia aūt dātur
de actibꝰ bonis:imo ⁊ melioribꝰ. Eſt aūt triplex
bonū hoīs:vt đꝛ in.i.ethi. Vnū qđ ꝯſiſtit in exte
rioribus rebꝰ vt diuitijs. Scđm qđ ꝯſiſtit in bo
nis corporeis. Tertiū in bonis aīe. Et inter bōa
aīe potiora ſunt ꝑtinentia ad vitā ꝯtēplatiuā bo
nis ꝑtinētibus ad actiuaꝫ vt oñdit dn̄s Luce.x.
Maria optimā ꝑtem elegit q̄ n̄ ⁊c. Et phs.in.iiij
ethi. In hūanis aūt actibꝰ illud ē viciosū qđ n̄ ē
ſm rectā rōnem:⁊ ecōuerſo illud virtuoſū qđ ē
ſm rōnem rectā. Hec aūt eſt rō recta vt his q̄ ſūt
ad finē vtatur qs ſm menſurā q̄ cōgruit fini:ſicͭ
medicina hō vtiꝛ ſm qđ congruit ſanitati. Bona
igiꝛ ꝑdicta ſic ſe hn̄t ꝙ bona exteriora ordinanꝛ
ſicut ad finē ad bona corꝑis:⁊ bōa corꝑis ad bo
na aīe:⁊ opa vite actiue ad opa vite cōtēplatiue.
Vn̄ ſi qs abſtineat a poſſidendis aliqbus bonis
tpalibus q̄ alr's poſſet licite poſſidere vt ꝯſulat ſa
luti corꝑali ſue vel ꝓximoꝝ:erogādo pauꝑibus
vel vt vacet ꝯtēplationi veritatis:h nō cēt vicio
ſū:ſꝫ laudabile ⁊ virtuoſū. Sic ſilr ſi qs abſtīeat
a delectatione oī venerea:vt liberiꝰ vacet deo et
diuinis ꝑtinet hoc ad rectitudineꝫ rōnis:qđ fit

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

per virginitatē. Vñ apl's.i.ad Cori.vij. Mulier
innupta ⁊ virgo cogitat que dei ſūt: quo placeat
deo vt ſit ſancta corpe ⁊ ſpū. que aūt nupta ē: co
gitat que ſūt mundi ⁊c. ¶ Et ſi dicat᷑ q₂ quilibet
tenet᷑ ad p̄cepta legis nature. S₃ ſicut eſt datū p̄
ceptū naturale ad ꝯſeruationē indiuidui de co/
meſtione. Geñ.ij. De oī ligno paradiſi comedet: ⁊
ita datū eſt p̄ceptū ad ꝯſeruationē ſpēi de ꝯmi/
xtione ꝯiugali. Geñ.ij. Creſcite ⁊ m̄tiplicamini.
Sicut ergo certū ē ⁊ claꝝ: ꝙ qlib₃ tenet᷑ ad p̄mū
ſ.ad comedendū ꝓ ſui ꝯſeruatione: ita videt᷑ te/
neri ad 2ᵐ. ſ.ad actū ſaltē ꝯiugalē ad ꝯſeruatio
nē ſpēi. Rñdet. b. Tho. ꝙ p̄ceptū h₃ rōnē debiti
ſed dupliciter ē aliqd debitū. Vno mō vt imple
atur ab vnoquoq₃. Et hoc debitū ſine pctō prete
rire nō pōt. Aliud eſt debitū implendū a multi/
tudine: ⁊ ad tale debitū implendū ñ tenet᷑ quili
bet de multitudie. Multa.n. ſūt multitudini ne
ceſſaria: ad q̄ implēda vnus ñ ſufficit: ſ₃ implēt᷑
a multitudine: dū vnus hoc ali⁹ illud facit. Pre
ceptū igit᷑ legis nature hoī datū d̄ comeſtiōe ne/
ceſſe ē vt ab vnoquoq₃ impleat᷑. Aliter.n. indiui
duū ꝯſeruari nō poſſet. S₃ p̄ceptū datu₃ hoī de
generatione: reſpicit totā multitudinē: cui neceſ
ſariū eſt vt nō ſolū multiplicetur corpaliter: ſed
etiā ſpūaliter proficiat. Et iō ſufficiēter ꝓuidet᷑
multitudini: ſi quidā carnali generatiōi opera₃
dant: alij ab hac abſtinentes ꝯtēplationi diuine
vacāt ad totius hūani generis pulchritudinē ⁊
ſalutē. Sicut ī exercitu quidā caſtra cuſtodiūt:
quidā gladijs decertāt: q̄ tñ oīa debita ſūt mul/
titudini: ſ₃ p vnū impleri ñ pñt. Nec virgo rece/
dit a mūdo q₂ ñ abſtinet ab oī delectatōe qˀ ꝑti/
net ad īſenſibilitatē ſ₃ a delectatiōe oī venerea ⁊
hoc ſm rōnem rectam. .§.II.

Quod virginitas ſit ex

cellentioꝛ caſtitate ꝯiugali ꝓbatur tripliciter ſm
b.Tho. vbi ſupra. arti.iiij. Primo exemplo xpi q
elegit m̄rem virginē ⁊ ipſe virginitatē ſeruauit:
ñ ꝯiugiū ꝯtraxit. Oīa aūt ꝑfectioꝛa ipe impleuit
Secūdo doctrina apli.i.ad Corin.vij. q virgini
tatē ꝯſulit tanq̄₃ maius bonu₃. Conſiliū enī dat᷑
de melioꝛibus bonis.xiiij.q.i.quiſqs. Tertio ꝓ/
batur rōne multiplici. Tū q₂ bonū diuinū ē po/
tius bono hūano. Virginitas ordinat᷑ ad bonu₃
diuinū. ſ. ad vacandū deo. Matrimoniū ad bonū
hūanū. ſ. ad multiplicationē hoīm. Tū q₂ bonu₃
aīe quale ē virginitas: ꝑfertur bono corpis qua
le ē m̄rimoniū. Tū q₂ bonū vite ꝯtemplatiue p̄
fertur bono vite actiue. Virginitas ordinat᷑ ad
bonū aīe ſm vitam ꝯtemplatiua₃: qˀ ē cogitare
que dei ſunt. Coniugiū ad bonū corpis ordinat᷑
qˀ eſt ꝑlis multiplicatio ⁊ ꝑtinet ad vitā actiuā:
q₂ ꝯiuges cogitare hñt que ſūt mundi: vt p₃ per
aplm.i.ad Corin.vij. Vñ Hiero.in li.cōtra ioui/
nianū reprobat ꝑ multas rōnes erroꝛē ipſius io
uiniani: q aſſerebat virginitatē nō eſſe p̄ferendā
m̄rimonio. nec ē ꝯtra p̄dicta qˀ ait Aug.in li.d̄
bono ꝯiugali. Nō impar meritū eſt ꝯtinentie in
Joanne q nullas expertus ē nuptias ⁊ in abꝛaha₃
q filios generauit. Et Hiero.xxxij.q.iiij. Quis
ignoꝛet ſub alta dei diſpoſitiōe oēs retro ſāctos
fuiſſe eiuſdē meriti cuius nūc ſunt xpiani. Quō
antea abꝛahā placuit deo in ꝯiugio: ſic nunc vir
gines placēt in caſtitate: ſeruiuit ille legi ⁊ tpi ſuo:
ſeruiamus ⁊ nos legi ⁊ tpi noſtro: in quos fines ſe
culoꝝ deuenerūt. Nam ſm.b.Tho. meritū ñ ſo
lū penſat᷑ ex genere actus: ſ₃ magis ex aīo opan/
tis. Habuit abꝛahā aīm ſic diſpoſitū: vt paratus
eſſet virginitatē ſeruare: ſi op⁹ eſſet. Et ex h̄ me/
ritū ꝯiugale in ipo equatur merito continentie
v̄ginalis in Joāne: reſpectu quidē p̄mij eſſentia
lis: ñ aūt reſpectu p̄mij accidētalis. Licet ḡ v̄gi/
nitas ſit melioꝛ cōtinētia cōiugali: pōt tñ ꝯiuga
tus nō ſolū eſſe equalis: ſ₃ etiā melioꝛ v̄gine du
plici rōne. Primo videlicet cū ꝯiugatus h₃ aīm
magis paratū ad v̄ginitatē ſeruandā ſi opoꝛteret
q̄₃ ille q actu eſt virgo. Secūdo q₂ foꝛte ille q nō
eſt virgo habet aliquā excellentioꝛē virtutē aut
maioꝛē charitatē. Et ideo non debent ſe ꝑferre
virgines alijs in bonitate. .§.III.

Sed queritur vtrū ſit

excellētiſſima virtutū? Rñdet.b.Tho. vbi ſupra
Excellētiſſimū pōt dici aliqd dupliciᷤ: vno mō
ſm quid. i. ī aliquo genere. Et ſic v̄ginitas dr̄ ex
cellentiſſima virtus in genere caſtitatis q₂ tran
ſcendit caſtitatē vidualē ⁊ ꝯiugalē. Et q₂ caſtita
ti attribuit᷑ decoꝛ ideo virginitati attribuit᷑ ꝑ cō
ſequēs maxima pulchritudo. Vñ.b.Amb. pul/
chritudinē qs pōt maioꝛē eſtimare decoꝛe virgi
nis: q̄ amatur a rege: ꝓbatur a iudice: dedicatur
dño: ꝯſecratur deo. Alio mō dr̄ excellentiſſimū
aliqd ſimpliciter. Et ſic virginitas nō eſt excellē
tiſſima: q₂ finis ſemꝑ excellit id qˀ eſt ad finē: et
quāto aliqd efficacius oꝛdinatur ad fine₃ tanto
melius eſt. Finis aūt ex quo reddit᷑ laudabilis
v̄ginitas: ē vacare rebus diuinis. Et iō virtutes
theologice ⁊ v̄tus religionis quaꝝ actus ē occu
patio circa res diuinas: ſūt excellētioꝛes v̄gini
tate. Siliter etiā vehemētius operātur vt inhe/
reāt deo martyres qui ad hoc poſtponūt ꝓpria₃
vitā: ⁊ viuētes in monaſterijs qui ad hoc poſtpo
nūt ꝓpriā volūtatē: ⁊ oīa que hñt: virgines autē
poſtponūt ad hoc tātū venereas voluptates. Et
ideo ⁊ martyrium ⁊ religionis ingreſſus cū per/
ſeuerātia preferūtur v̄ginitati. Qˀ aūt dicitur de
virginibus Apoc.xiiij. ꝙ ſequūtur agnū quocū
q̄₃ ierit non ex hoc ſequitur vt ſint alijs ſctis per
fectioꝛes. Vel chꝛiſto magis cōfoꝛmes: ſed q₂ ſe/
quūtur agnū chꝛiſtum pluribus mōis q̄₃ alij: q₂
non ſolum in integritate mentis vt alij ſed etia₃
in integritate carnis quod non alij faciūt. Sed
non opoꝛtet ex hoc ꝙ magis de ꝓpinquo chꝛi/
ſtum ſequantur q̄₃ alij ſancti: q₂ alie virtutes in

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

quibus aliquenon virgines excedunt virgines:
aliquos faciũt ꝓpinquius deo inherere. Cãticũ
nouũ qđ cantant ſole virgines: vt dr ibi: eſt gau
diuꝫ ſpeciale qđ hñt de integritate carnis ſerua/
ta. ¶ Virginitas quõ coronatur. poſſideatur: et
dignificatur. Capitulum. viij.

Adducentur regi

virgines poſt eã ꝓxime eius offeren
tur tibi. Loquitur ps. de eccleſia que
vtiqꝫ ē mater ꝛ virgo. Mater quidē oĩum fideli/
um q̃s genuit in baptiſmo per fidem. Virgo per
integritatem mẽtis libera a corruptiõe pc̃ti mor
talis. Vñ apłs. ij. ad Cori. xi. inquit de fidelibus.
Deſpõdi vos vni viro virginē caſtam exhibere
chriſto. Hec igitur ē regina aſtans a dextris dei.
qꝛ in ſtatu electorũ: ꝛ in portiõibus bonis. ſ. vir/
tutũ. In veſtitu deaurato ſapiẽtie vel charitatis.
Circũdata varietate ſtatuũ religionũ rituũ ꝛ pri
uilegioꝝ. Poſt eã vt filie adducerẽtur virgines.
regi dño ieſu chriſto vt ſpõſo eaꝝ. Vñ ꝛ de ſãctis
virginibus canit eccłia. Agnũ ſpõſum virginuꝫ
adoremus dñm ieſũ chriſtũ. Poteſt et iſtud poſt
eam etiam referri ad virginē mariã: que ſola eſt
mater ꝛ virgo ꝛ primiceria: ꝛ ſpeculũ virginum:
que vtiqꝫ poſſidet aureolam virginitatis: qꝛ et ſi
non habuit a carne pugnã ꝓpter religatiõeꝫ vel
extinctiõem fomitis: ꝓpter cuius victoriã. ſ. pug
ne datur aureola: habuit tamen ab hoſte cuius
caput. ſ. principij ſuggeſtionis cõtriuit ſola. Poſt
eã igitur ꝛ principaliorē ſequũtur virgines alie:
et chriſto adducũtur regi. ꝛ ad quãlibet ſanctam
virginē eccłia iſtud adaptat. vbi tria videnda de
virginitate.

¶ Primo quomodo virginitas coronatur.
¶ Secundo quomodo poſſideatur.
¶ Tertio quõ ipa dignificatur. §. I.

Quantum ad primum

dicit apłs. ij. ad Thi. ij. Nõ coronabit̃ niſi qui le/
gitie certauerit. i. ita certet q̄ vincat. vt aũt canit
eccłia. Mũdus caro demonia: diuerſa mouẽt p̄
lia ɔtra nos. Et q̃ntum ad p̄lium carnis: ſicut nõ
coronat̃ aurea que eſt p̄miũ eẽtiale aĩe: niſi q̃s
habuerit victoriã de omni vicio carnali: abſtinē
do ab eo: vel a ꝑpetrato penitẽdo: ita nõ corona/
bit̃ aureola virginitatis q̄ eſt p̄miũ accidentale:
qđ dat̃ i gloria ꝑꝑ excellentē victoriã pugne ex
carne: niſi q̃s liber fuerit a volũtaria corruptio/
ne carnis tẽtatõnes vincẽdo. Q̃uãuis. n. virgini
tas q̃ntum ad eius initiũ ꝛ ſeminariũ. i. inclinatõ
nē naturalē inſit a natura: ſicut ꝛ oĩs virtus: ꝛ
q̃ntum ad materiã remotã q̄ eſt itegritas carnis:
ꝛ materiã ꝓpinquã que eſt in expientia veneree
voluptatis ineſt a natura ꝛ natiuitate: qꝛ omnes
naſcũtur virgines carne ꝛ iexptes voluptate ſm
Pe. de pal. in. iiij. di. xxxiij. Sed q̃ntum ad cõple
mẽtũ actuale vel habituale: ſic v̄ginitas nõ eſt a
natiuitate vel a natura plus q̃ꝫ alie. Nã puer na
tus nõ habet actũ vel habitũ virginitatis plus
q̃ꝫ liberalitatis: ſed hꝫ ſicut alias morales ꝑ acq
ſitionē ꝛ infuſionē. Non. n. quicunqꝫ habet inte
gritatē carnis: cũ venerit ad ãnos pubertatis ſe
eligat in carne incorruptibiliter viuere ſtatim ꝑ
hoc habet habitũ virginitatis. Sed qñ cum hoc
habituali ꝓpoſito freq̄ẽter domauerit motus
carnis: cũ aggrauatur in eo: ſicut nec vidua ſtatĩ
mortuo marito habet habitũ ɔtinentie vidualis
licet eligat ſic viuere. Sed ꝑ frequẽtem domati
onē paſſionum cũ ꝓpoſito: habitũ acquirit: dif/
ferentem ab habitu caſtitatis ɔiugalis: nõ tñ me
retur nomē virtutis ſpecialis: qꝛ non ꝑuenit ad
ꝑfectuꝫ. Eſt igitur ɔtinẽtia vidualis habit9 diffe/
rens a ɔtinentia ɔiugali hñs ſpecialē rõnem bo
ni ꝛ difficultatis: qꝛ quibuſdã eſt facile ꝛ placitũ
in ɔiugio viuere caſte: quibus non eſt facile nec
placitũ viuere vel ɔiugio abſtinere. Sed tñ nõ
eſt virtus ſpãlis: immo caſtitas ē vna v̄tus q̄ mi/
norem gradum habet in mr̃imonio: ꝛ ꝑfecti9 ſal
uatur in viduitate. Similiter caſtitas cõiugalis
nõ ſtatim innaſcitur cũ quis eligit ab aliena ab/
ſtinere: ſed cũ freq̄ẽter de aliena tẽtatus: eligit
ñ acquieſcere. Et ſic de alijs. Et vt dicit Tho. in
iiij. di. xlix. In ɔtinẽdo ſm aliquid maiorem pu/
gnam ſuſtinent virgines: ſm aliq̄d vidue ceteris
paribus. Virginibus. n. ɔcupiſcentiã inflãmat:
ꝛ experiendi deſiderium: quod ex quadã curioſi/
tate procedit: qua etiam fit vt homo libẽtius vi/
deat que nunq̃ꝫ vidit: ꝛ etiam in eis ɔcupiſcenti/
am auget eſtimatio maioris delectationis q̃ꝫ ſit
ſm veritatem ꝛ incõſideratio coꝝ incõmodoꝝ
q̄ delectationi huius adiũgũtur. Et q̃ntum ad h̄
vidue minorē ſuſtinent pugnam: maiorē autem
ꝓpter delectationis memoriã. Et in diuerſ vnũ
alteri ꝑiudicat ſm hominũ diuerſas diſpoſitio/
nes: qꝛ quidã magis mouẽtur hoc: quidam illo.
Quicquid aũt ſit de quãtitate pugne: tñ hoc cer
tũ: q̄ ꝑfectior eſt victoria virginũ q̃ꝫ viduarum
Perfectiſſimũ enim genus victorie ē ꝛ pulcher
rimũ: hoſti nunq̃ꝫ ceſſiſſe. Corona aũt non debe
tur pugne: ſed victorie de pugna. Nõ ergo coro
nabitur niſi ꝛc. Q̃uõ in diuerſis tp̄ibus homĩes
diuerſimode ſe habuerint ad virginitatē ſeruan
dã. Pe. de pal. in. iiij. di. xxxiij. dicit q̄ in ſtatu in
nocentie nõ licuiſſet ɔtinere vſqꝫ ad ſufficienteꝫ
multiplicationē hũani generis: qꝛ tunc erat p̄ce
ptum: creſcite ꝛ multiplicamini. nec tñ peccauit
adam cõtinendo in paradiſo: qꝛ modico tp̄e ibi
fuit. Sed Tho. dicit q̄ poſt multiplicationē ſine
peccato potuiſſet quis eſſe virgo: qꝛ tunc ꝑfere/
batur ɔiugiũ virginitati: qui habebat puritateꝫ
cũ fecunditate. Fuiſſet autē ɔtra rõnem eligere
minus bonũ ꝛ ipſi nõ erant facturi ɔtra rõnem.
Ergo ſi ɔtinuiſſet ɔtra finē matrimonij et pacis
peccaſſet. Semp etiã fuiſſet multiplicatio neceſ/
ſaria: qꝛ nõ videbatur ꝓbabile q̄ parentes p̄mi

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

retardarentur a gloria vſqꝫ ad finē mundi: cum ſolū peccatū ſit cā retardatōnis vt originale vel actuale. Vñ primis parētibus trāſlatis in glām oportebat ſucceſſores vacare gñationi: ſicut primi vacauerūt. Tpe vero nature lapſe. ſ. tpe legis nature fuit virginitas licita: mltiplicato genere hūano. Sed ſemꝑ ante euangelium melius erat ɔiugiū: niſi vbi ſpecialiter aliud reuelabatꝰ. In puulis aūt erat virginitas carnis ñ mentis. Tpe aūt nature lapſe ante multiplicationē fuit in ꝑcepto ꝓhibitio. Nec tñ abel peccauit virgo moriens: qꝛ adhuc iuuenis erat: nec aptus cōiugio qñ mortuus fuit. Nā nec chaym libidinoſus adhuc generauerat. Fuit tñ abel mortuꝰ virgo carne ſed nō mente: qꝛ tūc non erat tpꝰ virginitatis niſi qs dicat ꝙ deus pſcius mortis eius ſibi inſpirauit ꝟginitatē: vt caput eccľe primū hr̄et virginitatē ꝛ ſic haberet aureolā virginitatis. Sed poſt multiplicationē licuit: non tñ habemus exēplū nec in enoch qui ꝑ coitum generans: ꝛ ꝑ coitū genitus eſt: nec in alio forte de melchiſedech. Sed ſi fuit Sen filius noe: vt dicūt hebrei non fuit virgo. Tpe ꝟo legis ſcripte ſciendū: ꝙ licuit ſeruare virginitatē: qꝛ iam filij iſrľ multiplicati creuerant nimis: vt arena maris: nō tñ laudabatur: imo filia iepte fleuit virginitatē. Et maledictus erat nō relinquens ſemē: maledictione obprobrij tpalis niſi ɔſilio ſpūs ſancti vt helyas ñ ꝑ coitum generans. Et Hieremias virginitate ſua virū euangelicum xp̄i eccleſie dedicans ſm̄ Hiero. Sꝫ apud gentiles error increbuerat qa dederat eos deus ī reprobū ſenſū vt licita reputarent illicita ꝛ econtra: vt fornicationē eſſe licitā. Plato ꝟo ſanctificauit ſe: nō qꝛ reputaret virginitatē illicitā: vñ nec deſeruit eā: ſꝫ vt ſatiſfaceret plebi. nā opinio fuit apud phōs ꝓpter ſcādalum vitandū facere multa: que ſciebant ñ eſſe faciēda: ſicut adorabant idola q̄uis ſcirent nihil eſſe ne lapidarentur: ſicut pitagoras apud athenas reus hītus eſt qꝛ vocauit lapidē ignē ardētem. Ipſi enim neſciebant aliā vitam: ꝛ ꝓpter h̄ nimis timebāt ꝑdere iſtam. Tpe vero euāgelij ſēper licuit ꝛ licebit tenere virginitatē. Cuius ꝓmiceria ꝟginitatis ꝟgo maria fuit. Vñ in ps. Adducētur regi virgines poſt eam. Tpe etiam glorie erunt oēs virgines: qꝛ. ſ. nec nubēt nec nubentꝰ imo tpe gratie vt res melior cadit ſub ɔſilio ſm̄ illud. i. ad Corin. vij. ſm̄ Pe. de pal. vbi ſupra de virginibus ꝓceptū dñi non habeo: ɔſiliū aūt do. Qđ ɔſiliū Jo. euangeliſta ſeruauit: cū vxorem ꝑ quā iam ī domū traducta nuptias fecerat vt habetur Jo. ij. intactā dimiſit ꝛ virgo ꝑmanſit: priuilegio amoris a xp̄o dilectus. Hāc Joſeph ſpōſus marie ſeruauit: vt dicit Aug. ꝛ vouit cū maria ſponſa ſua. xxvij. q. i. §. beata. Et vas electionis virgo fuit vnde dicebat. i. ad Corin. vij. volo omnes eſſe ſicut me. ſ. virgines. Sꝫ vnuſquiſqꝫ hꝫ ꝓpriū donū ex deo: chriſtus etiā habuit. Vñ Canti. Ego flos campi ꝛ liliū ɔuallium. Notandū etiā ꝙ virginitas ē per infuſionē ſicut ꝛ alie virtutes morales. Et ſatis videtur ꝙ ex ſpeciali grā Jo. bap. ꝛ beata virgo: ꝛ Hieremias in vtero ꝑ ſanctificationē receꝑūt virtutem virginitatis quā erant ſeruaturi. Sed de baptiſmo flaminis ꝛ ſanguinis in quibus nō ſolū infunduntꝰ neceſſaria ad ſalutē: ſed ꝛ oīa ꝑfectiua: in qbus nō eſt obex in recipiēte: vt remiſſio culpe venialis ꝛ pene. Videtur ꝙ in puulis in qbus nullus ē obex infūditur virginitas ꝛ in innocētibus: non tñ ꝙ debeatur eis aureola: qꝛ illa reſpicit actū ꝛ non habitū. De adultis aūt videtur: ꝙ deus ſua liberalitate infundat omni hoī id ad qđ ſe diſponit: vñ qui cū ꝓpoſito ꝟginitatis venit ad baptiſmū vel aliud ſacr̄m: recipit habitū virginitatis: ſicut ꝛ ceteras virtutes. Quia enim in omni ſacr̄o noue legis infūditur non ſolū id qđ eſt neceſſariū ad ſalutem: ſed etiam quod eſt vtile ſm̄ capacitatem ꝛ diſpoſitionem digne recipientis. Inde eſt ꝙ recipiens ſacramētum noue legis: non cōtrarium virginitati: qđ dico ꝓpter matrimoniū: recipit omnem virtutem ad quam eſt diſpoſitus ꝛ cuius eſt capax. Si autem eſt corruptus mēte et corpore q̄uis peniteat: nō eſt capax virginitatis que repari non poteſt. Sed ſi non eſt corruptus niſi mente: ꝛ penitens ꝓponēs perpetuo ɔtinere tunc recipit: hec Pe. ¶ Notandū eſt aūt vt dicit idem Pe. ꝙ tho. in ſcripto tenet votū de eſſētia virginitatis non eſſe. ¶ In sūma vero. 2ª 2ᵉ. videtur dicere oppoſitū. Sicut enim ſeruare caſtitatem: paupꝫtatem ſine voto: vt nouitius ñ faceret religioſum: ſic virginitas ſine voto nō daret aureolam: ſed contra qꝛ licet ꝓpoſitum nubēdi impediret: q̄uis ꝓponeret non illicite corrumpi: tñ firmum ꝓpoſitum ꝑpetuo continendi etiam ſine voto facit virtutē virginitatis nec votum trahit ad aliam virtutē q̄ȝ ad ſuam. ſ. latriam: alꝰ agerꝫ vltra ſpēm. Vñ bene concedo: ꝙ votum ñ facit de actu nō virtuoſo virtuoſū: ꝛ ꝙ actum trahit ad altiorem virtutē non in eodē genere ſed alio ſicut votū trahit ieiuniū ad altiorem virtutē: q̄ȝ ſit abſtinentia vel ſobrietas: ſꝫ hoc nō eſt in genere tēꝑantie: ſed iuſticie. Vñ votum non facit ieiunium eſſe ſpecialem virtutē: dum trahit ad latriam: ſic et in ꝓpoſito. Et ſi virginitas haberet ex voto rationē virtutis: non eſſꝫ ſpēs temperātie ſe habens ad caſtitatē ſicut magnificētia ad liberalitatē. Sed ſolū eſſet actus caſtitatis elicitiue ꝛ nō imꝑatiue: quare ſic ſe habet virginitas ad caſtitatē ſicut magnificentia ad liberalitatē. Sed illa eſt ſpālis virtus: ñ ex hoc ꝙ vota ſꝫ ſolū quia habet ſpecialem difficultatem ꝛ bonitatem: ergo ꝛc̄. Ad argumētum dicendum ꝙ ñ eſt ſimile: quia ad religionē non ſufficit firmitas ꝓpoſiti ſed reqꝛitur firmitas facti: ꝛ religio noīat ſtatū ad quē reqꝛitꝰ imobilitas facti ꝛ ꝑ cōſeqñs voti. Sꝫ ad rōnem virtutis ñ reqꝛitꝰ imobilitas

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

facti: cum quis poſſit a vera virtute decidere: et mutari ꝺ vere virtuoſo in vere vicioſū. Et ideo ſi virginitas diceret ſtatū nō habitū: poſſet videri ꝙ regretur votū: ſed ſi dicat habituꝫ virtutis ſpūalis: n requiritur votū quocunqꝫ. Ad firmitatē etiā in religione regritur votū ſolemne: in virginitate ſufficit ſaltim ſimplex. Vñ qꝺ Augu. dicat in diffinitione. ſ. de voto ponit hꝫ ñ ꝙ ſit de neceſſitate ꝟginitatis: ſꝫ eſt de ꝑfectione qꝛ deſpōſata xp̄o per votum eſt ꝑfectioꝛ. .§. II.

Quantum ad ſecūduꝫ

ſ. quō poſſideatur ꝟginitatis ꝟtus. Sciendū ꝙ multis mōis. vñ dicit ps. Adducent̄ ꝛc. Et p̄mo pꝫ ꝙ adducat̄ ad hoc a deo iſpirāte ꝛ principali agente. Sap. viij. Nō poſſum eſſe ꝯtinēs niſi tu dederis: tu. ſ. deus. Secūdo opoꝛtet ꝙ adducat̄ ad hoc a rōne: iſtud ꝓpoſitū firmiter eligēte ꝛ ꝑpetuo. Qꝺ pꝫ ex diffinitione dū dr̄: ꝙ virginitas ē in carne coꝛꝛuptibili ꝑpetue incoꝛꝛuptiōis meditatio. i. ꝓpoſitū ꝑpetuo abſtinēdi a delectatione venerea: nec expta. Vñ virgines coꝛpe q̄ intēdunt tp̄e ſuo nubere nō hn̄t habitū ꝟginitatis: nec aureolā nec puuli: q̄ licet nō cogitet de nubēdo: non tñ p̄nt hr̄e ꝓpoſituꝫ ꝯtinendi. Eunuchi etiā vel frigidi: ſi intēderent experiri delectatione venerea ꝑ m̄rimoniū vꝉ aliū moduꝫ ſi poſſēt nō hn̄t habitū hi⁹ virtutis nec aureolā. Sꝫ ſi intendūt ab hi⁹ abſtinere: ſi etiā poſſēt vtrūqꝫ hn̄t: ſicut credi pōt de Eunuchis quos fecit nabuchodonoſoꝛ. ſ. Daniele ꝛ ſocijs ei⁹. Dañ. i. Et de nerone ꝛ achileo eunuchis q̄ perſuaſerūt domicille virginitatē. Tertio opoꝛꝫ ꝙ adducātur ad hoc a recta rōne. ſ. ꝓpter deū non ꝓpter mūdi laudē aut ꝓpter honoꝛē idoloꝝ: ſicut virgines dee veſte. Vñ virgines quinqꝫ q̄ non ſūpſerūt oleū in lampadibus deſignās charitatē dī in coꝛdibus excluſe ſunt a ſponſo ꝛ clauſa ē eis ianua. Mat. xxv. Quarto opoꝛtet ꝙ adducat̄ ꝑ vias aliquarū virtutū vt hūilitat̄. Amb. decet vt virgo q̄̄to caſtioꝛ tanto humilioꝛ. Vñ ꝺ quodā ſancto viro legit̄: ꝙ vſqꝫ ad ſexageſimū ſue etatis annū ſeruans virginitatē: elatus in ſupbiam eam ꝑdidit. Quinto opoꝛtet vt adducātur ꝑ viam ſobrietatis qꝛ ſm Bern. In delicijs piclitat̄ caſtitas: ꝓpt̄ qꝺ apl̄s vt virgo ꝑſeueraret. Caſtigo: ait coꝛpus meū ꝛ in ſeruitutē redigo. i. Coꝛin. ix. Per viam modeſtie. ſ. cauēdo ſe a viſu ꝛ auditu ꝛ diſcurſu vanis: nō curſitare ꝑ alienas domos: ñ aliquos in publico miſcere ſmōes. Quō aūt ꝑdatur virginitas dicetur in vltimo. .§. II.

Quantum adtertium

ſ. quō virginitas ꝯmēdatur ꝛ q̄̄tum: oñditur dū dr̄ reg. Adducunt̄ vere ꝛ veri ꝟgines regi. ſ. dn̄o ieſu xp̄o q̄ eſt rex regū: vt ſint ſponſe eius. Magna dignitas iſta. Vñ beata Agnes dicebat Ipſi ſū deſponſata. ſ. xp̄o. Et nobilitatem ſponſi huius oñdit dicens vt refert Amb. in li. de virginitate. Cui angeli ſeruiūt. Cuius pulchꝛitudineꝫ ſol ꝛ luna miratur. i. mirabilē oñdunt. Cui⁹ mater virgo ē. Cuius pater feminā neſcit. Cui⁹ poteſtas celſioꝛ: aſpectus pulchꝛioꝛ: amoꝛ ſuauioꝛ: ꝛ oī grā elegantioꝛ. Cui⁹ opes nunqꝫ marceſcūt nunqꝫ decreſcūt. Et de oꝛnamētis ab eo collatis ſubdit. Induit me dn̄s ciclade ꝛ clamide auro texta. ſ. ſapiētie vel dilectiōis. Et immēſis monilibus decoꝛauit me. ſ. virtutū. Anulo ſuo. ſ. fidei ſubarrauit me: ꝛ coꝛōauit me. ſ. coꝛona ſpei eternoꝝ. Tradidit aurib⁹ meis ineſtimabiles margaritas. ſ. verboꝝ ſacre doctrine. Mel ꝛ lac ab oꝛe ei⁹ ſuſcepi. ſ. dulcedis ſpūalis ꝛ puritatis ꝑ inſpirātione. Sanguis ei⁹ oꝛnauit genas meas. i. paſſio ei⁹ indux: t ad opa patie: q̄ maxime oñdūt ruboꝛē ſanctitatis. Poſuit ſignū in faciē meā nullū ꝑt̄ eū amatoꝛē admittā: in q̄̄tum. ſ. dedit faciē rectā ad celū: vt ip̄m ꝯtempler: ꝛ affectum ad eū dirigam: ꝛ nō ad terrena reſpiciā: verba ſunt Ambꝛoſij. Speculū dedit vniuerſitatē creaturaꝝ quo pōt intueri pulchꝛitudinē: ñ ſolū ſpōſi: ſed ꝛ ſua: cū oīa ꝓpter ipſam fecerit ꝛ oīa in ipſo repiant̄. Cingulū tꝑantie: amictū ſeu veſtitū prudentie. Huic ergo regi tā nobili adducētur vere ꝟgines vt ſpōſe ei⁹. Et licet ꝟginitas ñ ſit ſimpliciter excellētioꝛ oībus alijs ꝟtutib⁹: qꝛ ñ maioꝛ theologicis nec prudētia: iuſticia vel foꝛtitudīe: vel hūilitate. Et tñ p̄cipua in gn̄e tꝑantie: ꝛ multū ꝯmēdabilis in ꝑeminētia ex ſex q̄ ponit Pe. de pal. in. iiij. di. xxxiij. Et p̄mo quo ad p̄miū accidētale qꝺ dr̄ aureola: qꝛ nulli pti tꝑantie debet̄ fruct⁹ nec aureola niſi caſtitati: nec aureola ꝛ fructus centeſim⁹ niſi ꝟginitati ſoli. Vñ dr̄ Apoc. xiiij. Nō nēo poterat cantare canticū illud nouū: niſi illa centū quadragintaq̄̄tuoꝛ milia q̄ virgines ꝑmanſerūt. Canticū illud aureola. i. quoddā canticū ſpūale qꝺ hn̄t virgines: qꝺ ñ p̄nt hr̄e alij ſancti nō virgines: ꝛ ſi maius p̄miū eſſentiale hēant. Secūdo quo ad ſciam: qꝛ maxime diſponit ad acquiſitionē ſcīe ꝛ ſapie. Vñ ꝛ Jo. euan. ꝟgo magnā de diuinis ꝑ ceteris habuit cognitionē vt ꝺ verbo dei. Tertio quo ad pulchꝛitudinē ſpūalem Nō ex eo tñ ꝙ paſſiones cōcupiſcibiles ſūt cōmunes nobis ꝛ brut: qꝛ ſimiliter ꝛ paſſiōes iraſcibiles ſūt cōes nobis ꝛ brutis: ſicut eē furibūdum in cane ꝛ vindicatiuū in leone: ſꝫ qꝛ magis abſoꝛbet iudiciū rōnis q̄ eſt pulchꝛitudo hoīs in qua ē imago dei. Quarto quo ad ſimilitudineꝫ in pluribus: qꝛ. ſ. hi ſequūtur agnū. ſ. xp̄m quocūqꝫ ierit: integri. ſ. coꝛpe ꝛ mente ſicut xp̄us. Et incoꝛꝛuptio facit ꝓximū deo: vt dr̄ in li. ſapiētie ſ. mente ꝛ coꝛpe ꝛ deus incoꝛꝛuptibilis ē. Quinto quo ad ſimultatē: qꝛ iſta ꝟtus ñ eſt ſine alijs: ſed bñ econuerſo. Poteſt enim q̄s habere virtutes alias ſine iſta: ſicut habuit petrus apl̄s coniugatus: ꝛ cū dicitur virtutes oēs eſſe ꝯnexas ſm magiſtruꝫ. in. iij. ſen. intelligit̄ vel de virtutibus

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

neceſſarijs ad ſalutem: qualis iſta ñ eſt: ſicut nec
magnificẽtia. Uel q̃ ſũt ↄnexe in radice charita
tis cũ iſto ꝓpoſito: vt ſi eẽt a deo ꝓceptũ ſeruare
virginitatẽ: ⁊ nõdũ fregiſſet: obediret eã ſeruan
do. Sexto q̃ ad raritatẽ. Apoc. xiiij. vidi turbam
magnã quã nemo dinumerare poterat. ſ. ſancto
rũ. Ponit̃ aũt ibi numerus determinat⁹ ꝟginũ
q꞉ centũ q̃draginta q̃tuor milia: q. virgines ꝑmã
ſerũt: ꝑ indeterminato tñ ponit̃: q꞉ plures ſunt.
Et huius rõ eſt: q꞉ ꝟtus iſta ñ põt recuperari amiſ
ſa materialiter. Et ſi amiſſa quo ad mentẽ ſolũ
repetur ꝑ penitentiam. alia autem reparantur per
penitentiam. Tum etiã quia difficilior ad ſeruã
dũ: ibi. n. frequẽs pugna ⁊ rara victoria. Omne
rarũ carum. Quãuis. n. aliqui ꝑ accidens magis
tentẽtur de gula. alij ꝺ alijs vicijs q̃ꝫ de luxuria
ſm qualitatẽ ↄplexionis vel dei diſpẽſatione: tñ
ꝑ ſe loq̃ndo maior cõiter ẽ tentatio luxurie. Rõ
põt eſſe: q꞉ natura magis intẽdit ad ↄſecrationẽ
ſpẽi q̃ꝫ indiuidui cui indiuiduo ꝓuidet̃ ſatiſfaci
endo gule vel alijs vicijs. Nec obſtat q̃ natura
prius retinet neceſſaria ad nutritiuã ⁊ augmen
tatiuã: q̃ꝫ tranſmittat ad generatiuã: q꞉ hoc ñ eſt
q̃ſi magis ſit ſolicita de indiuiduo: q̃ꝫ de ſpecie:
imo ecõuerſo. Sꝫ q꞉ aliter ñ ageret indiuidũ ad
ſeruãdum ſpẽm: niſi ipm idiuiduũ ↄſiſteret. Uñ
qꝺ eſt ꝓprius in intẽtione ẽ poſterius in genera
tione. Sꝫ hoc eſt q꞉ virtuoſi min⁹ ſtudẽt ſobrie
tati q̃ꝫ caſtitati: ⁊ ꝓpter exercitiũ ſit facile qꝺ i ex
perto eſt difficile. Rõ aũt quare magis virtuoſi
ſtudent caſtitati q̃ꝫ ſobrietati ẽ: q꞉ caſtitas ñ amit
tit̃ ſine mortali. Põt aũt deficere a ſobrietate ꝑ
venialia: q꞉ iſta ↄſiſtit in medio qꝺ eſt latũ: iſta. ſ.
caſtitas in extremo qꝺ eſt indiuiſibile. §. IIII.

De voluntaria et irre

cuperabili amiſſione virginitatis. Pe. de pal. in
iiij. di. xxxiij. ſic ait. Mulier perdit virginitatem
ꝑ hoc q̃ corrũpitur mente ⁊ corpe: altero de tri
bus modis: puta ꝑ hoc q̃ ſolum clauſtra frãgũ
tur ſibi voluntarie etiam ſi nõ ſeminaret nec ſe
men recipet. Nam ↄcupiſcẽtia ſpadonis deflo
rauit virginẽ: vt ſcribitur q̃ licet nõ poſſet ſemi
nare poterat tñ clauſtra infringere. Secũdo mõ
ꝑ ſeminis virilis voluntariã ſuſceptionem: q꞉ ſi
ita recipet ſaluo clauſtro ſicut mẽſtruum emittit
nec ſeminaret: nihilominus ꝟgo non eſſet: q꞉ ſic
poſſet ↄcipe: puta ſi q꞉ ↄgnoſceret virginẽ volũ
tariam in hoc circa clauſtra pudoris: ⁊ ſemẽ ad
matricẽ attraheretur. Pregnãtem. n. ꝑ naturaꝫ
nullus diceret virginẽ: ⁊ tñ mulieres alique cõ
cipiũt que non ſeminãt. Tertio ſi ex vehemẽtia
ardoris ſine fractione clauſtri ipa ſeminat: puta
volũtarie cogitãs de ↄmixtione turpi: ⁊ h̃ abſqꝫ
cõmixtione cũ alio. Et talis que corrũpit ſeipaꝫ
vel ab alia muliere volũtarie corrupta: nõ debꝫ
inter virgines ↄſecrari: etiã ad tollendũ ſcanda
lũ, q꞉ non eſt virgo. Et de hoc in ſcꝺa pte de ſcã
dalo. ti. vij. c. iiij. Non tñ faceret bigamũ virum:
cum quo ↄtraheret poſt matrimoniũ. ¶ De cor
ruptione aũt inuolũtaria ſciendũ q̃ ñ ꝑditur vir
ginitas: ꝑ quãcunqꝫ corruptionẽ inuolũtariam
corpis etiã triplicẽ in muliere. Uñ quãdo oppri
mitur ⁊ frãguntur clauſtra pudoris ⁊ ſemẽ viri
recipitur etiã ſi inde concipiat ⁊ pariat. Item nec
ꝑ ꝓpriam ſeminationẽ q̃ non ꝓcedit ex cõſen
ſu nec acceptatur a ↄſenſu: q̃ñ habetur iudiciuꝫ
rõnis. Uidetur etiã aliquibus q̃ cuꝫ virginitas
mentis reſpiciat futuꝝ: ſi quis ↄplaceat ſibi in ꝑ
terita pollutione: que ñ ex electione ꝓceſſit vir
ginitas nõ perditur corpe: ſed mẽte tñ. Pro tũc
enim non ꝑditur corpe: q꞉ illa corruptio tranſijt
prius aũt non fuit ꝑdita: q꞉ cõſenſus defuit. Re
quiritur ergo q̃ ↄſenſus precedat: vt ſi ſentiens
ſe calefactũ obdormiꝫ vt pollueretur ⁊ mulier
vt opprimeret̃. Uel requiritur q̃ ↄcurrat ↄſẽſus
ſ. pro tpe quo poteſt ↄtradicere. Nam durãte ſe
minatione nõ habet iudiciũ rõnis. Et mulier q̃
opprimitur: ſi ſuſcipiẽdo ſemen vel al̃s quando
cunqꝫ conſentiat: niſi eo ſolo tpe quo᷑ inuite exci
tata ſeminat: quando ſine culpa ſua careat iudi
cio rõnis: perdit virginitatẽ ⁊ non al̃s. Unde di
xit. Lucia nõ corrũpitur corpus niſi de cõſenſu
mentis. ſ. quo ad peccatũ vel amiſſionẽ virgini
tatis. Nam ſi me inuitã feceris violare: caſtitas
mihi duplicabit̃ ad coronaꝫ. xxxij. q. v. §. i. Talis
tñ non cõſecraretur inter virgines: ⁊ hoc ꝓpter
dubiũ retinentie ↄſenſus: vt. xxxij. q. v. Ille aũt
etiam quia nõ poteſt ſignificare integritatẽ ſpon
ſe chriſti. ſ. eccleſie: cũ corrupta corpaliter ſit ⁊ nõ
ĩtegra ⁊ ſi virgo. Et cuicũqꝫ nuberet faceret ipm
bigamum: quia diuiſit carnẽ in plures. Itẽ no
ta q̃ integritas carnis in experiẽtia voluptatis
⁊ electio actualis: ꝑ violentiam demonis vel ho
minis infirmitatẽ vel ſõnum: ⁊ hu⁹ perdi poteſt.
Sꝫ per hoc ñ perditur virtus ꝟginitatis. Unde
bene põt eſſe pater virgo per ſemen emiſſum a
dormiente demone ſuccubo recipiẽte: ⁊ poſtea ꝑ
eundẽ domonem incubũ factum tranſfuſum in
feminam: cum etiã ſuſcipiendo ſemen virile ſal
uo clauſtro mulier poſſit concipere. Sed in par
tu, perdet integritatẽ: ſed virginitatis virtutẽ re
tinebit pater predictus: ⁊ vi etiã oppreſſa pariẽs
⁊ aureolam etiam vterqꝫ habebit. Unde in Cro
nica martiniana legitur ꝺ merlino: q̃ fuit filius
diaboli: quia. ſ. conceptus ꝑ monialem ex demo
ne ſuccubo ⁊ incubo ipſius. Et de antichriſto ali
qui dicunt: q̃ ſimili modo concipietur. Unde di
cit apoſtolus eum filiũ perditionis. Quãuis au
tem quidam dicũt virginitatẽ ſtatũ dicere opor
tere nõ virtutem ſpecialem: tñ ↄmunior opinio
eſt q̃ ſit virtus ſpecialis: qua ãmiſſa ſemel nõ re
cuperatur. Unde Hiero. cum poſſit oĩa deus
virginem non poſſit ſuſcitare poſt ruinam: valet
quidem liberare de pena ſed nõ valet coronare
corruptam. xxxij. q. v. Si paulus.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Clementia quid ſit: ⁊ in quo ↄſiſtat. c. ix.

DE clementia con/
ſeq̄ter videndum eſt: hanc diffinit
Tullius in. ij. rheto. Clementia ē per
quā animus ↄcitatus in odiū alicuius benigni
tate retinetur. Pro cuius declaratione dicit. b.
Tho. 2ᵃ 2ᵉ. q. clvij. ꝙ affectus hoīs inclinatur ad
minorationē eoꝝ que ꝑ ſe homini n̄ placent. Ex
hoc aūt ꝙ aliqs amat aliquē: ↄuenit ꝙ non pla
cet ei ꝑ ſe pena eius: ſed ſolū in ordine ad aliud:
puta in ordine ad iuſticiā vel ad correctionē eiꝰ
qui punitur. Et iō ex amore ꝓuenit: ꝙ aliqs ſit
ꝓmptus ad diminuendū penas: qḋ pertinet ad
clementiā: ⁊ ex odio impeditur talis diminutio:
⁊ ꝓpter hoc Tullius dicit ꝙ animus ↄcitatus in
odiū. ſ. ad grauius puniendū: ꝑ clementiā retine
tur: ne. ſ. acriorē inferat penā. Nō ꝙ clemētia ſit
odij moderatiua: ſed pene. Māſuetudo aūt mo
deraẛ iram: vn̄ odium naſcitur. Crudelitas aūt
opponitur ei ꝑ exceſſum. vn̄ dicit Sen̄. in lib. de
clementia. ꝙ crudeles vocātur qui cām punien
di hn̄t: modū nō habent. Qui aūt in penis hoīm
delectantur ꝓpter ſe: etiā ſine cauſa: ſeui vel feri
dicūtur. Q aūt ſit virtus ꝓbatur ſic. Virtꝰ mo/
ralis cōſiſtit in hoc ꝙ appetitus rōi ſubdatur vt
dr̄ in. i. ethi. hoc aūt ſeruatur in clemētia. Nam
in diminuēdo penas clemens aſpicit ad rōnem
vt dicit Sen̄. qn̄ debꝫ ⁊ in quibus oportet dimi
nuit penas ⁊ nō inferūtur ſine cā. Vn̄ Sen̄. Cle/
mentia hoc primum pſtat: vt quos dimittit nihil
aliud eos pati debuiſſe ꝓnūciat. Seueritas aūt
eſt inflictiua penaꝝ ſm legē. Clemētia aūt dimi/
nuit de pena que eſſet debita ſm legē ↄmunem
⁊ hoc ꝓpter aliqua ꝑticularia ↄſiderata: iuſte tn̄
quaſi decernēs non eſſe magis puniēdū ſm in/
tentionē legiſlatoris: lꝫ non ſm verba. ipa tn̄ di/
minutio penaꝝ legis magis ſpectat ad equitatē
q̄ iudicat ſm intentionē legiſlatoris: n̄ ſm legis
verba. Sꝫ clemētia moderaẛ affectū animi vt n̄
vtatur ſua ptāte in inflictōne penaꝝ. Habet aūt
clemētia quandā excellentiā inter virtutē ſicut
⁊ māſuetudo ſm gd. Nam in q̄ꝫtuꝫ diminuit pe/
nas: maxime videẛ accedere ad charitatem: q̄ ē
maxima virtutū: ꝑ quam bona ꝓximo opamur
⁊ mala īpendimus. Hiero. Qui clementiā nō hꝫ
nec indutus ē viſcera miſericordie ⁊ lachrima/
rū: q̄ꝫuis ſpūalis ſit nō adimplet legē: vt di. lxx
xvi. Qui clementiam. .§. I.

Clementia licet omni/

bus vtilis ſit: neceſſaria p̄cipue eſt principibus.
Et ad hāc multa inducunt exempla ſm Guil. in
ſū. vir. Primū eſt exemplū ſūmi p̄ncipis dei
Sap. xi. Parcis oībus: qm̄ tua ſunt. Heſter. xiij.
Scripſit l̄ris ſuis miſſis ꝑ orbē aſſuerus. No/
lui poteſtatis abuti magnitudine: ſed clementia
et bonitate gubernare ſubiectos. Aſſuerus in/
terꝑtatur beatitudo: ⁊ ſignificat deū. Virga etiā
eius extenta erat ſignū clementie. Heſt. iiij. Hie
ro. cui diuinitatis natura clemēs eſt ⁊ pia magiſ
q̄ꝫ ad miſericordiā q̄ꝫ ad vindictam prona: ſi qs
cōuerſus fuerit ad penitētiam: cito a miſericor/
de iudice veniam impetrabit: de pe. diſ. i. Se/
cundū eſt exemplū creaturarū inferiorū vt apū
Sen̄. Iracūdiſſime ac ꝓ captu corporis pugnā
tiſſime ſunt apes: et aculeum in vulnere relin/
quūt: rex iꝑe ſine aculeo eſt. Voluit ipm natura
nec ſeuū eſſe: nec vltorē: exemplū hoc regibus
oīnibus ingens pudeat ab exiguis animalibus
nō trahere mores. Tertiū eſt naturalis nobi/
litas animoꝝ qui regendi ſūt. Sen̄. Remiſſius
imperāti melius paretur. iij. Reg. xx. Reges do
mus iſrael clementes ſunt. Quartū eſt qꝛ cle
mentia congruit nature hūane: eius aūt contra
rium. ſ. crudelitas eſt ꝓprium feraꝝ. Sen̄. Quid
iſtud delectari ſono cathenaꝝ: multū ſanguinē
fundere: terrere aſpectu ſuo: que alia vita eēt q̄ꝫ
ſi leones vrſiq̄ꝫ regnarēt. In archa dn̄i q̄ ſignifi/
cat mētem rectoris: erat non ſolū virga ſeuerita
tis: ſed etiā māna dulcedinis ⁊ clemētie ſignatia
Quintū eſt p̄cioſitas ſanguinis hūani. Sen̄.
Clementia ſanguini alieno ſicut ſuo pcit. Greg.
naçā. ad imꝑatorem. Gladiꝰ tibi datus ē a deo:
non tā vt opereris: q̄ꝫ vt cōmineris. Principi ec
cleſie dictū eſt ↄuertere gladium tuū in vaginā
Math. xxvi. Sextū eſt finis ꝓpter quē ſunt
ↄſtituti principes: vt. ſ. medeātur generi hūano.
Sen̄. Non minꝰ principi ſunt turpia multa ſup
plicia: q̄ꝫ medico multa funera. ij. ad Cori. x. Po
teſtatē nobis dedit deus in edificationē n̄ in de
ſtructionē. Septimū eſt qꝛ crudelitas contra
ria ei hoſtes multiplicat. Sen̄. voluntas aūt ſeuiē
di oportet anteq̄ꝫ cauſa deficiat: aliogn quemad
modū preciſe arbores plurimis ramulis pullu
lant: ita regia crudelitas auget numeꝝ inimicoꝝ
Octauū eſt qꝛ pſtat ſecuritatē principi. ꝓuer.
xi. Clementia prepabit vitā. Sen̄. non ē opus la
tera mōtium abſcindere multiplicibꝰ muris tur
ribuſq̄ꝫ ſepire: ſaluū regem in aperto clementia
preſtabit. Nonū eſt qꝛ regnū roborat. ꝓuer.
xx. Miſericordia ⁊ veritas cuſtodiūt regē: ⁊ cle
mentia roboraẛ tronus eius. Et ſm. b. Tho. Mi
ſericordia ⁊ pietas ↄueniunt cū clementia ⁊ mā
ſuetudine: in q̄ꝫtum ↄcurrunt ad eundē effectū:
qui eſt ꝓhibere mala ꝓximoꝝ. Differūt tn̄ q̄ꝫtum
ad motiuum. Nam pietas remouet mala proxi
moꝝ ex reuerētia quam habet ad aliquē ſupe/
riorem deum vel parētem. Miſericordia remo
uet mala alioꝝ: ex h̄ ꝙ in eis ↄtriſtaẛ q̄ſi eſtimās
ad ſe ꝑtinere: qḋ ꝓuenit ex amicitia. Māſuetu/
do in q̄ꝫtū remouet irā incitantē ad malū alioꝝ
Clemētia h̄ facit ex aīmi leuitate in q̄ꝫtū iudicat
equū talē n̄ ampliꝰ puniēdū. Decio bonitatē p̄n
cipis ⁊ ppl̄i ↄſuāt. ꝓuer. xvi. Clementia regis q̄ſi

imberſerotinus. Et Chryſ. dicit ꝙ melius ē do mino reddere rōnem de nimia miſericordia: ꝙ̄ de nimia ſeueritate. xxvi. q. vij. Alligant.

Modeſtia quid ſit: ⁊ quibus cōmendaꝛ. c. x.

Poſt continentiaꝫ

⁊ clemētiam ponit Tul. modeſtiā ꝑtem tꝑantie: ſicut aūt tꝑantia eſt moderatiua coꝝ que difficillimū ē refrenare. ſ. delectationes ciboꝝ ⁊ venereoꝝ: ita modeſtia ē moderatiua coꝝ que in hiˀ mediocriter ſe habent. i. ñ habent tantā difficultatē. Vñ poſt tꝑantiam et moderationē penaꝝ quā facit clemētia: quatuoꝛ relinquūtur modeſtie moderāda. Primū ē motus animi ad aliquā excellentiā: ⁊ hūc moderatꝛ hūilitas. Secundū eſt deſideriū coꝝ que ptinēt ad cognitionē: ⁊ hoc moderat ſtudioſitas. Tertiū eſt qȯ ptinet ad corpales motus ⁊ actiones: vt decēter fiant ⁊ modeſte: tā in his que ſerio: ꝙ̄ in his que ludo agātur. Et ꝙ̄tum ad ea que ptinent ad ludū. i. ſolatiū ponit phūs eutropeliā. Quartū eſt qȯ ptinet ad exterioꝛē apparatū: vt i veſtibus ⁊ hiˀ. ad Phil. iiij. dicit apl's modeſtia veſtra nota ſit oībus hoībus: hec. b. Tho. ❡ Qꝫ circa ꝯpoſitionē exterioꝝ motuū ſit ṽtus: ſupra b. Tho. ſic pbat. 2ᵃ 2ᵉ. q. clxviij. ar. i. Virtus moralis ꝯſiſtit in h̄: ꝙ ea que ſunt hoīs p rōnem ordinātur. Manifeſtū ē aūt ꝙ motus exteriores hominis ſunt p rōnem ordinabiles: qꝛ ad imperiū rōnis exterioꝛa mēbꝛa mouētur. Vñ pꝫ ꝙ circa hoꝝ motuū ordinationē cōſiſtit virtus moralis. Ordinatio aūt hoꝝ motuū attenditur ꝙ̄tum ad duo. Uno mō ſm ꝯueniētiam pſone. Alio modo ſm ꝯueniētiā ad exteriores pſonas negocia ſeu loca. vñ. b. Amb. dicit. i. de offi. Hoc ē pulchritudinē viuēdi tenere: ꝯuenientia cuiqꝫ ſexui ⁊ pſone reddere: ⁊ h̄ oꝛdo geſtoꝝ optimus: h̄ oꝛnatus ad oēm actionē cōmodius. Item qꝛ exterioꝛes motus ſūt ſigna interioꝛis diſpoſitionis: que attēditur circa animi paſſiones: ideo p motus exterioꝛes aliȷ̄ hoīes de nobis iudiciū capiunt: ſm illud Eccl. xix. Ex viſu cognoſcitꝛ vir ⁊ ab occurſu faciei ſenſatus. Et iō moderatio exterioꝝ motuū quodāmō ad aliud oꝛdinatꝛ ſm illȯ Aug. in regła. In oībus motibus vr̄is nihil fiat qȯ cuiꝰ ꝙ̄ offendat aſpectū: ſed qȯ vr̄am deceat ſanctitatē. Et iō moderatio hoꝝ motuum pȯt reduci ad duas ṽtutes: quas phs tāgit in. iiij. ethi. In ꝙ̄tū enim p exterioꝛes motus oꝛdinamur ad alios ptinet hiˀ motuū exterioꝝ oꝛdinatio ad ṽtutē amicitie ſeu ad affabilitatē: q̄ attēditur circa delectationes ⁊ triſtitias q̄ ſunt in ṽbis ⁊ in factis in oꝛdine ad alios cū q̄bus viuit. In ꝙ̄tum ṽo exterioꝛes motus ſūt ſigna interioꝛis diſpoſitionis: ptinet talis ꝯpoſitio motuū exterioꝝ ad ṽtutē veritatis p quā quis talē ſe exhibet exteriˀ: q̄lis eſt interius. Et ꝙ̄uis ex naturali diſpoſitiōe q̄s habeat inclinationē ad hāc vel illā ꝯpoſitionē motuū exterioꝝ: tñ qȯ deeſt nature: pȯt ſuppleri p induſtriā rōnis. b. Amb. in li. de off. Motū natura infoꝛmat. Si q̄d ſane ī natura vicij ē: induſtria emēdetꝛ. Modeſtiā ſic diffinit tul. i. i. rheto. Modeſtia ē p quā pudoꝛ honeſtatis purā ⁊ ſtabilem compat auctem. Pudoꝛ ē tioꝛ turpitudīs vel fuga rei indecētis: declinādo indecētiā in exterioribˀ. Auctas dꝛ h̄ grauitas. Purā dꝛ. i. ñ hn̄s admixtionē ſui ꝯrij. ſ. vilitatis. Stabilis qꝛ ñ ē momētanea talis grauitas ſed pmanēs. .§. I.

De modeſtia igitur

quātum ad tertiū modū ex q̄tuoꝛ ſupradictꝭ. ſ. circa motus ⁊ actus corpales notandū: ꝙ oꝛdinatio interioꝛ q̄ ē cū rō peſt ⁊ appetitū tempat: ē cā exterioꝛis oꝛdiatiōis: ⁊ exterioꝛ geſtˀ ē ſignū interioꝛꝭ diſpoſitōis Eccl. xix. Amictus coꝛpis ⁊ riſus dētiū ⁊ greſſus hoīs enūciat de eo. Et Aug. dicit: ꝙ incōpoſitio coꝛpis q̄litatē indicat mētis: diſt. xli. §. vl. clericus. Sciendū ꝙ modˀ vū modeſtia dꝛ ē tenere decoꝛē in exterioꝛibˀ actibˀ: ⁊ decoꝛ iſte attēditꝛ reſpectu aſpectˀ hoīm. Decoꝝ in hoīe dꝛ qȯ eſt ꝯſentaneū nature. i. rōi naturali. Prio igitꝛ attēdēda eſt q̄litas pſone q̄ aliq̄d agit ⁊ cū q̄ agitꝛ: ⁊ tp̄s ⁊ locus. Aliq̄d. n. ꝯgruit vni pſone qȯ ñ ꝯgruit alteri. Job pmittebat filijs ꝯuiuia facē ad fouendū inuicē beniuolētiā: ⁊ ipe tñ ñ itereat Aliq̄d lꝫ ex eccłam: qȯ ñ lꝫ intra eccłam: vt iudicia facē ⁊ negociatiōes ⁊ hiˀ. Aliq̄d lꝫ vno tp̄e vt venerari ⁊ hiˀ. qȯ ñ licet alio: vt in q̄drageſima. Aliq̄d lꝫ dicere in vna materia: qȯ ñ ē decēs in alia. Tul. vicioſū eſt in re ſeua delicatū īſerre ſermonē. ❡ Itē modeſtia indecētiā cauet in ṽbo: ī riſu: in motu coꝛpis: in mēbꝛoꝝ ſitu: in occupatione vel actu: ī hitu. Et ꝙ̄tū ad ṽba ⁊ riſus ſic dicꝛ Sen. de q̄tuoꝛ virtuti. A ṽbis turpibˀ abſtineto. Sermōes vtiles magis ꝙ̄ facetos ⁊ affabiles ama: rectos potiˀ ꝙ̄ obſecūdātes. Miſcebis interdū ſeriis iocos: ſꝫ tꝑatos. Sꝫ ñ modicˀ rephenſibilis ē riſus ſi pueriliter effuſus: ſi muliebꝛitꝛ factˀ: odibilē facit. Itē riſus ſine cachino. Vox ſine clamoꝛe: īceſſus ſine tumultu: q̄es tibi ñ deſidia erit. Idē nō ſis alioꝝ curioſus ſcrutatoꝛ nec accerbˀ rephenſoꝛ: ſine exꝓbꝛatiōe coꝛreptoꝛ: ita vt ām̄onitionē hilaritate ꝓuenias: ⁊ erroꝛi facile veniā dato. Nec extollas quēꝙ̄ nec deiſtias Regrēti facile rn̄de. Cōtēdēti facile cede. Nec ī iurgia execratiōeſqꝫ deſcēdas. Rari ſmōis ſis: ſꝫ loq̄ntiū patiēs. ❡ Circa motū coꝛpis cauēda ē ⁊ nimia tarditas ⁊ nimia velocitas. Sen. Si ꝯtinēs es ⁊ aīmi ⁊ coꝛpis motˀ obſua: ne idecori ſint. De hiˀ indecētia dꝛ Iſa. iij. Pro eo ꝙ eleuate ſūt filie ſyon extēto collo ⁊c. In occupatiōe attēdēdū ē ad naturā. Ad q̄d. ſ. aliq̄s a naꝛa ſit diſpoſitˀ. Qui. n. debilis ē coꝛpe ⁊ igenioſus ⁊ viuacis mēoꝛie: ñ militiā ſed lr̄arum ſtudium ſectari

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

debet. Attendendū ē ad etatē. Etas.n.adoleſcen tie labore aīmi vel corꝑis exercenda ē:ꝛ auctori tati ſenū ſubijciēda. Dīt.n.adoleſcētes ſenes ve reri:ꝯſilio coꝝ regi:ꝛ exemplo informari. Seni/ bus vō ſūt labores corꝑis minuēdi. Cōſilio dīt alios iuuare ꝛ exēpla imitatiōe digna mīſtrare. Prelati vō eſtiare ſe gerē ꝑſonā ciuitatꝭ. §.II.

De modeſtia ſēſuum

ꝑcipue oculoꝝ. Licet oēs ſenſus debeam⁹ reti nere freno modeſtie: qꝛ vt dꝛ Hiere.ix. Mors aſcendit ꝑ feneſtras noſtras.ſ.ſenſuū ingreſſa ē domos nr̄as. Propter qd̄ ait apls. Mortificate mēbra veſtra que ſūt ſup terrā.i.organa ſenſuū In cuius figurā Joſue quinqꝫ reges affixit cru ci:qꝛ ſenſus qnqꝫ cruci mortificatōnis ſunt ſub mittēdi. Precipue tn̄ hoc fieri oportꝫ circa ocu/ los:nā quanto nobilius ē membꝝ ꝛ viuatioꝛ ſē ſus:qꝛ plures reꝝ drīas apphēdit: tāto magis nociuū ſi nō reguletur rōne. ꝓpħa. Oculus me⁹ depdatus eſt aīam meam. Oculus.n.irritat gu/ lam. Gen.iij. Uidit mulier lignuꝫ q̄ eſſet bonuꝫ ad veſcendū:pulchꝝ viſu ꝛc̄. Incitat cupiditatē. Uñ diabolus oñdit xp̄o oīa regna mūdi vt tem/ ptādo induceret ad auaritiā. Math.iiij. inflam/ mat luxuriā. Eccl.ix. Ne aſpicias in vultū mu/ lieris:ex hoc ꝯcupia enim exardeſcet q̄ſi ignis. Quāto plura ligna ponūtur in igne plus ardet. Alij ſenſus de muliere aliqd apphēdūt: vt au ditus vocē ꝛ hr̄⁹. Sꝫ viſus mlta ſimul:qꝛ ꝛ faciē ꝛ colorē ꝛ ornatū ꝛ geſtū:ꝛ iō plus inflamat. Ex citat ſupbiaꝫ. Dicit.n. Bern.q̄ lucifer vidēs dei filiū equalē patri voluit ei aſſimilari:ꝛ ſupbia du/ ctus:dixit. Similis ero altiſſimo. ſic de bubone fa buloſe dꝛ:q̄ videns bouē in prato ita pinguē et groſſū volēs ei aſſimilari intumuit in tm̄ q̄ cre puit. Ad irā īducit. Math.xviij. vidētes ꝯſerui q̄ fiebant ꝯtriſtati ſūt valde.ſ.p̄ ira. Ad inuidiā ꝓuocat.i. Reg.ij. videbis emulū tuū in templo ī oībus ꝓſperis.ꝛ poſtea ſubdit: vt deficiāt oculi tui.ſ.inuidia ꝛ tabeſcat aīa tua. Accidiā immittit videns.n.piger intemperiē aeris nō vult exire ad agꝝ. Eccs.xi. Qui obſeruat ventū nūqꝫ ſemi/ nat. Uñ dicit xp̄s Lu.xi. Si oculus tu⁹ nequam fuerit:totū corpus tuū tenebroſū erit:qꝛ oēs te/ nebre pctōꝝ ex imodeſtia oculoꝝ. Citius ēt pec/ cat ꝑ oculū:qꝛ in momēto in ictu oculi. vnde de holoferne dꝛ Judith.xiij. qꝛ ſtati captus ē ī aſpe/ ctu eius. Facilius.n.peccat ꝑ oculū:qꝛ facili⁹ pꝫ obiectū oculoꝝ q̄ȝ alioꝝ ſenſuū. Hec hn̄tur in ex poſitione regule.b. Aug. ab hūberto. §.III.

De modeſtia circa lu/

dos ꝛ circa dicta vel facta iocoſa circa que pħs ponit quādā virtutē eſſe:quā noīat eutropoliā noſtra aūt lingua dicere poſſum⁹ iucunditatem vel vrbanitatē. Pro cuius declaratōne ſciendū ſm.b. Tho.2ª 2ᵉ.q.clxviij. q̄ ſicut corpus indigꝫ corꝑali quiete ad refocillationē ſui:qꝛ nō pōt cō tinue corꝑaliter laborare: ꝓpter hoc q̄ hꝫ finitā virtutē:que determiatis laboribus ꝓportionatꝛ. Ita etiam ex pte anime cuius ē virtus finita:ad determinatas opationes ꝓportionatur. Et ideo qñ vltra modū ſuū in aliquas opationes ſe ex/ tendit:laborat:ꝛ ex hoc fatigatur: ꝓſertim qꝛ in opatōnibus anime ſimul etiā laborat corpus in q̄ȝtum.ſ.anima intellectiua vtiꝛ viribus ꝑ orga na corporea opantibus:ſunt aūt bona ſenſibilia ꝯnaturalia hoi. Et ideo qñ aīma vltra ſenſibilia eleuatur opibus rōnis intēta:naſcitur exinde q̄ dam fatigatio aialis:ſiue homo intendat opatio ni rōnis practice:ſiue ſpeculatiue. Magis tamē ſi opibus contēplationis intendit: qꝛ ꝑ hoc ma/ gis a ſenſibus eleuatꝛ:q̄ȝuis in aliqbus opibus rōnis practice:exterioribus forte corꝑis magis fatigetur. In vtriſqꝫ tn̄ tanto magis qs animaliꝛ fatigatꝛ:q̄ȝto magis opibus rōnis intendit: ſicut aūt fatigatio corꝑalis ſoluitur ꝑ corꝑis quieteꝫ ita etiā oportet q̄ fatigatio animalis ſoluatur ꝑ quietē animi. Quies autē animi ē delectatio. Et ideo oportet remediū ꝯtra fatigationē animalē adhibere ꝑ aliquā delectationē:intermiſſa intē tione ad inſiſtendū ſtudio rōnis:ſicut legimus ī collationibus patꝝ de Jo.euā.q̄ cū ſcandaliça retur quidā videns eū ludentē cū diſcipulis: fe cit eū trahere arcū pluries ꝛc̄. Idem legitur de ſancto antho. Et dixerūt q̄ ita animus frāgeretꝛ ſi nunqꝫ a ſua intētione relaxaretur:h⁹ aūt dicta vel facta in qbus non queritꝛ niſi delectatio ani malis:dicūtur ludrica ꝛ iocoſa: ꝛ ideo neceſſe ē interdū talibus vti:quaſi ad quādā animi quie tem:ꝛ hoc eſt qd̄ pħs dicit in.iiij.ethi.q̄ in hꝰ vi/ te ꝯuerſatione quies quedā habetur cum ludo ¶ Circa que tn̄ tria videntur ꝑcipue attendēda Primū ꝛ pꝛīcipale q̄ predicta delectatio n̄ que/ ratur in aliqbus verbis vel factis turpibus vel aꝉs nociuis. Secundū ne totaliter grauitas ani mi reſoluatꝛ. vñ Tul.in li.de offi. Sicut pueris n̄ oēm ludendi licētiam damus:ſed eā q̄ ab ho/ neſtis actibus n̄ ſunt aliena. Sic ī ipo ioco aliqd ꝓbi ingenij lumē eluceſcit. Tertiū quod ē atten dendū ſicut in oībus alijs actionibus hūanis: vt congruāt ꝑſonis:tpibus:ꝛ locis:ꝛ ſm alias de bitas circūſtantias ordinentꝛ:ꝛ ſic circa h⁹ ē vir tus. ¶ Et nō q̄ lꝫ Tulli⁹ dicat.i.rheto.q̄ qñ au/ ditores ſūt defatigati:nō eſt inutile ab aliqua re noua aut ridicula incipe orationē. Si tn̄ digni/ tas rei n̄ adimat facultatē:ſed addit. Et ideo qꝛ ſcriptura ſacra maximis rebus intēdit:ſm illud puer.viij. Audite qꝛ d̄ reb⁹ magnis locutura ſū iō.b. Amb.ſup luca tractās illud. Ue vobis q ri detis. Excludit iocū:n̄ qdem a ꝯuerſatione hūa na ſꝫ a doctrina ſacra:vñ dicit. Lꝫ interdū hone ſta ioca ſint ac ſuauia:tn̄ ab eccl'aſtica abhorrent regula:qm̄ que in ſcripturis n̄ repimus ea quē/ admodū vſurpare poſſumus. §.IIII.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

De modeſtia circa habitū

vel cultū veſtiū dicit Hiero. ꝙ nec affectate ſordes nec exq̄ſite delitie laudē pariūt: di. xli. §. i. Sciēdū igitur ſm. b. Tho. 2ª 2ᵉ. q. clxix. ꝙ in his rebus exterioribus quibus hō vtitur nō ē viciū in ſe aliqđ: ſed ex pte hominis q̄ imoderate vtitur eis. Que quidē imoderantia pōt eē dupliciter. Uno mō ꝑ compatione ad hoīes cum q̄bus viuit. Uñ Aug. di. viij. Que ꝯtra mores ꝛc. Turpis ē oīs pars q̄ vniuerſo ſuo nō congruit. Alio mō pōt eſſe imoderantia in vſu taliū rerū ex inordinato affectu vtētis ex quo ꝯtingit q̄nq̄ ꝙ hō nimis libidinoſe vtat̄ talibus: ſiue ſit ſm ꝯſuetudinē: ſiue ꝑter ꝯſuetudinē eoꝝ iter quos viuit. Contingit aūt iſta inordinatio affect᷒ tripliciter. Uno mō in q̄tum ex ſupfluo cultu veſtiū ꝗs querit glām: put veſtes ꝛ hi᷒ ptinent ad ornatū quēdā. Alio mō ſm ꝙ ꝑ ſupfluum cultū q̄rit delitias ſm ꝙ veſtis ordinatur ad corporis fomentū. Tertio mō ſm ꝙ nimiā ſolicitudinē appponit hō ad exteriorē cultū veſtiū. Etiā ſi nō ſit aliqua inordinatio ex pte finis. Et ſm ꝟ Andro. ponit tres virtutes circa exteriorē cultū. ſ. hūilitatē que excludit intētionē glīe. Uñ dicit ꝙ humilitas ē habitus ñ ſapabundans in ſūptibus ꝛ ꝑpationib᷒. Et ꝑ ſe ſufficiētiā: que excludit intentionē delitiaꝝ. Uñ dicit ꝙ ꝑ ſe eſt ſufficiēs habitus ꝯtentus eoꝝ quibus oportet: ꝛ determinatiua eoꝝ que ad viuere ꝯuenit. Et ſimplicitatē q̄ excludit ſupfluam ſolicitudinē. Uñ dicit ꝙ ſimplicitas ē habitus ꝯtentus his que ꝯtingūt. Ex pte defect᷒ pōt eſſe duplex inordinatio. Uno mō ex negligentia hoīs que nō adhibet ſtudiū ꝛ laborem: vt vtatur exteriori cultu vt decet. Unde phs dicit ꝙ ad mollitiē ptinet ꝙ aliquis trahat veſtimentū ſuum ꝑ terrā: ꝛ ñ laboret in eleuādo. Alio mō in q̄tum ipm defectū exterioris cultus ordinat ad glām. Uñ phs dicit in. iiij. ethi. ꝙ ſupabundantia ꝛ inordinatus defectus ad iactātiā ptinet. Ad hoc facit qđ dicit Aug. di. xli. quiſq̄s. Et contra modeſtiā eſt etiam fucus.

De ſtudioſitate. c. xi.

Ponitūr etiā pars modeſtie ꝛ ꝑ ꝯñs tpantie ſm. b. Tho. 2ª 2ᵉ. q. clxvi. Studioſitas que vtus ē ꝯtraria curioſitati: refrenās animū ab inordinato affectu cognoſcēdi. Uñ Aug. dicit ꝙ curioſi eſſe ꝓhibemur: magne tpantie munus ē. Dicitur aūt ſtudioſitas a ſtudio. Studium aūt dicit̄ eſſe vehemēs animi applicatio circa aliq̄d pagēdum. Mens aūt ñ applicat̄ ad aliq̄d niſi cognoſcat illud. Uñ per prius mēs applicat̄ ad cognitionem: ſecūdario aūt applicatur ad ea in q̄bus hō ꝑ cognitionē dirigitur. Et idō ſtudiū ꝑ prius reſpicit cognitionē: ꝛ ſecūdario quecūq̄ alia ad que opanda directione cognitionis indigemus. Uirtutes aūt ꝓprie ſibi attribuūt illam materiam circa quā pmo ꝛ ꝑncipaliter ſunt: vt fortitudo: pericula mortis: tpantia: delectationes: tact᷒ ꝛ ideo ſtudioſitas dr̄ ꝓprie circa cognitionē. Uñ puer. xxvij. Stude ſapīe fili mi letifica cor meū vt poſſis rñdere ſermonē. Qr aūt ſit pars tpantie ſic declarat. b. Tho. vbi ſupra. Ad tpantiā pertinet moderari motuꝫ appetitus ne ſupflue tendat ī id qđ naturaliter ꝯcupiſcit: ſicut aūt homo naturaliter ꝯcupiſcit delectatiōes ciboꝝ ꝛ venereoꝝ ſm naturam corpalem: ita ſm aīam naturaliter deſiderat cognoſcē. Uñ ꝛ phūs dicit ꝙ oēs hoīes natura ſcire dſiderāt. Moderatio aūt hi᷒ appetitus ptinet ad vtutē ſtudioſitatis. Et ſic pꝫ ꝙ ꝯtinetur ſub modeſtia: ꝛ ē pars tpantie. ¶ Et nota ſm. b. Tho. vbi ſupra: ꝙ actus cognoſcitiue vtutis impatur a vi appetitiua: q̄ eſt motiua oīm aliarum viriū. Et idō circa cognitionē duplex bonum pōt attēdi. Unū quidē q̄tum ad ipm actuꝫ cognitionis: ꝛ tale bonū ptinet ad vtutes intellectuales: vt. ſ. circa ſingula hō eſtimet veꝝ. Aliud eſt bonū qđ ptinet ad actū appetitiue vtutis: vt ſ. hō hēat appetitū rectū applicandi vim cognoſcitiuā ſic vel aliter ad hoc vel ad illud. Et hoc ptinet ad virtutē ſtudioſitatis: ꝛ ſm hoc ponit̄ virtus moralis. Item cū ſm phm in. ij. ethi. ad h̄ ꝙ hō ſit vtuoſus: oportet ꝙ kuet ſe maxime ab his ad q̄ natura inclinat. Inde ē ꝙ ſicut natura iclinat ad timendū picula mortis: in q̄bus ſe ſeruat ꝯtra ea ꝑ fortitudinē ꝛ ſectādū delectabilia tact᷒ a q̄ retrahit̄ ꝑ tpantiā: ſic etiā natura inclinat ad appetendū ſcire. Sꝫ q̄tum ad cognitionē eſt in hoīe ꝯria inclinatio: qꝛ ex pte aīe inclinat̄ hō ad hoc ꝙ cognitioneꝫ reꝝ deſideret. Et ſic oꝫ vt hō laudabiliter hi᷒ appetitū refrenet: ne imoderate cognitioni reꝝ intendat: qđ eēt viciū curioſitat̄. Ex pte vō nature corpalis inclinat̄ hō ad hoc vt laborē vitet inquirēdi ſciam. Quantū ad pmuꝫ ſtudioſitas in refrenatione ꝯſiſtit appetit᷒ inordinati. Sꝫ q̄tum ad ſecundū: Laus hu᷒ vtutis ꝯſiſtit in q̄dā vehemētia intētionis ad ſciam reꝝ pcipiendā: pmū tñ ē eēntali᷒ huic vtuti q̄ ſm. §. I.

Nota ꝙ ſex ſunt que multū valēt ad diſcendū pcipue ſacram ſcripturam: ꝛ ꝑ conſequēs congruūt ſtudioſitati que figuratur ꝑ ſex gradus quibus aſcendebatur ad thronū ſalomonis: qui ſignificat ſapiam. ¶ Primuꝫ eſt mētis depuratio ſeu puritas: qꝛ vt dr̄ Sap. i. In aīam maliuolā non intrabit ſapientia ꝛc. ad quā puritatem multum opatur timor domini: qꝛ vt dr̄ puerb. xiiij. Sapiens timet ꝛ declinat a malo. pſ. c. x. Initium ſapīe timor dñi. In ioanne euāgeliſta propter eminētiam puritatis collata fuit magna ſapia. ¶ Secūdū eſt frequēs oratio Jaco. i. Si q̄s indiget ſapia poſtulet a deo Sap. viij. Inuocaui ꝛ venit ī me ſpūs ſapīe: ſic ſaloni

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

oꝛanti poſt oꝛationē fuit collata ſapia. Et. b. tho.
de aquino dicit: q magis ꝑ oꝛationē ꝙ ꝑ lectio
nē hauſerat ſapiam: ſic ꝛ. b. Bern. Tertiū vera
humiliatio: vbi humilitas: ibi ꝛ ſapia. Ptolo. In
ter ſapientes ille ſapientioꝛ: q ꝛ humilioꝛ. Et de
bet eſſe hūilis quo ad quatuoꝛ. Pꝛio vt nullaꝫ
doctrinā contēnat. Sen. Pꝛimū documentum
vt nullā ſapiam ꝯtēnas. Secundo vt a nullo
adiſcere gs erubeſcat. Sen. que nō noſti: ſine oc
cultatione ignoꝛātie tibi poſtula impꝛiri. Aut ſe/
nex a puero expꝰs tot annoꝝ a collega nondū an
niculo paratus ſū edoceri. xxiiij. q. iij. ſi habes. ꝛ
di. xxxviij. ſi nullus. Et etiā a malis debet homo
addiſcere. In cuius figura eſt q vaſa aurea ꝛ ar
gentea egyptioꝝ dn̄s iuſſit iſraelitis mutuo acci
pere: ꝛ aſpoꝛtare ad ꝯſtructionē tabernaculi: ga
videlicꝫ ſapiam ꝛ eloquentiā ethnicoꝝ poſſumꝰ
ꝛ debemus vti ad eccleſie edificationem vt dicit
Ozanus. zº. Qui. n. ſolū a bonis volunt diſcere
ſunt ſimiles illis qui ſemꝑ in ciphis argēteis vt
aureis volūt bibere: quoꝝ ſitis miſerāda non ē
Tertio vt quis nō erubeſcat confiteri ſe neſci
re qđ neſcit. Aug. non eſt hōi erubeſcendū ſe cō
fiteri neſcire quod nondū ſe ſcire mētitur: nūꝙ
ſcire mereatur. Quarto vt humilē modū lo/
quendi quem hꝫ ſcriptura n̄ ꝯtemnat. Quar/
tū eſt vt libꝛoꝝ emendationi intendat. Vn̄. Aug.
de doctrina xp̄iana: ait Codicibus emendādis
pꝛius dꝫ inuigilare ſolertia coꝝ qui ſcripturas
ſanctas intelligere deſiderāt. Quintū ē vt ſit
diligens ſcripturas ſacras indagādo: ad qđ eſt
neceſſarium pꝛimo māſuetudo: vt hō cedat au/
ctoꝛitati diuine ſcripture. Augu. de doct. xp̄iana
In oībus canonicis ſcripturis: timentes deū et
pietatē manſueti querūt volūtatē dei. Hoc aūt
oꝛdine ꝓcedēdum eſt in indagādo ſcripturas ſa
cras: ſꝫm Aug. in dicto li. Erit diuinaꝝ ſcriptura
rū ſolertiſſimus idagatoꝛ q pꝛimo totas legerit
notaſꝙ habuerit: ꝛ nondū intellectu iam tn̄ lecti
one dūtaxat eas q̄ canonice vocātur. Nam cete
ras ſecurius leget fide veritatis inſtructus. In/
quiſitio aūt dupliciter fit. Vnꝙ ab alio queren/
do: ad quod ꝑtinet qđ aitidē. Nulla res magis
memoꝛie mandāda eſt: ꝙ illa verboꝝ locutionū
ꝙ genera: q̄ ignoꝛamus: vt cū ꝑitioꝛ occurrerit:
queri poſſit. Vnꝙ ingrit quis ꝑ ſe in ſcriptura:
ꝛ tunc cauēda eſt ei temeritas: ne. ſ. nota ꝑ igno
tis habeat hiſꝙ temere aſſentiat. hec. n. ꝓſumptō
eſt. Item in inquirēdo cauenda ſūt tria: que im
pediūt ꝑfectum ſtudij. Pꝛimū eſt curioſitas: vt
ſ. nō impendātur magna opa his que nō ſūt ma
gne vtilitatis. Sen. Quid te toꝛques in illa que
ſtione quā ſubtilius ē contēpſiſſe ꝙ ſoluere. Ca
uenda ē etiam iſtabilitas. Sen. ne lectio multoꝝ
auctoꝛū ꝛ oīs generis voluminū hēat aliqd va/
gū ꝛ inſtabile. Cauenda eſt etiā rixandi libido: q̄
peritos in arte logica multum ſolꝫ vexare. ij. ad
Thi. ij. Noli contendere verbis. Cauenda ē etiā
nimia velocitas in tranſcurrēdo. Non. n. videt
animus latētes ſn̄ias in tranſcurrēdo. Sapiēs
Nil magnū rerum ipa natura cito effici voluit.
Sextū eſt vt ſit aſſiduus in ſtudendo. Hiero.
Diuine ſcripture ſemꝑ in manibꝰ ꝛ iugiter in mē
te voluētur. Nec ſufficere putes mādata memo
rie tenere ꝛ opibus obliuiſci. Item diuinas ſcri/
pturas ſepius lege: imo nunꝙ ſacra lectio d̄ ma/
nu tua deponat. In decre. di. xxxviij. Oēs pſal/
lentes quotidie deo repꝛomittimus. In iuſtifica
tionibus tuis meditaboꝛ: nō obliuiſcar ſermo/
nes tuos. Qđ ꝛ ſi omībus fidelibus obſeruare
ſaluberrimū eſt: ꝑcipue his qui eccl̄aſticam con
ſecuti ſunt dignitatem. Debet aūt quis laboꝛare
vt ſcripturas ipſas poſſit intelligere ꝛ memoꝛie
retinere. Qđ ſi vtrunꝙ non pōt: ꝑeligendū eſt in
telligere magis ꝙ memoꝛie hr̄e. De ſapiētia aūt
accepta nō ſit ingratus deo ꝛ doctoꝛibus: ne eā
mereatur amittere. Ad quod optime facit. c. re/
uertimini. xvi. q. i.

De humilitatis quidditate. c. xij.

De humilitate de/
mū videndū eſt: quam ſic diffinit. b.
Bernar. Ke humilitas eſt qua quis
veriſſima ſuipius cognitōne ſibi vileſcit. Nota
ſꝫm. b. Tho. zª zᵉ. q. clxi. Ꝙ humilitas non conſi/
ſtit eēntialiter in ipa ſui cognitione: ſed in mode
ratione motus appetitus vt. ſ. aliqs repꝛimat ſe
ne feratur in ea que ſunt ſupꝛa ſe. ad hoc aūt eſt
neceſſariū vt homo cognoſcat id in quo deficit
a ꝓpoꝛtione eius: qđ ſuam virtutem excedit. Et
iō cognitio ꝓꝑij defectus ꝑtinet ad humilitatē
ſicut regula quedā directiua appetitus. Eſt aūt
virtus ſpālis: vn̄ dicit oꝛigenes ſuꝑ illud: qꝛ re/
ſpexit hūilitatem ancille ſue Lu. i. In ſcripturis
vna de virtutibus hūilitas dicatur. Pꝛo cuius
declaratione dicit. b. Tho. vbi ſupꝛa: q bonum
arduū habet aliquid vn̄ attrahit appetitū. ſ. ipaꝫ
rōnem boni: ꝛ habet aliquid retrahens. ſ. ipſam
difficultatē adipiſcendi: ſꝫm quoꝝ pꝛimum inſur
git motus ſpei: ꝛ ſꝫm aliud motꝰ deſpationis. Cir
ca motus aūt appetitiuos qui ſe habēt ꝑ modū
impulſionis: opoꝛtet eſſe virtutē moꝛalē mode/
rantē ꝛ refrenātem. Circa illos aūt qui ſe habēt
per modū retractionis: opoꝛtet eſſe virtutē mo
ralē impellentē ꝛ firmātem. Et ideo circa appe/
titū boni ardui neceſſaria ē duplex virtus. Vna
que tempet ꝛ refrenet animū ne īmoderate ten/
dat in excelſa: ꝛ hoc ꝑtinet ad humilitatē. Alia q̄
firmet animū ꝯtra deſperationē ꝛ impellat ipm
ad ꝓſecutionē boni ſꝫm rōnem rectam ꝛ hoc fa/
cit magnanimitas. Et ſic patet q hūilitas ē vir/
tus. Nec eſt contraria magnanimitati: ꝙuis re/
pꝛimat animū ne tendat in magna: qꝛ hoc nō fa
cit ſimpliciter: ſed in illa magna que ſūt ſupꝛa ſe

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

et per ꝯñs preter rõnem rectã. Magnanimitas
aũt impellit ad magna: non quecũq; : ſed propoꝛ
tionata: ꝛ per ꝯñs ſm rectam rõnem. Vñ vtraq;
ꝯueniũt in eo q̈ ẽ ſm rectã rõnem. Qꝛ aũt hũili
tas nõ cõnumeratur a pħo inter virtutes moꝛa-
les ratio poteſt eẽ: qꝛ ipe intẽdebat agere de vir-
tutibus ſm q̈ oꝛdinãtur ad vitã ciuilez: in qua
ſubiectio vnius hõis ad alterũ ſm legis oꝛdinẽ
deriuatur. ꝛ ideo cõtinetur ſub iuſticia legali. hu
militas autem ſm ſe eſt ſpecialis virtus: reſpicit
ſubiectiõem hominis ad deũ: propter quẽ etiaz
alijs humiliãdo ſe ſubijcit. Vel etiam poteſt dici
q̈ pħs in. iiij. ethi. eũ qui tẽdit in pua ſm modũ
ſuũ non vocat magnanimis. Et Oꝛigenes dicit.
Si vis hui⁹ nomẽ audire virtutis quo et a pħis
appelletur auſculta eãdem eſſe hũilitatem quaz
reſpicit õus: que ab illis dicitur mẽſuratio ſiue
moderatio: que mãifeſte pertinet ad modeſtiã et
tẽperantiã. Humilitas aũt eſt quedã moderatõ
ſpiritus vt dictum eſt. .§. I

Dicitur autez humilis

ſm Iſidoꝛum quaſi humi acliuis. i. inherẽs: qõ
cũ cõtingit a pꝛincipio extrinſeco. ſ. cum quis ab
alio deijcitur: ſic humilitas eſt a pena: ſm illõ hu
miliauerũt in compedibus pedes eius. Cum aũt
ſit a pꝛincipio intrinſeco debito modo. ſ. cũ quis
cõſiderãs defectum ſuũ tenet ſe infimũ ſm ſuũ
modum vt abꝛaham cũ dixit. Loquar ad dñm
meũ cũ ſim puluis ꝛ cinis. Geñ. xviij. eſt virtus:
Sed cũ quis deſiſit ſecũdum ſigna exterioꝛa tã
tum ficte. ſ. ad gloriã querẽdam: eſt falſa humili
tas. Quomodo per humilitatẽ debet ſe homo
omnibus ſubijcere: ſm illud ad phil. ij. In humi
litate ſupioꝛes ſibi inuicẽ arbitrãtes. Sic decla
rat. b. Tho. vbi ſupꝛa. In homine duo pñt conſi
derari. ſ. id quod eſt dei: ꝛ id qõ ẽ hominis. Ho-
minis eſt quicquid ptinet ad defectũ. Dei autem
eſt quicqd ptinet ad ſalutis pfectionez: ſm illud
Oſee. xiij. Perditio tua iſrl' ex te tantum: ex me
auxiliũ tuũ. Humilitas aũt vt dictum eſt ppꝛie
impoꝛtat reuerẽtiam qua homo deo ſubijcitur
ꝛ pꝛoximo ppter deum. Et ideo quilibet homo
ſm id quod ſuũ eſt: debet ſe cuilibz pꝛimo ſubij
cere q̈ũtum ad illud qõ dei eſt in illo. Non autẽ
hoc requirit humilitas: vt id qõ eſt dei in ſeipo:
ſubijciat ei qõ apparet eẽ dei in altero: naz illi q̈
dona dei pticipãt cognoſcunt ſe ea hr̃e ſm illud
vt ſciamus que a deo donata ſũt nobis. i. ad Co
rin. ij. Et ideo abſq; humilitatis p̃iudicio poſſũt
dona dei que ipſi acceperunt p̃ferri donis dei q̈
apparent eſſe alijs collata. Sicut apl'us ad ephe.
iij. dicit. Alijs generationibus nõ eſt agnitum fi-
lijs hominũ: ſicut nũc reuelatũ eſt ſanctis apl'is
eius. Similiter etiã nec hoc requirit humilitas
vt id quod eſt ſui in ſeipſo ſubijciat ei quod eſt
hominis in pꝛoximo. Alioquin opoꝛteret vt q̈-
libet reputaret ſe maioꝛem peccatoꝛem quoli-
bet alio: cum tamen apoſtolus abſq; p̃iudicio
humilitatis dicat. Nos ex natura iudei ꝛ nõ ex
gentibus pctõꝛes. Ad Gal. ij. Poteſt tñ aliquis
reputare aliquid boni eſſe in pximo quod ipſe
nõ habet. Vel aliquid mali eſſe in ipſo quod in
alio non eſt: ex quo põt ſe ei ſubijcere p humilita
tem. Vñ dicit glo. ſup illud ſupioꝛes inuicẽ arbi
trantes. Non hoc ita debemus eſtimare vt nos
eſtimare fingamus. Sed vere eſtimemus poſſe
aliquid occultũ eẽ in alio: quo nobis ſupioꝛ ſit
Etiam ſi bonũ nr̃m quo illo videmur ſupioꝛes
eſſe: non ſit occultum. Nõ enim ſolũ debemus
deum reuereri i ſeipſo. Sed' etiã id quod ẽ eius
debemus reuereri i quolibet: ꝛ ſi ñ eodem mo-
do quia non veneratione latrie. .§. II.

Humilitatis beatus be

nedictus in regula aſſignat duodecim gradus
quos dicit figuratos in ſcala quaz vidit Iacob
Geñ. xxviij. Poſſunt etiã figurari per. xij. ſtellas
coꝛone mulieris: quam vidit Ioannes amictaz
ſole Apoc. xij. Pꝛimus gradus ẽ coꝛde ꝛ coꝛ-
poꝛe ſemp humilitatẽ oſtẽdere: defixis in terrã
aſpectibus. Secũdus vt pauca verba ꝛ ratio-
nabilia loquatur aliquis non clamoꝛoſa voce.
Tertius vt nõ ſit facilis aut pꝛomptus in riſu
Quartus taciturnitas vſq; ad interrogationẽ
Quintus tenere qõ habet communis regula
monaſterij. Sextus credere ꝛ pꝛonunciare ſe
omnibus viliozẽ. Septimus ad oĩa ſe indignũ
ꝛ inutilem cõfiteri ꝛ credere. Octauus ꝯfeſſio
peccatoꝝ. Nonus p obedientia in duris ꝛ aſpe
ris patiẽtiam amplecti. Decimus vt cũ obediẽ
tia ſe ſubdat ſupioꝛi. Undecimus vt volunta-
tem ppꝛiam nõ delectetur adimplere. Duode-
cimus vt deũ timeat: ꝛ memoꝛ ſit omniũ que p̃-
cipit: hãc aſſignationẽ ſic declarat. b. Tho. vbi ſu
pꝛa. Humilitas vt dictũ eſt eſſentialiter in appe
titu ꝯſiſtit ſm q̈ aliquis refrenat appetitũ: ꝛ im
petum animi ſui ne inoꝛdinate tendat in magna:
ſed regulaz hz in cognitiõe: vt. ſ. aliquis non eſti
met ſe eſſe ſupꝛa id qõ eſt: ꝛ vtriuſq; pꝛincipiũ et
radix eſt reuerẽtia quã quis hz ad deum. Ex in
terioꝛi aũt diſpoſitõe hũilitatis procedũt quedã
ſigna exterioꝛa in verbis ꝛ factis ꝛ geſtibus: qui
bus id qõ interius late mãifeſtatur: ſicut ꝛ in ce
teris v̄tutibus accidit. Et iõ in predictis gradib⁹
humilitatis ponitur aliquid qõ pertinet ad radi
cẽ humilitatis. ſ. duodecimus gradus: qui ẽ vt
homo deum timeat ꝛ memoꝛ ſit omniũ que pꝛe
cipit. Ponitur etiã aliquid pertinẽs ad appe
titũ: ne. ſ. in ppꝛiã excellẽtiam inoꝛdinate cadat.
Nõ quidẽ ſit tripliciter. Uno modo vt homo ñ
ſequatur ppꝛiã voluntatẽ qõ pertinet ad. xi. gra
dum. Alio modo vt reguler eã ſm ſupioꝛis ar
bitriũ: qõ pertinet ad. x. gradũ. Tertio mõ vt
ab hi⁹ non deſiſtat pꝛopter dura ꝛ aſpera que oc
currũt. ꝛ hoc pertinz ad nonũ gradũ. Ponũtur

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

etiā quedā pertinētia ad eſtimatiōez hoīs reco-
gnoſcentis ſuū defectū. Et hoc tripliciter. Uno
mō per hoc ꝙ ꝓprios defectus recognoſcat ⁊ cō
fiteat̄: quod ꝑtinet ad octauū gradum. Secū
cūdo vt ex ↄſideratione ſui defectus: aliq̄s ſe in
ſufficientē eſtimet qđ ꝑtinet ad ſeptimū gradū.
Tertio vt q̄ſtum ad hi⁹ ſibi alios ꝓferat quod
ꝑtinet ad ſextum. Ponūtur etiam quedā que
ꝑtinent ad ſigna exteriora quoꝝ vnus ē in factꝭ
vt. ſ. homo non recedat a via cōi in opꝰibus ſuis:
quod ꝑtinet ad quintū. ¶ Alia duo ſunt in ver-
bis vt. ſ. homo non ꝑripiat tꝑs loquendi qđ per-
tinet ad quartū. Nec excedat modū in loquēdo
quod ꝑtinet ad ſecundū. Alia vō cōſiſtunt in ex-
terioribus geſtibus. ſ. in reprimēdo excellentiā
oculoꝝ quod ꝑtinet ad primū. ¶ Et in cohiben-
do exterius riſū ⁊ alia ſigna inepte letitie quod
ꝑtinet ad tertiū. Et nota ꝙ ad humilitatem hō
ꝑuenit per duo. ¶ Primo quidē ⁊ principaliter
ꝑ donum grē. Et q̄ſtum ad hi⁹ interiora ꝓcedunt
exteriora. ¶ Aliud eſt hūanum ſtudiū ꝑ quod
homo prius exteriora cohibet: et poſtea ꝑtingit
ad extirpandū radicem interiorē: ⁊ ſm hunc or-
dinē aſſignātur hic gradus hūilitatis. Sciēdū
etiā ꝙ abſq₃ falſitate pōt aliquis ſe credere ⁊ ꝓ-
nunciare oībus viliorem ſm defectus occultos
quos in ſe recognoſcit ⁊ dona dei que in alijs la-
tent. Similiter abſq₃ falſitate pōt aliquis ſe re-
putare ⁊ fateri ad oīa indignū ⁊ inutilem ſcōm
ꝓprias vires ⁊ ſufficientiā ſuam totā in deū re-
ferat. Non eſt etiā incōueniens ꝙ ea que ꝑtinēt
ad alias virtutes hūilitati aſcribātur: q꞉ ſic vnū
viciū oritur ex alio ita naturali ordine act⁹ vni⁹
virtutis ꝓcedit ab actu alterius. ¶ Anſel. in lib.
de ſilitudinibus ponit ſepte₃ gradus hūilitatis
q̄ omnes ꝑtinēt ad opinionē ſeu cognitionē: ma-
nifeſtationē ⁊ volūtatem ꝓprie abiectionis. Eſt
ergo primus qui ꝑtinet ad cognitionē ꝓprij de-
fectus ↄtemptibilē ſe eſſe cognoſcere. Secun-
dus eſt de hoc dolere. Nā vituperabile eſſet ſi q̄s
ꝓpriū defectū amaret: iō hoc excluditur ꝑ iſtum
2m gradum. Tertius eſt hoc ↄfiteri. ſ. ſuū defe-
ctum. ¶ Quartus hoc ꝑſuadere: vt. ſ. hoc velit
credi. Qui duo gradus ꝑtinent ad manifeſtatio-
nē. Quītus vt patiēter ſuſtinat hoc dici. Se-
xtus vt patiatur ſe ↄtēptibiliter tractari. ¶ Se-
ptimus vt hoc amet. Hi tres ꝑtinēt ad appetitū.
Nam q̄ excellentiā exteriorē nō querit: exterio-
rem abiectionē equanimiter patitur: ſiue in ver-
bis ſiue in factis. Uel etiā deſiderāter exteriorē
abiectionē amplectet̄: quod ꝑtinet ad ſepitimū.
¶ Item quedā glo. ſup Math. ponit tres grad⁹
ꝑfecte humilitatis. Primus ē ſubdere ſe maio-
ri ⁊ non ꝓferre ſe equali. Secūdus eſt ſubdere
ſe equali nec ꝓferre ſe minori: ⁊ hic dr̄ abundās
⁊ primus ſufficiēs. Tertius ē ſubdere ſe minori
in quo ē oīs iuſticia. Iſti trī gradus n̄ accipiunt̄
ex ꝑte ipſius rei ſm naturā humilitatis ſed per
comꝑationem ad gradus hominū. §. III.

De excellentia humili

tatis ſciendū ſm. b. Tho. 2a 2e. q. clxi. Q hūili-
tas nō eſt excellētiſſima virtus ſimplr̄. Sꝫ poſt
virtutes theologicas ⁊ intellectuales: vt pruden-
tiā ⁊ iuſticiam legalē. Cuius rō eſt: q꞉ bonū vir-
tutis hūane ↄſiſtit in ordine rōnis: q̄ principalit̄
attēditur reſpectu finis. Et iō virtutes theologi-
ce q̄ habent deū ꝓ obiecto ſunt potiſſime. Secū-
dario attēditur put ſm rōnem finis ordinat̄ in
ea que ſunt ad finē. Et hec ordinatio eēntialiter
ↄſiſtit in rōne ordinante: participatiue aūt in vni-
uerſali q̄ſtum ad omnia. Quelibet autē alia vir-
tus q̄ſtum ad aliquā in ipſo appetitu per rōnem
ordinato: quā ordinationē facit naturaliter iu-
ſticia: ꝓſertim legalis: exinde hūilitas in q̄ſtū fa-
cit hominē bn̄ ſubditū in deo vniuerſali q̄ſtū ad
oīa: quelibet aūt alia virtus q̄ſtum ad aliquam
materiā ſpālem. Et ideo hūilitas poſt theologi-
cas ⁊ intellectuales que reſpiciūt ipſam rōnem
hūilitas eſt potiſſima. Dicitur autē humilitas
prima. ſ. fundamentū virtutū ſm Hiero. indire-
cte. Nam directe dr̄ ⁊ ꝑfectius id eſſe primū et
fundamentū ſpūalis edificij in virtutibus: per
qđ iam acceditur ad deū. Primus aūt acceſſus
ad deū eſt ꝑ fidem: ſm illud Heb. xi. Accedentē
ad deū oportet credere. Et ideo fides nobiliori
mō eſt fundamentū q̄ humilitas. Indirecte aūt
id eſt ꝑ modū remouētis ꝓhibens ē hūilitas: in-
q̄ſtum. ſ. expellit ſuꝑbiam cui deus reſiſtit: ⁊ pre-
bet hominē ſubditū ⁊ ꝑatum ad recipiendū in-
fluxum diuine grē. Ideo aūt xp̄s ꝑcipue nobis
humilitatē cōmendauit dicens. Math. xi. Diſci-
te a me quia mitis ſū ⁊ hūilis corde ſm. b. Tho.
q꞉ ꝑ hoc remouetur impedimentū hūane ſalutꝭ
que ↄſiſtit in hoc ꝙ hō ad celeſtia ⁊ ſpūalia ten-
dat a q̄bus hō impeditur dū in terrenis magni-
ficari ſtudet. Et iō dn̄s vt impedimētum ſalutis
auferret: exteriorē celſitudinē cōtemnendā mō-
ſtrauit ꝑ humilitatis exēpla: ⁊ ſic hūilitas ē ſicut
diſpoſitio quedā ad liberū acceſſū in bona diui-
na ⁊ ſpūalia. Charitas aūt eſt ſicut ꝑfectio q̄dam
aliaꝝ vtutū. Et iō ſicut ꝑfectio eſt potior diſpōne
ita charitas potior hūilitate. Pertinet aūt ad cō-
mendationē ei⁹. Primo quide₃ neceſſitas eius.
Nā dr̄ Math. xviij. Niſi ↄuerſi fueritis ⁊ effici-
amini ſicut puuli. i. hūiles n̄ intrabitis in regnū
celoꝝ. Granus de pe. di. i. §. Taciturnitatis. dicit
ꝙ ſine hūilitate nemini pōt eē ſal⁹. Secūdo exē-
pla xp̄i plurima: imo oīa geſta eius. Uñ Aug. in
xiiij. de ci. dei dicit. Nūc in ciuitate dei in hoc ſe-
culo ꝑegrinanti maxīe cōmendat̄ hūilitas: ⁊ in
eius rege q̄ eſt xp̄s maxīe ꝓdicatur ↄtrariū huic
vtuti qđ eſt elationis viciū: in eius aduerſario q̄
ē diabolus ⁊c̄. In ↄſpectu eius fuit minimus oīm
ſm mgr̄m in. iij. ſen. di. iij. Paruulus datus ē no-
bis. Iſa. ix. de hūili virgine naſci voluit: hūilem

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

domū habuit:qꝛ diuerſoriū.humilē lectū:quia
pſepiū:humilē veſtem:qꝛ pānis inuolutus ē hu
milibus:p angelū ſuam natiuitatē nūciauit pa
ſtoribus. Sacra hūiliationis ſuſcepit: vt circūci
ſionis ꝛ baptiſmi. Parētibus humiliter ſubdit⁹
Paruulū amplexat̄. Mar.ix. Et puulos n̄ vult
phiberi a diſcipulis ad ſe venire. In pdicando
ꝛ docendo dixit. Ego gloriā meam n̄ quero. Jo.
viij. Itē mea doctrina nō eſt mea. In miraculis
faciendis hūilitatē oñdit:dicēs leproſo. Math.
viij. Uide nemī dixeris. Et Marc.vij. Precepit
eis ne cuiꝗ̄ diceret.ſ.de ſanatione ſurdi ꝛ muti.
In cenſus ſolutione. Math.xvij. Et in pedū ab
lutione. Jo.xiij. In itinerādo ſup aſellū. Math.
xxi. In paſſione hūiliauit ſeipm ad phil.ij. Hūi/
les piſcatores elegit. Tertio cōmendat̄ hūilitas
ex vtilitate eius. §.IIII.

De fructibus hūilita/

tis. Primo quidē deo ꝛ hoībus placet ꝛ redolet
Cant.i. Cū eſſet rex in accubitu ſuo: nard⁹ mea
dedit odorē ſuū. Nardus ppter ſui puitatem ſi
gnificat humilitatē herba ipſa ē. ¶ Secūdo ora
tiones facit deo acceptas.ps. Reſpexit in orōnē
hu. Judith.ix. Humiliū ꝛ māſuetoꝝ ſemper tibi
placuit depcatio. ¶ Tertio facit hoīem liberari
a malo culpe:ꝛ a malo pene.ps. Hūiliatus ſuꝫ et
libe.me.iij. Re.xxi. Nōne vidiſti achab humilia
tū corā me ꝛc. Antiqui cōiter in ſignū hūiliatio
nis ad placandū dn̄m imponebāt cinerē ſup ca
pita ſua:ꝛ induebantur aliqñ cilicio. Sicut legit̄
de Judith de ioſue de niniuitis. ¶ Quarto hūili
tas hoīem tpaliter exaltat.i. Re.xv. Nōne cum
eſſes puulus in oculis tuis:caput tribubus iſra
el ꝯſtitui te:dictū fuit ſauli q abſconderat ſe ele/
ctus in regē. Moyſes hūilis vt patet in excuſan
do ſe ad eundū ad pharaonē:factus eſt dux ppli
hūilis: Hieremias qui dicebat a a a dn̄e deus
ꝛc. ꝯſtitutus ē ſup gentes ꝛ regna. Dauid minimus
inter fr̄es erigit̄ in regē.i. Re.xvi. ¶ Quinto in
ducit ad gl̄am. Job.xxij. Qui humiliatus fuerit
erit in gl̄a. Lu.xiiij. dr̄ in pabola. Recūbe in no
uiſſimo loco ꝛc.tūc erit tibi gl̄a. ¶ Sexto dei ap
paritione ſeu angeloꝝ facit dignum. Gen̄.xviij.
Abrahe i ꝯualle morāti apparuerūt tres viri.i.
angeli. ¶ Septimo ad ſapiam introducit. puer.
xi. Ubi hūilitas ibi eſt ſapiā Math.xi. Reuela/
ſti ea puulis. Greg.in paſto. Pupilla oculi nigra
videt Albugine patiens nihil videt:qꝛ humane
cogitationis ſēſus dū ſe ſultū petōremꝗ̄ intelli
git cognitionē intime claritatis apprehēdit. Si
aūt candorē ſapiē aut iuſticie ſibi attribuit a lu/
ce ſupne claritatis excludit:di.xlviiij. hinc eteni
ꝯ.albuginē. Exemplū in vitis patꝝ de illo qui p
ieiuniū.vij:ebdomodaꝝ nō potuit hr̄e declara/
tionē de quodā dubio ſcripture ſacre:ſꝫ cum ce
pit ire ad alios interrogandū apparuit ei ange/
lus:declarās. ¶ Octauo a laqueis tētationū li/
berat. Un̄ Anthonio exclamāti. O qs iſtos eua/
det laqueos quibus mundū viderat plenum ſe
ꝯnectentibus:dictū fuit ſola hūilitas. ¶ Nono
hūilitas nutrix ē dilectōnis: vt dicit Chryſ.ſicut
cinis ꝯſeruat ignē:ita hūilitas dilectōnē ꝛ alias
virtutes. Greg. Perit oē qd̄ agitur:ſi n̄ caute
in hūilitate cuſtodit̄. In hi⁹ figura oīa vaſa que
oñdit ꝛ theſauros ezechias oratoribus reg' ba/
bylonis aſportabit poſtea ꝛ pdidit. ¶ Decimo de
hoſte inferni mirabiliter triūphat. Figurat̄ eniꝫ
p fundā per quā lapidibus dauid occidit goliā.
In vitis patꝝ dixit diabol⁹ machario: q̄ ſola ei⁹
hūilitas vincebat eū ¶ Undecio pacē facit.gre.
Pacem illam facit humilitas quo ſibi quiſꝗ̄ ſu/
periorem aliū arbitratur.

¶ Titu.v.de iuſticia. De iuſticia generali.c.i.

POſtquam de

prudentia intellectū practicuꝫ
dirigente ꝛ fortitudine ꝛ tpan/
tia que regulant appetitū ſen/
ſitiuū dictū eſt: ꝯñter dicendū
reſtat de iuſticia q̄ volūtatē rectificat. Sciendū
pmo q̄ iuſticia ſm̄.b. Tho.i.ij.di.xxxiij.q.i.tri/
pliciter dr̄ put nō.phūs.in.v.ethi. Uno mō put
importat quendā ſtatū rectitudinis in hoīe q̄tū
ad partes ipſius put.ſ.aliqua ps aīe ſuo ſupiori
ſubditur:ſiue ipſi deo:ſiue alij pti hoīs. Et hanc
iuſticiā noīat phūs methaphoricā: eo q̄ diuerſe
ptes hoīs cōputant̄ quaſi diuerſe pſone. Hec āt
rectitudo p q̄lib et peccatū tollit̄:ꝛ p gr̄am repa
tur. Un̄ hec iuſticia etiā virtus gn̄alis dr̄ in q̄tū
includit oēs virtutes: nō quidē p modū totius
vniuerſalis:ſicut iuſticia legalis:ſed gn̄alis dr̄ p
modū totius integralis. Et ad hanc iuſticiā mo/
tus dr̄ iuſtificatio qua.ſ.impius ꝺ peccatore per
gr̄am fit iuſtus. vn̄ diffinitur iuſtificatio q̄ eſt re/
miſſio peccatoꝝ ꝛ ꝯſumatio bonoꝝ opm.i.īfuſio
habituū virtutū. ¶ Secūdo mō dr̄ iuſticia put ē
nomē generale ad oēs virtutes ſm̄ q̄ actus ea/
rū ordinat ad bonū cōe ſm̄ directionē legis. Et
de hac dicit phūs: q̄ iuſticia ē oīs virtus. Ideo
enim dr̄ generalis:quaſi p quandā cauſalitatē:
ſm̄ q̄ p legis imperiū ordinat ad bonū cōe:non
ſolū actum iuſticie pticularis:ſed etiā actus alia
rū virtutū. Nam pcepit actum tpantie ꝛ ordinat
ad bonū cōe:puta cū lex mādat vt null⁹ adulte/
riū cōmittat:ſilr̄ actū fortitudinis in bonū cōe
reducit ꝛ pcipit q̄ milites nō deſerāt aciē: nec ar
ma piſciant ꝛ hi⁹. Quod declarās.b. Tho.2ª 2ᵉ.
q.lviij.ſic dicit. Juſticia ordinat hominē in com
paratiōe ad aliū. Et hoc pōt eſſe duplr̄. Uno mō
ad aliū ſingl̄ariter ꝯſideratū. Alio mō in cōi ſm̄
q̄ ille qui ſeruit cōitati: ſeruit oībus hoībus q
ſub illa cōitate ꝯtinētur. Ad vtrūꝗ̄ ſe pōt habe/
re iuſticia ſm̄ ppriam rōnem. Nā omnes q ſub

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf